

vrede

40 jaar
tijdschrift

TIJDSCHRIFT VOOR INTERNATIONALE POLITIEK

Affiche uit de tentoonstelling "Hoe koud was de vrede"

- ▼ Vredesweek-wapenhandel
- ▽ De para's
- NAVO-uitbreiding
- Polen
- Vietnam
- Eurotop Amsterdam
- Europa
- Kabila
- Nieuwe wapens
- Landmijnen
- Verkiezingen
- ◆ Dossier "40 jaar"
- Noord-Korea
- Cambodja
- India
- Arbeidersbeweging U.P.S. en NIKE
- Oliemulti's
- Wereldhandel
- Turkije
- Voor de vuist

verschijnt tweemaandelijks
40ste jaargang - nr. 327 - september-oktober 1997
afgiftekantoor Gent X
Vrede - Galgenberg 29 - 9000 Gent
Tel. (09) 233 46 88
Fax (09) 233 56 78

Persvrijheid

Tijdens het 50ste congres van de krantenuitgevers dat van 2 tot 4 juni in Amsterdam plaats had, werden de verschillende aspecten met betrekking tot het uitgeven van kranten besproken. Oplage, verkoop en publiciteit.

In 1996 werden in de landen van de Europese Unie per dag 82 miljoen kranten verkocht.

Dit is een daling van 1,6 % tegen het voorgaande jaar. In 5 jaar is er een daling van 4,2 % (3,5 miljoen exempl.). In 10 jaar een daling van 7,7 %. Daartegenover was er een gevoelige stijging van de advertenties die opliep tot 18,9 miljard dollar. Publiciteit neemt steeds een grotere plaats in de kranten. Iedere lezer kan dit zelf vaststellen.

Krantenuitgevers streven nu eenmaal in eerste instantie de winst na.

Dit is de macht van de adverteerders die, ik zeg niet altijd, maar dikwijls de wijze van informeren en de duiding van de artikels beïnvloeden. Voorbeelden.

Toen de regering Juppé bekend maakte France Telecom te willen privatiseren werd dit door bijna alle kranten toegejuicht. Later werd bekend gemaakt dat 900 miljoen frank aan advertenties was beloofd voor de media.

Een duidelijker geval.

De Amerikaanse automaganaat Chrysler liet aan de kranten die zijn advertenties plaatsen weten dat "Voor ieder nummer waarin een advertentie van Chrysler verschijnt, de uitgever een resumé moet overmaken van de belangrijkste artikels. Dit moet gebeuren vooraleer het blad verschijnt teneinde Chrysler toe te laten het betrokken artikel te doen wijzigen of de advertentie terug te trekken".

Het Amerikaanse tijdschrift Esquire dat voor deze keuze werd gesteld besloot een bepaald artikel terug te trekken om de 4 bladzijden publiciteit niet te verliezen. Men noemt dit de "vrije pers". Wij noemen dit censuur.

A.D.S.

Tergelegenheid van veertig jaar tijdschrift "Vrede" stelde de bekende kunstschilder Roger Somville, als steun aan ons blad een kunstwerk ter beschikking.

De genummerde en ondertekende zeefdrukreproducties zijn te verkrijgen aan 10.000 fr.

INHOUD

EDITORIAAL	Meer veiligheid met minder wapens...	3
UITKIJK	Waar moeten para's voor dienen?	4
BEWAPENING & ONTWAPENING	- De NAVO. Na de uitbreiding nu de (over) bewapening Polen in de NAVO De oorlog in Vietnam was overbodig! - De toekomstige oorlog (1) - Anti-persoonsmijnen	5 6 7 14 16
EUROPA	- De "Eurotop" van 16/17 juni in Amsterdam Voorzitterschap Europese Unie Socialisten in de Europese Unie	8 10
25 JAAR GELEDEN VREDE	Afscheid van een vriend: Henri Buch	11
AFRIKA	Kabila in de voetsporen van Lumumba?	12
DOSSIER	- Ijskoud - Hoe koud was de vrede? Bijzondere bijeenkomst 40 jaar tijdschrift - Inzet van de vredesbeweging: Chill	19 19 20 21
AZIË	Noord-Korea, strijd tegen de hongersnood - Komt er een einde aan de Cambodjaanse tragedie? - India vijftig jaar. Wat nu?	24 26 28
ARBEIDERSBEWEGING	- Amerikaanse werknemers van U.P.S. vechten tegen deeltijdarbeid - De strijd loont	30 31
MULTINATIONALS	Olie zonder grenzen	32
WERELDHANDEL	Het multi-investeringsakkoord	35
TURKIJE	In Turkije maakt het leger de politiek	36
VREDESINITIATIEVEN	Dialogavonden - Studiedag Congo Rwanda - Conflicten in Afrika	37
VREDESFONDS		38
VOOR DE VUIST	Kan het NCOS beschouwd worden als een criminele organisatie?	39

Verleenden hun medewerking aan dit nummer : Georges Spriet - Willy Courteau - Victor Stuyck - Yvan Grosjean - André De Smet - Louis Samson - Geert Seynaeve - Ludo De Witte - C.M. Beneki - Lucien Bollaert - Jeffrey Castelein - Marie-Jeanne Vanmol - Eric De Bleeckere - Thierry Kesteloot - Antoine Uytterhaeghe - Ludo De Brabander - Anita Cautelaers - Jozef Vandromme - Jeanne Provost.

vrede

Tijdschrift -
6 nummers per jaar
"Vrede"
Studie- en informatiecentrum voor
vredes- en
ontwikkelingsproblematiek v.z.w.

REDACTIE - BEHEER PUBLICITEIT :

Galgenberg 29 - 9000 Gent
Prk. 000-0956015-80
Vrede v.z.w. - 9000 Gent
Tel. (09) 233 46 88
Fax (09) 233 56 78

LEESGELD :

110 fr. los nummer
600 fr. per jaar
700 fr. instellingen met factuur
800 fr. Nederland of

43 gulden op postbankgiro nr. 5267830
van Ad Woudenberg / VREDE postbus
92311 1090 AH Amsterdam

STEUNABONNEMENT : 1.000 fr.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER :

Michel Vanderborght
Beukendreef 15 - 9401 Pollare - Ninove

ABONNEMENTENDIENST : Lotty Verwost.

Overname van artikels en tekeningen is slechts toegelaten mits bronvermelding en toezending van een presentemplaar.

REDACTIE :

Lucien Bollaert, André De Smet, Jan Olsén,
Georges Spriet, Victor Stuyck, Marie-Jeanne
Vanmol, Ludo De Brabander.

REDACTIEADRES :

Lucien Bollaert.

HOOFDREDACTEUR :

André De Smet.

De ondertekende artikels beantwoorden niet noodzakelijkerwijze aan het standpunt van de redactie.

Wordt gedrukt op kringlooppapier.

OFFSET DRUK :

"Nevelland", B.W., 9850 Nevele.

Meer veiligheid met minder wapens Vredesweek 1997 (29.9 - 5.10)

De Vlaamse vredesweek gaat verder op het spoor van vorig jaar: geweldvoorkoming. Hierbij pleiten we niet voor een passief aanvaarden van een bepaalde situatie, nee, de vredesbeweging is ervan overtuigd dat conflict een integraal onderdeel is van de dynamiek van een maatschappij. Door conflicten heen wordt verandering bewerkstelligd.

Dat er verandering nodig is, daar bent u, als regelmatige lezer(es) van dit blad, waarschijnlijk wel van overtuigd. De grote kloof tussen arm en rijk, het juk van de schuldenlast, de elites die hun bevolking gebruiken om zichzelf (en hun buitenlandse broodheren) te verrijken. Het gebrek aan ontplooiingskansen van zovele groepen op zovele plaatsen van deze wereld. Noem maar op.

De huidige maatschappelijke ordening moet dus wel veranderen. Mensen organiseren zich overal om democratisch op te komen voor hun rechten en voor het bevredigen van de basisbehoeften van alle burgers. Deze strijd voor rechtvaardigheid en bevrijding, voor een beter welzijn, voor duurzame ontwikkeling willen wij ondersteunen. Maar deze strijd wordt op zovele plaatsen elke ruimte ontzegd en beantwoord met repressie door de machthebbers. Zij willen niet laten raken aan hun privileges, en weten zich in zovele gevallen gesteund door grote concerns of rijke landen. Ook deze menen niet gebaat te zijn met een werkelijke democratie die ook het economische terrein inhoudt. Mobutu was daar jarenlang een goed voorbeeld van, of ook de generaals van Nigeria die zich gesteund weten door Shell, maar zij zijn niet de enigen.

De machthebbers hebben overal, maar zeker in de derde wereld, het staatsapparaat uitgehold in z'n sociale taken. Daarbij werden ze niet gehinderd, of tot andere gedachten geïnspireerd door een internationale gemeenschap. Omgekeerd onze bewindslui en de internationale instellingen menen dat goed beheer gelijk staat met alle macht aan de 'vrije markt', het kapitalisme te geven. Dat leidde in sommige gevallen tot een totale ineenstorting van de staat, waar dan in het gevecht om te overleven eenieder kennelijk volop aan wapens geraakt: Liberia, Sierra Leone, Somalië.

Wat echter bij een afkalvende overheid meestal intact bleef is het repressie-apparaat. En daar draagt de internationale gemeenschap ook

een aardig (negatief) steentje toe bij. De vijf permanente leden van de UNO-Veiligheidsraad zijn meteen ook de topwapenhandelaars, en een reeks andere rijke landen staan eveneens bovenaan het lijstje.

De initiatiefnemers van de Vredesweek stellen in dit verband vast dat ondanks de verstrenging van de wapenhandelwet de export van Belgische wapens niet is gedaald, maar is toegenomen. Op Europees vlak leveren belangrijke wapenproducenten heel wat inspanningen om een marktaandeel te heroveren op de Amerikaanse wapenbedrijven. De desastreuze gevolgen van deze wapenhandel tellen in deze economische logica niet of nauwelijks mee.

Bovendien ontpoppen de politieke leiders zich dikwijls als handelsreizigers voor hun wapenfabrieken. Nadien durven ze nog onbeschaamd pleiten voor 'humanitaire tussenkomsten'. Of op het terrein van de grote wapens maakt men zich zorgen over de mogelijke spreiding van kennis en materiaal om de atoombom te produceren, maar zelf weigert men zijn nucleaire overmacht in vraag te stellen. Het noorden draagt een grote verantwoordelijkheid. In dit verband voert vrede actie binnen de groep van 'abolition 2000' die tegen het begin van de volgende eeuw de internationale politieke beslissing wil om het kernwapen te verbieden.

Ook de illegale wapenhandel moet doortastender worden aangepakt. Meer gespecialiseerd personeel moet daar-

voor worden ingezet. Wat België betreft kunnen militairen die goed op de hoogte zijn van diverse wapensystemen en -onderdelen, in het kader van de uitvoering van het herstructureringsplan van het leger, ingeschakeld worden bij de controle op de illegale wapenhandel. Daarom willen wij actie voeren tegen de wapenhandel (ook de kleine wapens). Op zeer korte termijn willen we naar een grotere doorzichtigheid in de wapenstromen.

Georges Spriet

* Wereldwijde controle op de kleine wapens

Ontwapeningsakkoorden hebben het hoofdzakelijk over de zware wapens, maar vele dodelijke slachtoffers vallen door lichte wapens. Daarom willen we van de Belgische regering verdere inspanningen om hierover internationale regelingen te bewerkstelligen.

* Europese restrictieve controle op de wapenhandel

Er bestaan een reeks richtlijnen maar iedereen interpreteert die naar eigen inzicht en belang.

* Verfijning van de Belgische wapenhandelwet

- versterking van het criterium schending mensenrechten;
- doorzichtigheid: betere rapportering aan het parlement;
- verbod op (doorvoer, opslag...) electroshock-wapens;
- scherpere controle op illegale wapenhandel.

Waar moeten para's voor dienen ?

Aan de zaak van het gedrag van de para's in Somalië in 1993 zitten veel aspecten vast. Het gedrag van de para's. De doofpotoperatie van de legerleiding (toen Artsen Zonder Grenzen een rapport opstelde over het beestachtige gedrag van de para's, kreeg deze organisatie van de legerleiding in Somalië te horen, dat ze zulke rapporten beter niet zouden opstellen, omdat de hulpverleners anders wel eens in de problemen zouden kunnen komen). De afzonderlijke berechting van de para's die zich aan misdadig gedrag schuldig hebben gemaakt, zodat de metafoor van de "enkele rotte appels" weer eens kan worden bovengehaald en de leiding buiten schot blijft. In Canada werd de eenheid die zich in Somalië aan soortgelijk gedrag schuldig had gemaakt ontbonden. In Italië waren twee generaals verplicht af te treden. In België is er officieel niets aan de hand. Een voorstel, dat militairen die van wangedrag beschuldigd worden, door een gewone rechtbank zouden worden berecht en niet door een militaire rechtbank, werd verontwaardigd afgewezen. Een civiele rechter beschikt immers niet over de militaire kennis om het gedrag van mannen te beoordelen die kinderen roosteren of vrouwen verkrachten. Daarvoor moet je een militaire opleiding hebben genoten.

Dan blijven er nog twee fundamentele vragen : waar dienen para's voor, en wat hadden ze daar in Somalië verloren ?

Eerste vraag. Para-troepen zijn een eenheid, opgeleid om in conflictsituaties snel en doeltreffend in te grijpen. Cru gesteld: een para-eenheid moet, in extreme omstandigheden, kunnen optreden als een moordmachine. Ze is dus samengesteld uit harde binken die een zeer harde opleiding "genoten" hebben. Hoe die opleiding er in detail uitziet, weet ik niet. Ik kan alleen veronderstellen dat er allerlei fysieke krachtpatserij bij te pas komt, maar ook dat er enige mentale vorming bijhoort. Bij de opleiding van Amerikaanse eenheden die naar Vietnam zouden worden gestuurd was het bijvoorbeeld de regel, dat men nooit over "Vietnamezen" mocht spreken, maar uitsluitend over "gooks". De vijand moet dus ontmenst worden en voorgesteld als een lagere diersoort die moest worden uitgeroeid. Er is dus ook meer dan één My Lai geweest, waarbij hele dorpen, vrouwen, kinderen, grijsaards, werden uitgemoord.

Zo bar zal het er bij de Belgische para's wel niet aan toe gaan. Ze worden immers niet voorbereid op het vechten tegen een concrete vijand. Maar ze moeten wél worden voorbereid op drastisch militair ingrijpen, dat wil zeggen dat er bij hen gewelddadige reflexen moeten worden ingepompt. Ik neem aan dat die brute gewelddadigheid niet bij elke individuele para ook buiten een gevechtssituatie stand houdt en aanleiding geeft tot misdadig gedrag. De jongeman die het roosteren van een kind heeft uitgebracht en zijn getuigenis heeft versterkt men een foto, was uiteindelijk ook een para. Men kan dan tot in den treure discussiëren over de vraag hoeveel rotte en hoeveel gave appels er in de mand zaten (en zitten). Maar het probleem lijkt veeleer te zijn - als ik de metafoor nog even mag doortrekken - dat de mand waar de appels in liggen op de eerste plaats zelf rot is. Het rapport van Generaal Schoups, dat in de pers is uitgelekt, leek in die richting te wijzen, maar de generaal heeft achteraf - naar goede Belgische gewoonte - zijn uitlatingen afgezwakt door te zeggen dat

de journalisten ze "uit hun verband" hadden gerukt. Generaal Schoups is ongetwijfeld een eerbaar man, maar het "systeem" is sterker dan één man. In elk geval blijkt uit zijn rapport dat de para's reeds tijdens hun opleiding te kampen hebben met drankproblemen, ondisciplinair gedrag en racistische reflexen, en dat er nogal wat sympathie bestaat voor extreem-rechtse "ideeën". Een geïnterviewde para, die blijkbaar gebukt ging onder de slechte reputatie van zijn eenheid, verklaarde in een interview "dat er in alle lagen van de maatschappij racisme te vinden is, dus ook bij de para's". Dat is juist. Maar ten eerste zijn de meeste mensen die met racistische neigingen rondlopen niet in een positie om, geïnspireerd door die neiging, misdadig gedrag te vertonen. En ten tweede zijn de feiten waarvoor para's worden aangeklaagd op de eerste plaats misdadig. Dat ze vermoedelijk ook nog een racistische dimensie hebben, is een overweging die op de tweede plaats komt. In elk geval is duidelijk gebleken, dat de para's niet geschikt zijn voor de taken die hun worden toevertrouwd. Dat men troepen die getraind zijn als vechtmachines erop uitstuurt om "vredesopdrachten" of "humanitaire opdrachten" uit te voeren, zou lachwekkend zijn, als de gevolgen niet zo schokkend waren.

Dat men troepen die getraind zijn als vechtmachines erop uitstuurt om "vredesopdrachten" of "humanitaire opdrachten" uit te voeren, zou lachwekkend zijn, als de gevolgen niet zo schokkend waren.

Waar zijn die para's dan wel voor geschikt ? Om oorlog te voeren ? Ongetwijfeld. Om wàar oorlog te voeren ? Om onze grenzen te verdedigen ? Natuurlijk niet. Om in Afrika oorlog te voeren ? Neen, nee, nee, niet om oorlog te voeren, maar om "humanitaire opdrachten" uit te voeren. Humanitaire opdrachten? Zie hoger.

Aan verscheidene reporters hebben vertrekkende para's gezegd, toen ze naar Somalië trokken, en ook toen Rwanda en daarna Congo-Brazzaville aan de beurt kwamen, dat ze "er eens goed wilden invliegen". (Bron : Journaal van Mark Grammens, 17 juli) Natuurlijk wilden ze dat. Daar zijn ze voor opgeleid. In Rwanda moest tien procent van de troepen inderhaast worden teruggestuurd wegens wangedrag, in ex-Joegoslavië hebben ze de plaag van de drugs binnengebracht (aldus de Kroatische voetballer Josip Weber). (zelfde bron)

Als de para's dus niet bestemd zijn om ergens ter wereld oorlog te gaan voeren, en als ze, door hun opleiding, totaal ongeschikt zijn voor humanitaire opdrachten of vredesmissies, waar moeten ze dan in 's hemelsnaam voor dienen? Nergens voor.

Bewijs de mensheid een bescheiden dienst. Schaf ze af. Dan is er althans één factor minder waarover België zich moet schamen.

Willy Courteaux

De NAVO. Na de uitbreiding nu de (over) bewapening

Het blijkt dat de Russen zich eigenlijk goed geweed hebben in de onderhandelingen over de NAVO-Rusland raad. Of dit enige gunstige invloed zal hebben op de beperking van de niet-nucleaire bewapening blijft nog af te wachten. De VS hebben het nooit onder stoelen of banken gestoken dat hun land de leading country in de wereld moet blijven en zij geen grootmacht naast de hunne kunnen dulden, ook niet Europa of de Bondsrepubliek.

Ondertussen zijn de kandidatuurstellingen van de centraal Europese Staten verlopen zoals de VS hadden opgelegd en de "begadigden" werden verwittigd dat zij hun steentje zullen moeten bijdragen tot de gemeenschappelijke verdediging. Eens te meer lopen die gegadigden het risico te bezwijken onder het gewicht van het schild dat zij moeten torsen. Het is een beetje een heruitgave van de middellange afstandsraketten voor de Europese bondgenoten ten tijde van Martens. Tindemans heeft zich toen een plaatsje in de geschiedenis verzekerd door te verklaren dat men niet zoveel bezwaren tegen het plaatsen van de raketten moest aanhalen. Als christen had hij er geen moeite mee want er staat niets over in de bijbel.

Toen later Gorbatsjov de ontwapening wilde afdwingen door met de Sovjetunie het voorbeeld te geven bleven de VS zeer lang volhouden dat de maatregelen van Gorbatsjov onvoldoende waren. Nochtans was "Gorbi" toen in de VS meer populair dan president Bush. Toch werd het probleem van de raketten genegeerd zodat de wereld nu nog met een formidabele stock blijft zitten en dit in de meest akelige omstandigheden. Ik kom er op terug.

De wereldwapenhandel

Een van de voornaamste redenen waarom de VS zich de beslissingsmacht hebben toegeëigend over de kandidaten die worden toegelaten tot de NAVO en de volgorde waarin dit moet gebeuren is de wapenmarkt in Centraal-Europa. Zij willen die controleren. Alleen de Fransen beklagen zich openlijk over het feit dat hun nationale wapenindustrie buiten spel zal worden gezet. (Le Monde 11 juli) Het schandaligste van de hele aangelegenheid is dat men aan Polen,

Zijn alleen Russische kernwapens supergevaarlijk?

Bij de ramp van Tsjernobyl werd in het westen volgehouden dat zoiets alleen maar in Rusland kon gebeuren wegens onvoldoende veiligheidsvoorzorgen. Ondertussen zijn de ongelukjes en bijrampen zowel in de VS als in Groot-Brittannië voldoende in de publiciteit geweest om er niet te moeten aan herinneren. Ik dacht er wel even opnieuw aan wanneer "De Morgen van 11.8" een bericht uit Washington publiceerde over het gevaar van de Russische kernwapens dat groter is dan ooit.

Enerzijds is het wel zo dat kernenergie en kernwapens gevaarlijke broertjes zijn van elkaar, anderzijds is dit nieuw veiligheidsrisico een kanjer van formaat. Dit wordt beaamd door een gepensioneerd Amerikaans admiraal die jarenlang in Eever voor dergelijke veiligheidsproblemen instond. Een defect van het Russisch vroeg alarmsysteem heeft als gevolg dat lukrake lanceringen mogelijk blijven ondanks de voorzorgen die men nu kan nemen.

Het CDI pleit ervoor dat beide kernmogendheden hun kernkoppen scheiden van de raketten en het toezicht overdragen aan internationale observatoren. Men vreest echter dat de ondoordachte uitbreiding van de NAVO de Russen in dergelijke mate heeft geïsoleerd dat de besprekingen moeilijk kunnen worden.

Wij kunnen allen maar hopen dat de waanzin niet zo groot zal blijven in dergelijke kwestie van "to be or not to be".

De Russische en Amerikaanse stocks bedragen samen ongeveer 20.000 intercontinentale raketten.

Victor Stuyck (11.8. '97)

Tsjechië en daarna ook aan anderen zeer dure en overbodige bewapening aansmeert samen met het lidmaatschap van de NAVO als toegangsticket voor de Europese Unie. Alleen Zweden schijnt aan de druk te weerstaan. De Zweden zijn eerst en vooral geïnteresseerd in de EU en laten zich niet zo gemakkelijk chanteren. De lectuur van "NAVO-kroniek" het propagandablade van de NAVO kan zeer leerrijk zijn wanneer men niet vergeet de bril op te zetten.

Opiniepeiling over de uitbreiding van EU en NAVO: hoe de publieke opinie zich in bepaalde kandidaatlanden ontwikkelt.

Dit is het voorwerp van de Eurobarometer peiling van George Cunningham voor rekening van de NAVO. De bedoeling is na te gaan hoe de bevolking zich duidelijk NAVO-minded opstelt tegenover het referendum dat wordt ingericht alvorens het lidmaatschap effectief kan worden. Er zijn nogal wat verschillen doordat bijvoorbeeld de Baltische staten zich duidelijk NAVO vriendelijker opstellen dan de anderen. Van het geheel der steekproevenlijk ondervraagde bevolking zou 53 % stemmen voor aansluiting bij de NAVO. Onder de tegenstemmers zijn er die het houden bij de neutraliteit van hun land of vierkant tegen legers en oorlogen gekant zijn.

Voor de EU zijn 61 % voorstemmers alhoewel ook bij deze kiezers nogal wat wantrouwen bestaat.

Victor Stuyck
(12.8. '97)

Amerikaanse troepen in Europa

In 1996 beschikte de Verenigde Staten nog over volgende troepen in Europa:

Gr-Brittannië	11.626 (sinds 1949)
IJsland	1.759 (sinds 1949)
België	1.659 (sinds 1949)
Nederland	711 (sinds 1949)
Duitsland	61.946 (sinds 1955)
Italië	12.224 (sinds 1949)
Turkije	2.401 (sinds 1952)
Griekenland	495 (sinds 1952)
Spanje	2.663 (sinds 1952)
Portugal	1.072 (sinds 1949)

Polen in de NAVO

De NAVO-top te Madrid heeft het beslist: er komen drie nieuwe NAVO-lidstaten bij, en wel: Polen, Tsjechië en Hongarije. De (o.m.) Franse pogingen om ook de aanvragen van Slovenië en Roemenië in te willigen strandden op een (vooral) Amerikaans njet: daar is de toestand nog niet duidelijk genoeg, heet het.

Nu is het zo dat in die landen eigenlijk niemand echt op NAVO-toetreding zit te wachten. Waar een aantal groepen uiteraard wél op azen is op lidmaatschap van de EU, de Europese Unie. Het gaat dan om de meeste lagen van de bourgeoisie (handelaars; belangenvertegenwoordigers van Westerse firma's; een aantal bedrijfstakken). Maar op de NAVO? Niet echt, neen.

De publieke opinie in die landen vraagt zich af waarom er nog altijd een NAVO nodig is, als het Warschaupact nu toch al lang verdwenen is en de Sovjetunie ook. In elk land wordt dus door de overheden een aangepast verhaal opgehangen waarom toetreding zo noodzakelijk is.

Dat geldt ook voor Polen, waar met Kwasniewski de sociaal-democraten aan de macht zijn. Regering én rechterzijde overtroeven mekaar in verwijzingen naar het veiligheidspact, bedoeld (en al dan niet omfloerst gesteld) tegen Rusland. Met argusogen kijken de Poolse leiders naar de mogelijke ontwikkelingen in Rusland, waar het wilde kapitalisme blijkbaar geen stabiliteit kan brengen. Het voorwendsel is uiteraard dat Polen dan eindelijk medezeggenschap krijgt in het internationaal veiligheidsbeleid waar het land tenslotte volop in zit, want "wie erbuiten blijft, heeft niks te vertellen". Of de NAVO als instrument daartoe zo'n gelukkige keuze is valt af te wachten...

De meest gehanteerde drogreden is wel de samenhang tussen NAVO en EU. De NAVO zowat als militaire tak van de EU: je neemt ze allebei, zo is dat. "We moeten wel..."

De NAVO-toetreding hééft anders wel echte redenen...

Het Poolse leger was het tweede sterkste en grootste van het Warschaupact. Historisch heeft het sinds 1918 een rol gespeeld in de toetreding en het behoud van de Poolse staat (met inbegrip van het ondankbare Jaruzelski-tijdperk) en ook in eigen land geniet het veel prestige. Ook onder het socialisme was het leger meer patriotisch dan socialistisch geïntendeerd.

Het Poolse nationalisme "neutraliseren" door het (in de NAVO) in te kapselen is dus zeker een interessante optie voor de NAVO-plannenmakers. Hoewel ook die uiteraard geen wonderen kunnen verrichten, en hún tweede grootste

leger (het Turkse) óók niet volledig naar hun pijpen kunnen laten dansen. Het is kenmerkend dat men bij de klassieke nationalistische (en anticommunistische) KPN het eventueel nut van NAVO-lidmaatschap vooral ziet in "herstel van historisch onrecht" (met name: vroeger door Poolse adel beheerste gebieden in het Oosten).

Een ander groot nut van NAVO-lidmaatschap zijn de massale nieuwe aankopen van materiaal die de komende tientallen jaren nodig zullen zijn om het Poolse legermateriaal met dat van de andere NAVO-partners te "harmoseneren". Het nut zit hier uiteraard alleen bij de wapenmakers allerhande, en de Poolse belastingbetaler vraagt zich bezorgd af hoeveel dát allemaal gaat kosten. Niet alleen hij; de 4 miljoen mensen (10 % van de bevolking) die onder de armoedegrens leven, zouden nog veel prangender vragen kunnen stellen.

Polen is door massale emigratie vanouds sterk op de Verenigde Staten betrokken en dat is ook wederzijds. Een voordeel van het starten met deze drie door de VSA stabiel beneden nieuwe NAVO-lidstaten is dan ook dat het Amerikaans militair overwicht in de tripolaire wereld daardoor via de NAVO-structuren nog wat méér verankerd wordt. Dat is namelijk de grond van de beruchte "combined joint task forces" ofte "gecombineerde gezamenlijke inzet van strijdkrachten". De West-Europese regeringen verklaren graag dat de NAVO nu Europees geworden is, maar dat is uiteraard kletsboek, want als de Europese lidstaten zonder VS-medewerking de middelen en een militair ingrijpen van de NAVO willen inzetten, moeten nog steeds drie voorwaarden vervuld zijn:

1. Washington moet het optreden goedkeuren;
2. de Amerikaanse NAVO-opperbevelhebber moet nog altijd het overkoepelend bevel over de NAVO-middelen voeren; en
3. de hele troepenmacht moet toegelaten zijn door de NAVO, d.w.z. door bovengenoemde opperbevelhebber.

Wat betekent dat als de VSA géén goedkeuring geven aan militair optreden dat de andere NAVO-lidstaten wensen, er in de praktijk ook geen optredens zullen komen.

Een ander aspect van de NAVO-

uitbreiding is uiteraard een duidelijk signaal van een hardere houding t.o.v. een Rusland waar Jeltsin vorig jaar in zijn ambt bevestigd werd, een land dat nog altijd verder in het moeras wegzinkt. Het ging als in de Belgische trukendoos (dreig met iets héél erg, en doe dan iets minder erg, en de mensen zijn opgelucht i.p.v. kwaad): zou men de Oostzeelanden (Estland, Letland, Litouwen; vroegere delen van de Sovjetunie) erbij halen? Die "dreiging" blijft overigens bestaan...

Dat Polen bij de NAVO komt betekent voor de NAVO-plannenmakers dat ze op middellange termijn controle nastreven over Polens politieke leven. Welke rol de NAVO concreet speelt in het "in de hand houden" van de politiek in de lidstaten hebben wij bij ons kunnen meemaken in contexten als: het dictaat met de kernraketten; de *Gladio*- e.a. anticommunistische milities en de ongere groepen à la *WNP*; het gedrag van de militaire inlichtingendienst tot op heden toe; en dan hebben we nog geen kolonelsbewind aan ons been gelapt gekregen zoals de Grieken. Kortom: een NAVO-lidstaat bepaalt zeker niet meer vrijuit zijn eigen beleid. In die mate betekent de NAVO uiteraard een versterking van de (transnationale) kapitalisten.

Koestert de NAVO angst voor sociale onrust in Polen, één van Europa's goedkope-arbeidsreservoirs? Dat komt er op middellange termijn zeker en vast bij. Er is zeker en vast een aantal nieuwe arbeidsplaatsen bijgekomen, maar die wogen niet op tegen de veel talrijker afgeschafte banen: noch in aantal, noch in koopkracht (want het gaat natuurlijk om onderbetaald werk, vaak na bedrijfsverhuizing).

Zijn er in Polen tegenkrachten? Ja, maar verspreid. De linkerzijde is op zich al erg zwak, omdat het "universele markt-denken" andersoortig denken fruikt. De arbeidersbeweging (w.o. de grootste en strijdbaarste vakbondskoepel *OPZZ*) voert zelf strijd op heel veel sociale fronten tegelijk en in tal van bedrijven (voor lonen, uitkeringen, tegen sluitingen,...). De groene beweging staat nog in zijn kinderschoenen en valt zeker niet in zijn geheel bij links te rekenen.

Een heel ander soort NAVO-tegenstanders kunnen we bij de openlijke nationalisten vinden. Een soort wat zeker niet principieel tegen is, als de

NAVO voor hun plannen van enig nut kan zijn. Zelfs bij bewindvoerders zien we geregeld nationalistisch-populistische reflexen opduiken. Ooit zal dat later binnen de NAVO n.a.v. concrete dossiers voor spanningen zorgen.

De tegenstand kan in een aantal situaties massaal toenemen. Bijvoorbeeld, naarmate er een duidelijker zicht komt op de ontzaglijke prijs van de verplichte aankopen van NAVO-legermateriaal. Of als er bij gevoelige interventies ergens Poolse doden vallen. Of - en dat lijkt waarschijnlijker - als er Midden- of Oost-Europese toestanden ter sprake komen waar Polen **eigen** belangen heeft of meent te hebben (al was het n.a.v. "historische conflicten).

Yvan Grosjean, 27.07.97

TOP...PUNT

De Europese NAVO-partners zijn, nog eens, voor "hun" bondgenoot de Verenigde Staten door de knieën gegaan. De V.S. bepaalde dat slechts drie landen zouden in aanmerking komen voor de uitbreiding van de NAVO. Vier Europese landen volgden de V.S. maar negen landen hielden het bij een uitbreiding met vijf. Op de top in Madrid moest de democratische meerderheid niettemin de duimen leggen. Het was de V.S. die besliste. De volkeren van de in Madrid opgenomen landen, Polen, Tsjechië en Hongarije zullen ook wel spoedig vaststellen wat deze opname betekent. De Atlantische Alliantie heeft laten verstaan dat ieder van deze landen 3 % van zijn Bruto Binnenlandse Product (BBP) voor defensie moet voorzien. Polen geeft op dit ogenblik 2,5 % van zijn BBP uit, de Tsjechische Republiek 1,7 % en Hongarije 1,4 %.

Dank zij de NAVO maken de wapenfabrikanten zich klaar om deze nieuwe markt te veroveren.

(ads)

De oorlog in Vietnam was overbodig!

Wat voor een bekentenis. Is het niet verschrikkelijk vandaag, uit de mond van een van de hoofdrolspelers uit dit drama, te moeten vernemen dat de oorlog in Vietnam had kunnen vermeden worden of tenminste tien jaar ingekort.

De 3,5 miljoen Vietnamezen, de 58.000 Amerikanen en de duizenden onderdanen van andere landen hebben deze "vergissing" met hun leven betaald. Voegen we hier nog aan toe dat Vietnam grotendeels vernietigd werd en vandaag, zoveel jaren later, nog mensen sterven aan de door de Amerikanen gevoerde chemische bombardementen.

Hogergenoemde bekentenis komt van Robert Mc Namara, gewezen minister van defensie van de presidenten Kennedy en Johnson en een van de architecten van de Amerikaanse oorlog in Vietnam.

Nadat hij enkele maanden geleden, tot verbijstering van veel Amerikanen, op enkele aspecten van de Amerikaanse inmenging de aandacht vestigde, legde hij nu tijdens een conferentie te Hanoi op maandag 23 juni, de ontstellende verklaring af dat de oorlog had kunnen voorkomen worden.

Mc Namara wijst er nu op dat door de V.S. in de jaren zestig belangrijke kansen werden gemist door geen aandacht te schenken aan het Plan van de Franse president Charles De Gaulle die voor Vietnam een neutraal statuut had voorgesteld.

"Hadden we toen dat voorstel ernstig bestudeerd dan was er hoogstwaarschijnlijk geen oorlog gekomen", zegt Mc Namara.

De gewezen Amerikaanse defensie-minister wees eveneens op de schrik van

de Amerikanen voor een eengemaakt Vietnam dat in de handen van Moskou of Peking kon vallen.

Een stelling waarover Mc Namara nu verklaart overtuigd te zijn dat dit nooit zou gebeurd zijn.

Een andere vrees die Mc Namara verneemt, is de vrees die de Amerikanen toen bekommerde met betrekking tot een mogelijke Chinese tussenkomst indien Vietnam zou aangevallen worden. Een weinig steekhoudend argument wanneer men weet dat president Johnson, en zijn minister Mc Namara, de provocatie in de Tonkinbaai hebben opgezet om als argument te dienen voor de bombardementen op Hanoi, Haifong e.a. streken van Noord-Vietnam.

Is het niet gruwelijk, wraakroepend, vandaag te moeten vaststellen dat de dood van miljoenen mensen had kun-

nen voorkomen worden?

Maar voor een grootmacht als de Verenigde Staten was Vietnam slechts een "accident de parcours". Een gelijkaardige politiek wordt vandaag voortgezet waarbij met mensen geen rekening wordt gehouden.

Denk maar aan de V.S.-steun aan Israël die het bestaan recht van de Palestijnen ontkent, zie maar naar de uithongeringpolitiek gevoerd t.o.v. het Iraakse volk, de meedogenloze blokkade van Cuba, de steun aan de reactionaire regimes als die van Saoedi Arabië, Turkije en noem maar op.

Het is de politiek van het eigenbelang, de belangen van de multinationals en wapenfabrikanten die met alle middelen, economische en militaire, in naam van de "vrijheid" en de "mensenrechten" vandaag zoals gisteren wordt voortgezet.

Het is nu hij oud is, en zijn geweten knaagt, dat Mc Namara het nodig heeft geoordeeld de waarheid aan het licht te brengen. Zijn openheid en zelfkritiek moeten zeker op prijs gesteld worden. Het is zeker ook een van de redenen waarom hij zich vandaag ontpopt als een verwoed voorstander van de nucleaire ontwapening.

Het is nu afwachten hoe de politieke wereld reageert. Gaat men deze nieuwe gegevens onder de mat vegen en doen alsof er niets gebeurd is en verder de miljoenen doden als een "misstapje" in de geschiedenis beschouwen?

André De Smet

De "Eurotop" van 16/17 juni in Amsterdam

Berichtgeving van en over de I.G.C. midden juni hier te stede

Hoe vult men z'n kolommen, spreek- en kijk-tijd, met nieuws over een zaak zonder noemenswaard inhoudelijk op de materie in te gaan of interesse of kennis van zaken bij zijn publiek te veronderstellen en trouwens zelf ook nauwelijks voorhanden te hebben? Dat moet, mijns inziens een heel probleem geweest zijn voor pers, radio en T.V. tijdens de zogeheten "Eurotop". Een dagblad wist op de 15de juni al te melden dat succes verzekerd was.

Zo werden beelden vertoond van regeringshoofden op fietsen, (klompen of windmolentjes werden dit maal versmaad) aangeboden door het gemeentebestuur van de stad, peddelend over één van de belangrijkste bruggen over de Amstel, normaal een hoofdverkeersader met 4 drukke tramlijnen, nu 4 dagen geheel geblokkeerd voor alle verkeer. Hotel en conferentie-oord bevonden zich ter weerszijde van de brug en net als een aantal andere centraal gelegen locaties bleven die voor niet leden van het exclusieve gezelschap (en hun gevolg) ontoegankelijk. Een uitnemende illustratie van de hoge consideratie die het gezag nu eenmaal heeft voor de belangen van de gewone burgerij, of althans zich daar graag op laat voorstaan.

Toch nog informatie dus, hoewel misschien niet zó bedoeld.

Meer inhoudelijk en minder belast met iets dat soms leek op voetbal-chauvinisme was de berichtgeving uit serieuze buitenlandse bron en naderhand ook in sommige Nederlandstalige publicaties. Jean-Louis Bourlanges, Europees gedeputeerde, voorzitter van de Europese beweging in Frankrijk publiceerde in de editie van 21 juni van "Le Monde" een artikel onder de titel "De komedie van Amsterdam", zeer ter lezing aanbevolen. Gezien zijn hoedanigheid is hij bepaald geen verbeterd 'Euro-scepticus'. In zijn stuk is niet veel terug te vinden van het tromgeroffel en hoera geroep. Wellicht juist omdat hij iemand is die Europese zaken (of wat daar voor door moet gaan) in beginsel ernstig neemt. Wat beschrijft hij?

Een conferentie die eerder een spektakelstuk mag heten, een spektakel dat dat moet verhullen dat er aanzienlijke onenigheid tussen de deelnemenden is, dat essentiële beslissingen opnieuw vooruitgeschoven werden en dat de resultaten grotendeels verkregen zijn door niet-bindende formuleringen en expliciet toegestane uitzonderingsposities van bepaalde lidstaten of groepen lidstaten.

Want in feite is de grens waartoe, zeker de grotere lidstaten, bereid zijn hun soevereiniteit verder nog in te perken, allang bereikt. Structuurveranderingen

zoals vereist voor een werkbare situatie (reeds nu) en helemaal bij uitbreiding van het aantal lidstaten om tot hanteerbare besluitvorming te komen (inperken van het unanimiteitsbeginsel) zijn maar mondjesmaat geëntameerd. Uitstel dus, totdat de uitbreiding werkelijk gaat spelen, en dan nog: eerst afwachten of er dan een werkelijke politieke wil tot meerderheidsbesluiten zich zal openbaren. Gezamenlijk buitenlandse politiek? Nu nog niet. Gezamenlijke defensiepolitiek? Ook nog niet. Uw scribent laat hier nog onbesproken in hoeverre die geplande ontwikkelingen, voor zover nu te overzien, op zich eigenlijk wel zo positief zouden uitwerken. Dat is overigens wel het standpunt van Bourlanges.

De vele schijn-overeenkomsten kwamen tot stand dankzij formules die nog van alles openlieten: "tekent u maar rustig, in wezen veranderd er toch niet veel". Geen malse uitspraken, en dat van iemand die de gepretendeerde doelstellingen van de E.U. in principe onderschrijft.

Het officiële mededelingenorgaan van het Europees Parlement "Nieuws van het Euro Parlement" (op aanvraag gratis abonnement!) kwam met een speciale editie. De toonzetting is veel formeler dan die van Bourlanges maar in een frontpaginastuk (de bijdragen in het E.P. nieuws zijn niet ondertekend) weliswaar voorzien van een positief klinkende titel, is eigenlijk niet zo veel anders te lezen. Onder de titel, de ondertitel: "Europese besluitvorming nog te log". En verder: "Het vetorecht is weliswaar niet onaangetaast gebleven maar het aantal onderwerpen dat niet

langer eenstemmigheid in de raad van de E.U. vereist is maar gedeeltelijk uitgebreid". Dat wil zeggen dat één lidstaat in zo'n geval de besluitvorming kan blijven blokkeren. Er volgt dan vermelding (in het artikel) van enkele punten waar dan nu wel bij (gekwalificeerde) meerderheid kan worden beslist: onderzoeksprogramma's, werkgelegenheidsprogramma's, volksgezondheid en nog een paar zaken die toch nog steeds vooral de zorg van nationale overheden zijn en waarbij de samenwerking volgens het "Zwaankleef-aan" principe te werk gaat. Elk E.U. land dat er voor voelt kan zich bij zo'n programma aansluiten. Weinig nieuw onder de E.U. zon.

Onmiddellijk verband houdend met de afschaffing of beperking van het veto-recht is de positie van het Europees parlement.

Het E.P. heeft vooralsnog het nakijken. Net zo als de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties produceert ze resoluties en doet voorstellen; bindende kracht heeft dat allemaal niet, het blijven politieke geluiden, hoe interessant soms deze ook moge zijn.

In het artikel staat de teleurstelling onverbloemd te lezen. Na een opsomming van een aantal minder belangrijke punten waar dan soms wel iets is bereikt volgt de alinea. "Toch is dat lang niet wat het E.P. had gewild". Dan volgt nog vermelding van drie punten waarbij men desnoods nog wel het handhaven van het unanimiteitsbeginsel aanvaardbaar had gevonden.

De kwestie van de z.g. pijlers (eerste, tweede en derde): het overhevelen van een op zich belangrijk punt (Justitie en Binnenlandse Zaken) naar de eerste pijler (d.w.z. geen veto-recht meer) is gebeurd onder uitsluiting van toezicht bevoegdheden van het E.P. en het Europees Hof. Geen unanimiteitsprincipe maar toch geen controle door het Hof of E.P. ofwel hoe verenig ik de slechte kanten van de twee beginselen! Verder was het E.P. teleurgesteld dat de integratie van de W.E.U. met de E.U. niet tot stand kwam zodat de E.U. dan over een eigen militaire poot zou kunnen beschikken. In dat opzicht zal niet iedereen hun teleurstelling delen. Nog afgezien ervan dat niet iedereen zo dol

is op militaire bondgenootschappen maar het is volslagen irreal te denken dat een eigen poot enig gewicht in de schaal zou kunnen leggen tegenover de door de U.S.A. gedomineerde NAVO waarvan bijna alle E.U.-leden geheel of gedeeltelijk (Frankrijk!) lid zijn.

Hoe dan ook, juichend kan men dit artikel niet noemen ondanks de titel = "Amsterdam" geeft EP grotere bevoegdheden - Wel iets, maar niet veel.

Even een vraag tussendoor

Is de derde fase van de E.M.U., toch nog gelukt? De "Euro" komt er? De geweldige druk om tot een Europese eenheidsmunt te komen is een politieke zaak bij uitstek: dat wat tot nu toe niet of onvoldoende lukt via vernieuwing en amendement van bestaande E.U. verdragen zou kunnen worden afgedwongen via een economisch keurslijf zodat de lidstaten die deelnemen aan de invoering van de eenheidsmunt gewoon gedwongen zijn om op één lijn te komen in ieder geval op gebied van hun economische belangen en zaken die daar nauw mee samenhangen. Dat tenminste is de in besloten kring gangbare opvatting zoals b.v. van de nederlandse minister van financiën, de monetaristisch ingestelde Dr. Zalm. Volgens monetaristische ideeën kan men effectief besturen met monetaire middelen als basis-instrument. Maar of die monetaire houdgreep er komt, wanneer en onder welke voorwaarde is de eerste vraag; belangrijker nog is wel of het bedoelde effect, een grotere eengezindheid onderling, ermee bevorderd zal worden of juist tot aanscherping van de tegenstellingen kan leiden. Ook dat is bepaald niet uitgesloten.

Men krijgt de indruk dat met het opeenstapelen van verklaarde doelstellingen (al is daar nog maar weinig van in huis gekomen) een soort "vlucht naar voren" wordt bedreven waarbij men zich steeds minder om de bestaande realiteiten bekommert. Over **consolideren** van wat in voorgaande stadia overeengekomen is schijnt niemand zich zorgen te maken en daar is toch heel wat reden voor.

Een in dat kader interessante verslaggeving stond onlangs in een landelijk ochtendblad: de "Volkskrant" van 19 juli. Dat stuk ging over de dagelijkse uitvoeringspraktijk van reeds lang bestaande regelgeving deels nog uit de tijd van de E.E.G., dus nog van voor "Maastricht".

Het verhaal: de jarenlange nalatigheid van de Nederlandse regering om bepaalde wetten en regels aan te melden bij de autoriteiten in Brussel. De zaak kwam aan het rollen door het

zogeheten Securitel-arrest, een vonnis waaruit bleek dat wetten en regels die wel moesten worden aangemeld en waarvan dat achterwege is gebleven rechtskracht ontberen!

Incident? Wie weet, maar dan wel een onthullend exemplaar. Een Haagse correspondent stak haar licht op bij de departementen (juridische en economische zaken) die in gebreke zijn gebleven bij het ten uitvoer leggen van de Brusselse verordening. Titel van haar stuk: "Eigenwijsheid, onkunde, en desinteresse", "Niemand wist van Securitel-ramp" (de zeer verstrekkende gevolgen ("ramp") hebben al geleid tot een proces tegen de staat om opening van zaken te geven welke regels en wetten nu ontkracht zijn; de rechter heeft de eis toegewezen). In mei 1996 werden twee departementen ingelicht over het arrest. De verantwoordelijke ministers kregen slechts een cryptisch kattebelletje op hun bureau. "Justitie" kreeg eerst helemaal geen bericht. Kort en goed: aan "Brussel" (hier synoniem voor E.E.G. later E.U.) had men eigenlijk geen boodschap. "Europa ver van ons bed", aldus kenschetste het artikel de heersende stemming in de ambtelijke molen.

Dat er aan niet naleven van regels ook sancties verbonden (kunnen) zijn moet je niet zo ernstig nemen. En "We zijn een land van doen alsof" (Misschien andere landen ook wel 's?). Dit verhaal raakt een zeer wezenlijk punt.

Bijna dagelijks staan de dagbladen paraat met kolommen over (nationale) rechtshandhaving. Daaroverheen is nu een steeds groeiende stapel van verdragsteksten, uitvoeringsregels, normen, aanwijzingen en wie weet wat nog verder gekomen. Niemand heeft meer een overzicht. De toepassingen van een vorig verdrag (Maastricht) zijn nog niet uitgewerkt of er komt een nieuwe stortvloed van veelal zeer gecompliceerde teksten. En zo denkt men een Europese **Unie** tot stand te kunnen brengen?

De slotvraag luidt dan ook: voor wie was eigenlijk het conferentiespektakel bedoeld? De regeringsleiders schijnen de weerbastige werkelijkheid nog steeds te willen bezweren met hun parafen onder teksten waarvan de uniforme naleving door de diverse lidstaten allerminst verzekerd is, mede door de compromis-formuleringen en uitzonderingen. En dat moet een naar buiten hecht optredend blok gaan voorstellen? Mogendheden buiten de E.U. laten zich niet zo makkelijk imponeren door iets wat langzaam aan op een vogelschrikker dreigt te gaan lijken.

L. Samson

Wist je dat...

- ... Israël tot heden nog steeds geen geschreven grondwet heeft die zijn grenzen bepaalt en de scheiding tussen kerk en staat regelt.

- ... het religieus establishment in Israël de aanwezigheid van een vrouw in de Knesset niet accepteert.

- ... Groot-Brittannië tot 1991 gewacht heeft om een wet in te voeren die het mogelijk maakt oorlogsmisdaden begaan buiten het Brits grondgebied te berechten.

- ... het gemiddeld inkomen van een Afrikaan in 1980, ondanks de ontwikkelingshulp, slechts 60 % was van het inkomen van de bevolking van de derde wereld in zijn geheel.

- ... dat ondanks de hulp die de laatste jaren naar Afrika ging de inkomens in verhouding nog zijn gezakt tot 35 %, t.o.v. de andere ontwikkelingslanden.

- ... er uit economische schattingen blijkt dat 180 miljard dollar per jaar zouden volstaan om in de ganse wereld elk kind naar school te sturen en men dit moet vergelijken met de ± 1.000 miljard dollar die jaarlijks aan wapens worden verspild.

- ... in 1991 de vlucht van Afrikaanse kapitalen opliep tot 135 miljard dollar. De terugkeer van 10 % van dit kapitaal het dubbele zou betekenen van de investeringen in Zuidelijk Afrika (Zuid-Afrika niet inbegrepen) die in 1994 slechts 4,7 miljard dollar bedroegen en het jaar later 5 miljard dollar.

- ... Saoedi-Arabië in 1993 de negende rang bekleedde inzake militaire uitgaven na de permanente leden van de veiligheidsraad en Duitsland, Italië en Japan.

- ... de Israëliëse overheid in de bezette gebieden personen kan aanhouden zonder dat deze beschuldigd of veroordeeld zijn en dit voor een periode van zes maanden. Vóór het einde van deze gevangenisperiode kan deze aanhouding, telkens met zes maanden, en dit tot het oneindige verlengd worden. Noch de V.N., noch de E.U., noch de NAVO die zich allen op de "eerbiediging van de mensenrechten beroepen", hebben het tot op heden niet nodig geacht hiertegen te protesteren, laat staan maatregelen te treffen.

Voorzitterschap Europese Unie

Na Nederland, eerste semester van 1997, heeft Luxemburg op 1 juli voor het tweede semester van 1997 het voorzitterschap overgenomen.

Hierna volgt het Verenigd Koninkrijk voor het 1ste semester van 1998 gevolgd door Oostenrijk voor het 2de se-

mester.

Duitsland neemt vanaf 1 januari 1999 het voorzitterschap over, gevolgd door Finland op 1 juli 1999. In het jaar 2000 is het Portugal dat voor het eerste semester het voorzitterschap waarneemt gevolgd door Frankrijk voor het tweede

semester.

Zweden komt aan de beurt op 1 januari 2001 en België neemt over voor het 2de semester van dit jaar. Voor 2002 is het Denemarken dat met het 1ste semester start en Griekenland dat met het 2de semester van 2002 afsluit.

Socialisten in de Europese Unie

Wanneer men de politieke samenstellingen overschouwt van de regeringen van de lidstaten van de Europese Unie dan moet men vaststellen dat de socialisten en sociaal-democraten een uiterst belangrijke plaats innemen.

Zij zijn dus, in zekere zin, een van de meest determinerende krachten die de politiek van de EU bepalen en een van de hoofdverantwoordelijken voor het verwezenlijken van een sociaal Europa.

Socialisten alleen aan de macht

Zweden, 1994	45,4 %
Portugal, 1995	43 %
Griekenland (Pasok), 1996	41,5 %
Gr.-Brittannië (Labour), 1997	43,2 %

Socialisten als leiders van een coalitie

Nederland (PvdA), 1994	24 %
Denemarken, 1994	34,6 %
Oostenrijk, 1995	38,3 %
Finland, 1995	28,3 %
Frankrijk, 1997	38,85 %
Italië (PDS), 1996	21,1 %

Deelname aan een coalitie

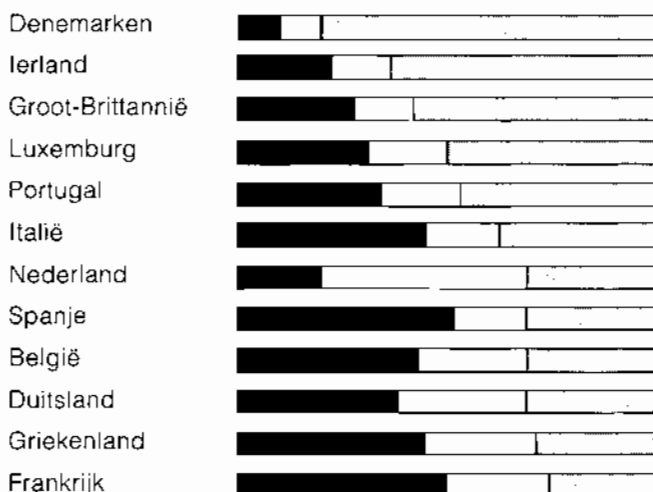
België, 1995	24,5 %
Luxemburg 1994	24,5 %

In de oppositie...

Duitsland, 1994	36,4 %
Spanje, 1995	37,5 %
Ierland, 1997	10,4 %

Structuur van de financiering van de sociale bescherming in de Europese Unie in 1994

■ Publieke bijdragen, belastingen e.a. inkomsten
 □ Bijdragen van de werknemers
 ▒ Bijdragen van de werkgevers

Politieke macht in Europa

	% E.U. beroepsbevolking	Stemmen in EU minister-raad	Verkozenen Europees Parlement	Aantal EU commissarissen
Duitsland	22,0	10	99	2
Ver. Koninkrijk	15,7	10	87	2
Frankrijk	15,63	10	87	2
Italië	15,4	10	87	2
Spanje	10,5	8	64	2
Nederland	4,1	5	31	1
Griekenland	2,8	5	25	1
België	2,7	5	25	1
Portugal	2,7	5	25	1
Zweden	2,4	4	22	1
Oostenrijk	2,2	4	21	1
Denemarken	1,4	3	16	1
Finland	1,4	3	16	1
Ierland	1,0	3	15	1
Luxemburg	0,1	2	6	1
Totaal	100 %	87 (1)	626	20

(1) Voor een gekwalificeerde meerderheid zijn 62 stemmen nodig.

Afscheid van een vriend: Henri Buch

We geven er ons meestal geen reken-schap van dat het leven soms zo snel afgebroken wordt. Maandagavond 13 juni, aan de vooravond van mijn verlof, had ik nog het genoeg een lang telefonisch gesprek te voeren met Henri Buch.

We hadden het samen bijna één uur lang overzaken die ons gemeenschappelijk waren: Vietnam, de Europese Veiligheid, ons blad, de vzw Vrede waarbij hij ons met raad en daad bijstond, de laatste gebeurtenissen in Chili; familiale problemen, enz., enz. Kortom over alles en nog wat die in zijn interessesfeer lag. En dat was heel wat!

Hij beloofde me de avond van mijn terugkeer uit verlof, begin juli, terug te bellen. We zouden dan een afspraak maken om elkaar te Oostende te ontmoeten. Dit zou dan de gelegenheid zijn om te onderzoeken hoe hij, ondanks zijn drukke beroepsbezigheden, ons actiever in de vredesbeweging zou kunnen helpen o.m. door een serie voordrachten te houden.

Deze ontmoeting zal niet meer komen. Eind juni las ik, op duizenden km van ons land, per toeval in een tijdschrift dat Henri Buch overleden was. Ik had een uitzonderlijke vriend verloren. De democratische en arbeidersbeweging van ons land, zelfs uit vele landen van de wereld, verloor een van de mooiste, een van de eerlijkste en oprechtste mensenfiguren.

Henri Buch overleed op 18 juni II. aan de gevolgen van een hart-infarct. Hij was nog geen tweeënzestig jaar. Zijn dochtertje Anne en zijn zoon Pierre verliezen met hem een lieve vader en vriend die ze nog zo erg nodig hadden.

Henri was één van de weinige intellectuelen die in ons land de moed had, ondanks heel wat offers en moeilijkheden, voor zijn ideeën uit te komen.

Voor de oorlog, reeds rechter bij de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, was hij in 1939 onderzoeksrechter te Brussel. Dit belette hem niet consequent te zijn met zijn filosofische overtuiging en lid te worden van de Kommunistische Partij. In 1940 was hij dan ook bereid onmiddellijk zijn plaats in te nemen in de weerstand. Onder de schuilnaam Paul was hij in de bres voor de uitbouw van de illegale beweging. Later werd hij Nationaal Kommandant van het Belgisch Partisanenleger. In juli 1944 werd Henri aangehouden en door de Duitsers in Breendonck opgesloten. Later werd hij overgebracht naar de concentratiekampen van Vught en Sachenhausen-Orianienburg. Het was in de jaren 1943-44 dat ik, als

twintigjarige, met Henri in de illegaliteit kennis maakte. Nooit vergeet ik deze ontmoetingen ergens in Ukkel, Vorst en elders met die man die ik toen niet kende maar op mij zo'n buitengewone indruk maakte. Wat heb ik, eenvoudige arbeidersjongen zonder bijzonder veel ervaring, in deze moeilijke ogenblikken op enkele uren van hem niet geleerd. Terug uit de kampen was Henri onmiddellijk opnieuw in de bres. Zijn strijd voor de belangen van de politieke gevangenen, in bijzonder tegen diegene die op nationaal en internationaal vlak de weerstand wilden verdelen zullen nooit genoeg onderstreept worden.

Bij de oprichting van de Raad van State, die samengesteld werd op basis van de politieke verhoudingen in ons land op dat ogenblik, werd Henri Buch als één van de weinige linksen opgenomen. Die de mentaliteit kent die in de magistratuur heerst zal weten dat dit voor hem een zeer zware opdracht was. Door zijn kennis, zijn werklust en eerlijkheid zou hij echter spoedig de eerbied van vriend en tegenstrever afdwingen.

Sommigen konden hem echter niet vergeven zich niet, zoals zij, boven de maatschappij te plaatsen en zich in een ivoren toren op te sluiten. Het werd Henri kwalijk genomen verder te gaan met het organiseren van de politieke gevangenen en in bijzonder voor gewone mensen o.m. te Oostende en Hasselt voordrachten en cursussen te geven. Cursussen waarvan de vrienden die ze bijwoonden vandaag nog zeggen dat het van de mooiste avonden waren die ze hebben gekend. Want Henri wist, ondanks zijn buitengewone kennis, de meest gecompliceerde filosofische en economische problemen te verbinden aan het dagelijks leven en

deze zodoende voor ieder verstaanbaar te maken.

In de beginperiode van de koude oorlog, in volle heksenjacht kon men hem dit niet vergeven. Met de bedoeling hem uit de Raad van State te sluiten werd hij voor het Hoger Gerechtshof gedaagd. Communist, jood waren de scheldwoorden die in de weldenkende pers naar het hoofd van Henri Buch geslingerd werden.

Om de geestesgesteldheid weer te geven waarin dit "proces" verliep - waarop tientallen personaliteiten van alle politieke en filosofische overtuiging ten gunste van Henri waren komen getuigen - volstaat het wellicht de vraag te herhalen die me door de voorzitter van de rechtbank gesteld werd: "Hoe is het mogelijk mijnheer De Smet dat een zo hoog geplaatst persoon als dr. H. Buch, lid van de Raad van State, een persoonlijke vriend kan zijn van een gewone volksjongen zoals jij?"... H. Buch werd voor zes maand als lid van de Raad van State geschorst om zich veroorloofd te hebben aan "politieke" activiteiten te doen...

Enkele maanden later werd Henri benoemd als prof. aan de ULB en later eveneens aan de VUB. Enkele jaren later werd hij eveneens kamervoorzitter in de Staatsraad. Als professor in administratief recht kreeg H. Buch stilaan een internationale faam en tal van landen o.m. India en Chili deden een beroep op zijn kennis.

Alle vroegere mogelijke moeilijkheden hebben Henri niet belet zich verder in te zetten voor de ontvoogding van zijn volk.

Hij hield o.m. voordrachten te Brussel voor le "Cercle d'Education Populaire", te Oostende voor de volkshogeschool, een cursus over economie voor het centrum voor volksopvoeding te Oostende en nog in maart jl. hield hij te Gent een buitengewone voordracht over Chili vandaag. Deze overvloedige activiteiten, waarbij Henri zich steeds volledig gaf, zijn hem uiteindelijk fataal geworden.

De democratische beweging van ons land verliest in Henri Buch een van de mooiste figuren die ze ooit gehad heeft. Een eerlijk en bescheiden man die aan velen oneindig veel heeft geleerd. We danken hem voor alles wat hij gedaan heeft en bieden aan zijn familie en kinderen onze oprechte blijken van deelneming in dit onvervangbaar verlies dat hun treft.

André De Smet
Vrede - september 1972

Kabila in de voetsporen van Lumumba?

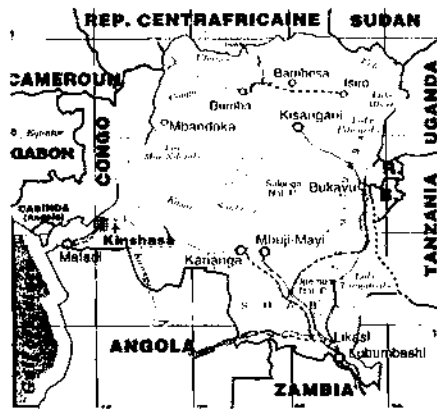
Het beoordelen van de ontwikkelingen in de Democratische Republiek Congo is niet eenvoudig. Beperkt Kabila zich tot een modernisering of komt het tot een echte breuk met het Mobutistisch nekoloniaal systeem? Vele waarnemers staren zich blind op de persoonlijkheidskenmerken en verklaringen van de politici in Kinshasa, zoals die in de Westerse media doorsijpelen. Een goed begrip van de krachtsverhoudingen vereist vooreerst een analyse van het ontstaan en verloop van de machtswissel. En niet alleen de radicaliteit van de maatregelen, maar vooral de regeermethode bepaalt de perspectieven. Doorslaggevend hierbij is de verhouding van de Alliantie met de volksklassen, of en hoe deze geïnformeerd, gemobiliseerd en georganiseerd worden.

Een heterogeen bondgenootschap van Congolese nationalisten veroverde - met doortastende doelgerichtheid - op 7 maand tijd het hele grondgebied. In november '96 waren de vervolgd Banyamulenge erin geslaagd om de kampen van de moorddadige Habyarimana-milities in Oost-Zaire op te doeken. Ondanks de - unaniem geplengde - krokodillentranen over de erbarmelijk toestand van de Hutu-vluchtelingen, verlamden onderlinge tegenstellingen een westerse 'humanitaire' interventie. Parijs steunde voluit Mobutu en de Interhamwe; Washington daarentegen toonde begrip voor Kagame's en Museveni's streven naar stabiliteit aan hun landsgrenzen. Mobutu's gedemoraliseerde strijdkrachten, zonder soldij sinds 1990, en gehaat door de bevolking die ze afpersten, gingen plunderend op de vlucht. Zelfs de inzet van buitenlandse huurlingen en van de Unita-eenheden kon de desintegratie van het Zairese leger niet verhinderen.

Kabila werd vooruitgestuwd door de steun van de bevolking, versterkt door overgelopen regeringssoldaten en geholpen door Oeganda en Angola. Deze verontrustende opmars dreef Parijs en Washington terug bijeen. Na de beslissende val van Kisangani werd op Kabila een enorme militaire en diplomatieke druk uitgeoefend. Het westen wilde een onderhandelde machtsdeling, om tenminste een deel van Mobutu's staatsapparaat te behouden. Maar de Congolese bevolking was een buitenlandse interventie vijandig gezind. Kabila's snelle inname van Kinshasa verhinderde trouwens het gepland Mobutistisch bloedbad, dat daarvoor als voorwendsel kon dienen. Tegen de westerse belangen in, werd het Mobutistisch leger militair volledig uitgeschakeld. De burgerlijke oppositie en elite van Kinshasa werden het centrum van de politieke macht verwijderd. Daarmee verloor het westen de voornaamste instrumenten waarmee de nekoloniale orde in Congo-Zaire sinds 1960 was in stand gehouden.

Kabila ontleent zijn groot gezag dan

ook aan het feit dat hij consequent datgene heeft gerealiseerd waarover alle anderen slechts hebben geleuterd. De onmiddellijke effecten van de machtswisseling op het dagelijkse leven versterken de positief afwachende houding van de gewone Kongolees. Zoals de marktvrouwen van Kinshasa het uitdrukken: "We moeten Kabila een kans geven". (1)

Onder Mobutu was afpersing en corruptie door ambtenaren de regel. De soldaten konden ongestraft koopwaar, geld tot zelfs de schoenen van de gewone burger afpakken. Groenten, via de stroom uit Bandundu aangevoerd, werden 'belast' aan iedere dam, iets verder moest er afgedokt worden voor 'haventaks', 'parking', 'bewaking', 'opslag', het verplicht gebruik van 'dragers' en 'stadsbelasting'.... (2)

Kabila's gedisciplineerde troepen maakten aan die onveiligheid en willekeur een eind, met als gevolg een vlotter verkeer van personen en goederen.

Het uit omloop halen van de fameuze 'prostates'-biljetten en de politieke stabiliteit bracht de duizelingwekkende geldontwaarding (met een om de twee uur wijzigende dollarkoers) tot staan. De voedselprijzen daalden met 20%.

De kleine groep verantwoordelijken van de Alliantie, die jarenlang in buitenlandse ballingschap verbleven, staan voor gigantische uitdagingen.

Ze moeten snel de verworven machtspositie over heel Congo consolideren

en een aantal economische en sociale functies terug op gang trekken. Ambtenaren en leraars die al maanden niet betaald waren, kregen eind juni een eerste salaris. Transport en sociale voorzieningen moeten bijna uit het niets heringericht. Een nieuwe munt moet de ontwaarde zaire vervangen.

Maar tegelijk met de heropbouw stelt zich de kwestie of Kabila de vereiste krachtsverhoudingen wil en kan opbouwen om tot een geleidelijke transformatie te komen van de geërfde nekoloniale structuren.

Congo wordt structureel overheerst door buitenlandse kapitaalgroepen en door de 'wetten' van de wereldmarkt. Sociale vooruitgang en ontwikkeling is op termijn slechts mogelijk als de economische activiteit gericht wordt op de behoeften van de Congolezen. Daarom is het essentieel dat de Congolezen een werkelijke politieke controle veroveren over het land. Maar het westen beschikt nog over ontzettend veel middelen en handlangers om verdere stappen naar een echte nationale bevrijding en onafhankelijkheid te verhinderen.

Biggeloof, taboes, voorouderlijke instellingen en clanloyauteiten die door het nekolonialisme op een geperverteerde manier bestendig werden, beperken eveneens de democratische vrijheden en de ontwikkeling van een natie-staat.

Congo heeft onvoldoende kapitaal en technische kennis om op korte termijn zelf zijn bodemrijdommen te ontginnen. Het land kan zich evenmin veroorloven om deze in de grond te laten steken. Een staatscontrole op de buitenlandse handel zou toelaten dat een deel van de opbrengsten ervan kan geïnvesteerd worden in de ontwikkeling van een nationale economie, in onderwijs, gezondheidszorg.... Via douanetarieven kan de invoer van luxeproducten en voedsel afgeremd worden ten gunste van machines en productieve benodigdheden voor de heropbouw.

Voor een derdewereldland als Congo, waar de meerderheid op het platteland leeft, is landbouwhervorming een sleutelkwesitie. Het gaat hier niet enkel om aangepaste technologie en transport, maar om veranderingen in de bezits- en productieverhoudingen van traditionele en plantagestelsels, de centrale positie van de vrouw als belangrijkste producent, de nadelige prijs-'schaar' van platteland t.o.v. de steden.

Enkel zo kan een begin worden gemaakt met de opbouw van een binnenlandse verwerkende industrie die aansluit op de land- en mijnbouw.

De Alliantie wil het "democratiseringsproces verderzetten" dat kort na de onafhankelijkheid "in 1960 werd onderbroken door het instellen van een neokoloniaal regime dat culmineerde met de instelling van de militaire dictatuur in 1965" (statuten art.17). Het politiek terrein waarop de Alliantie moet opereren is helemaal niet maagdelijk.

Kabila zit op de resten van een verrot en inefficiënt staatsapparaat. De Alliantie beschikt niet over goed ingeplante massa-organisaties. De militaire dictatuur, de veralgemeende corruptie en de informalisering van de economie hebben de bevolking diepgaand gedemoraliseerd, hun politiek bewustzijn en geloof in collectieve actie aangetast.

Al deze bemerkingen kunnen niet overwonnen worden door administratieve regeermethodes en technologische procedures. Het is levensnoodzakelijk om het vertrouwen van de bevolking te herstellen in gezamenlijke actie, door hun zelfwerkzaamheid en initiatief te stimuleren.

Vrijwillige mobilisatie via concrete activiteiten, het kiezen van een eigen leiding... moet de massapsychologische basis vormen voor een breuk met de gelatenheid en illusies in een verlossende leidersfiguur.

Er kan terug aangeknoopt worden, niet bij Mobutu's verplichte salongozaterdagen, maar wel bij die ontelbare gemeenschapsakties in de volkswijken van de jaren '90, na de plunderingen, als verdediging tegen de hiboumoordcommando's, met bewaking, collectes en gezamenlijke herstelingswerken aan elektriciteitsleidingen, riolering, enz..

Niets belet het systematiseren en uitbreiden van activiteiten waarbij de wijkbewoners zelf de prioriteiten inventariseren, buurtscholen herstellen, wegen onderhouden, en zich zo in

comités leren organiseren en mobiliseren.

Ondertussen startte de nieuwe regering een aantal degelijke en noodzakelijke initiatieven.

Onder Mobutu was het staatsapparaat zo verziekt dat personeelsleden gewoon niet kwamen opdagen. Anderen streken meerdere weddes op of verduisterden geld door het aangeven van spookambtenaren en fictieve uitgaven.

Justine Kava-Vubu nam als minister van ambtenarenzaken de terechte beslissing om een grote zuivering te houden, en... vroeg de syndicale bonzen om een lijst van wie nu precies waar werkt. In plaats van dergelijke administratieve enquête was het beter geweest om algemene vergaderingen per dienst of bureau te organiseren. Ter plaatse verkiezing van een soort controlecommissie, actief betrekken van de aanwezige personeelsleden bij opsporen van mistoestanden, enz. zou natuurlijk veel efficiënter zijn. Dergelijke mobilisatie zou meteen een betrouwbaar politiek instrument scheppen en tegelijk een middel geven om eventuele tegenwerking op te sporen en te bestrijden.

De ministerraad nam in juni de goede beslissing om per provincie 500 km wegen aan te leggen. Transport is inderdaad vitaal voor de bevoorrading van de steden en de ontsluiting van het platteland. Dit vergroot de binnenlandse markt en vermindert het buitenmatig aandeel van de vervoerskosten inde prijzen. Goede wegen verzwakken de monopoliepositie van grote handelaarswoekeraars.

De Alliantie zou dit meteen inde praktijk kunnen zetten door van twee noden één deugd te maken. Bij gebrek aan deviezen en moderne technologie zouden al die onrustig geworden ex-soldaten, waaraan Kabila moest tegemoet komen door hen een 60.000 man sterk leger te beloven, nuttig aan het werk gezet kunnen worden.

In de kwestie van de buitenlandse ondernemingen en de sanctionering van oude en nieuwe functionarissen bij corruptie, zou de Congolese bevolking eveneens een actievere rol kunnen spelen. Informatie over wat, waar en waarom genomen worden is essentieel. Zo kan, via publieke discussie, de bevolking zich wapenen voor een moeilijke en langdurige politieke strijd tegen alle mogelijke profiteurs en fraudeurs. Of ze nu Bemba, Claes of Mawapanga heten.

Terecht werd de in 1995 geprivatiseerde spoorwegmaatschappij Sizarail terug

bij de overheidsspoormaatschappij CNCC gebracht. Een groot aantal akkoorden voor mijnconcessies worden momenteel herzien. Een onderzoek naar het gesjoemel bij het beheer zal ongetwijfeld moeten gepaard gaan met een aantal aanhoudingen.

Maar ook hier weer geldt dat juiste maatregelen door de bevolking beter begrepen en gesteund worden als men zich niet beperkt tot administratieve methodes van bovenaf. De bevolking kan actief betrokken worden bij de politieke beslissingen. Oproepen tot waakzaamheid en signaleren van onregelmatigheden. De bevolking de middelen geven om zich te informeren, om te debatteren en om zich voor haar concrete belangen te organiseren. Dat alles kan de beleidsorganen voldoende legitimiteit én kracht geven om progressieve veranderingen te bewerkstelligen.

Kabila staat dus voor de vuurproef. De Alliantie moet in de praktijk kunnen aantonen dat ze de bevolking een beter perspectief kan bieden. Het gewonnen prestige en de heersende positieve houding van de meerderheid moet blijvend en verder gemobiliseerd worden om de komende machtsstrijd met haar binnenlandse en buitenlandse tegenstanders politiek aan te gaan én te winnen.

De burgerlijke tegenstanders rond Tshisekedi zouden in het andere geval kunnen aangroeien tot een gevaarlijke aantrekkingspool. Net zoals onder Mobutu, zou Tshisekedi, ondanks zijn intrinsieke politieke zwakheden, in de ogen van de massa's een geloofwaardige wisseloplossing voor het huidige regime kunnen worden. Er moet niet aan getwijfeld worden dat het westen alles zal doen om op deze uitkomst te wegen.

De ontwikkeling van de nationaal-democratische revolutie in Congo, die nu voor de derde keer op de agenda is geplaatst, na Lumumba (1960-61) en Mulele (1964-67), hangt af van het succes van Kabila's Alliantie om de Congolese massa's in deze machtsstrijd te mobiliseren.

Geert Seynaeve
met de medewerking van
Ludo De Witte en
C.M. Beneki. 28.08.97

(1) Braeckman C. L'heure de vérité au marché de Kinshasa. Le Soir, 25 juli 1997

(2) Michaux Mai Ndomba. Quelques projets générateurs et autogérés à initier pour la région des lacs. 1996

De toekomstige oorlog (1)

De meeste mensen hebben nog een traditioneel idee van oorlog tussen naties of landen, daterend uit de tweede wereldoorlog. Dit vertrouwde concept van oorlog werd omschreven door Karl von Clausewitz, de Pruisische militaire denker. Sindsdien is echter op technologisch, politiek-economisch en strategisch vlak zoveel veranderd dat die klassieke oorlogsvoering nog slechts per uitzondering zal plaatsvinden. Hoe zal de toekomstige oorlog er dan uitzien?

Von Clausewitz voorbijgestreefd

Karl von Clausewitz zag de oorlog als een relatiefunctie tussen regering, leger en volk. Wereldoorlogen pasten het beste in dit model. Zij werden gevoerd tussen staten met verschillende volkeren en eigen regeringen. Martin van Creveldt, van de Hebreeuwse universiteit van Jeruzalem en een van de leidende anti-Clausewitzianen, merkt terecht op dat de komst van de kernwapens de eerste inbreuk was op het Clausewitz-model, vermits nu wederzijdse vernietiging een oorlog tussen staten onwaarschijnlijker maakte. Verder wijst hij op de uitgebreide rol van niet-militairen, van technici en onderzoekers in het militair-industrieel complex (MIC) tot "vrijheidstrijders" zonder mandaat van welke regering ook. Beide aspecten zullen steeds als nieuwe achtergrond van de toekomstige oorlog terugkeren.

Het post-nucleaire tijdperk?

Het Non-Proliferatie Verdrag is verlengd, maar heeft anderzijds de nucleaire machtverdeling bevestigd. De Verenigde Staten, Rusland, Groot-Britannië, Frankrijk en China zijn officieel de vijf kernmogendheden. Onofficieel erkent men echter ook Israël, Pakistan en Indië als bezitters van kernwapens. Zuid-Afrika, Oekraïne, Wit-Rusland en Kazakstan werden onlangs of worden binnenkort ex-kernmogendheden.

Alhoewel het bezit van kernwapens grote oorlogen tussen de kernwapenbezitters letterlijk "afgeschrikt" heeft, heeft dezelfde strategie alles behalve een einde betekend aan de oorlog. Kernmogendheden hebben niet-kernmogendheden aangevallen, denken we maar aan het Amerikaanse optreden in Panama en Grenada en de Israëlische aanvallen in en (gedeeltelijke) bezetting van Libanon. Anderzijds toont de oorlog

om de Sinai en de Golan van 1973 en de Argentijnse inval op de Falklands in 1982 dat niet-kernmogendheden gepast durven aan te vallen. Vooral niet-staten hebben met succes kernmogendheden overwonnen. Denken we maar aan Vietnam en de Afghaanse mujaheddin tegen de voormalige Sovjetunie.

De virtuele proliferatie

Dit alles betekent dat het bestaan van het kernwapen en het dreigen of afschrikken met de totale vernietiging geen, weliswaar onverantwoord bewapende vrede gebracht heeft. De

verhogen van de mogelijkheden tot interventie.

Gerald Yoans, niemand minder dan de ex-hoofdwetenschapper van Star Wars en nu onderzoeksdirecteur bij de Sandia National Laboratories, heeft de militaire aspecten van anti-proliferatie bekeken. Volgens hem is het doel van de verspreidingsgedachte van nucleaire wapens: moeilijk op te klimmen, gemakkelijk terug te slaan. Dat betekent dat een toekomstige kernwapenmogendheid zich aan een "gepast antwoord" mag verwachten, waarbij de ontwikkelings- en productieplaatsen, de opslagplaatsen en de eventuele mobiele dragers vernietigd worden.

De Golfoorlog heeft echter aangetoond dat dit momenteel nog altijd gemakkelijker gezegd dan gedaan is. De VS hadden voor het uitbreken van de Golfoorlog niet minder dan 8 kerninstallaties gelokaliseerd. Twee werden getroffen, een derde, ontdekt tijdens de oorlog, werd gedeeltelijk vernietigd. Na de oorlog vonden de VN-inspecteurs echter niet minder dan 26 nucleaire locaties, waarvan 16 als belangrijk werden geïdentificeerd.

Het gepaste antwoord

logica dat nucleaire afschrikking vrede brengt wordt helemaal doorprikt wanneer sommige derdewereldlanden terecht opmerken dat het non-proliferatieverdrag de racistische suprematie van het rijke noorden bevestigt. Eigenlijk speelt vandaag de afschrikking evenzeer wanneer staten de mogelijkheid en kennis hebben om kernwapens aan te maken. Vandaar dat de VS een aantal jaren geleden een anti-proliferatie initiatief lanceerden. Dat wordt gesteund door o.a. John Deutch, vroeger de vice-minister van defensie en nu CIA-directeur. Anti-proliferatie heeft vele gezichten van rigoureuze bewaking en dus bespionering tot militaire "pre-emption". Het doel is echter altijd hetzelfde, **het**

Een ander antwoord op de ontwikkelingen weg van de massale afschrikking is de reeds gekende verkleining van de kernwapens, om ze op het slagveld zelf te gebruiken of ter interceptie van pas gelanceerde tuigen. Men spreekt hier van "theatre weapons", wapens voor het theater van het oorlogvoeren zelf. Om snel een pas afgevuurde raket te treffen, moeten die kleinere kerntuigen echter van rondcirkelende vliegtuigen (F-14 of 15) of onderzeeschepen gelanceerd worden. Ook hier kent men dus een toename en geografische uitbreiding, proliferatie, van kernwapens.

Dit alles is echter onmogelijk wanneer geen snel, dus gecomputeriseerd, netwerk bestaat waarin de eerste

waarneming na een identificatie en via een commando verbonden is met de uiteindelijke lancering van het gepast "tegen" wapen. Ook hier gaat het hem eerder over **informatie** en snelle **communicatie** tussen **hoogtechnologische** eenheden en wapensystemen. Laten we die drie kernwoorden even bekijken met het oog op de toekomstige oorlog.

De informatie-oorlog

Veralgemeend zou men kunnen beweren dat elke oorlog om informatie draait. Ook vroeger was de overwinnaar diegene die de meeste, juiste informatie had over de bewapening, de manschappen, de locatie, de strategie en de tactiek van de vijand. In het huidige informatietijdperk is het dan ook normaal dat elke nieuwe oorlog om informatie zal draaien. Maar de niet bij te houden ontwerpen en studies van informatie-oorlogen die momenteel in het Amerikaanse leger gemaakt en gevraagd worden gaan over iets anders.

Wanneer informatie-oorlog, ondanks zijn talrijke definities, iets nieuws betekent, dan is het wanneer informatie gebruikt wordt **in plaats van** de traditionele gevechtstechnieken, en niet als een noodzakelijk verlengstuk ervan. Een eerste toepassingsgebied is duidelijk de informatica.

Van informatie naar informatica-oorlog

Praktisch alle wapentuigen dragen vandaag een stuk informatica in zich, en dit zowel in de waarnemings- en identificatiefase als in het uiteindelijk afvuren. In enkele seconden identificeert de computer een zich op grote afstand bewegend object als vijandig of niet, welk wapen het is, met welke snelheid het zich voort beweegt en waar het tegen welke snelheid bijna zeker te treffen is.

Met de huidige noodzaak tot computerisatie van alle gegevens, communicatienetwerken en commando's worden de geïnformateerde verdedigingssystemen ook kwetsbaarder. Denken we maar in de eerste plaats aan de steeds terugkerende berichten over computerfreaks die het Pentagon kraken. Ieder goed opgeleide informaticus kan momenteel kraken. Digitale berichten kunnen gemakkelijk gede-codeerd worden. De codeerder is uiteraard steeds één stap voor de decodeerder en kan de code blijvend wijzigen. De dag dat onkraakbare codes

aangemaakt worden lijkt niet veraf meer. De meeste landen plannen nu reeds zulke systemen illegaal te verklaren, behalve hun defensie- en waarschijnlijk ook andere "veiligheids-" of "intelligentiesystemen".

Het Amerikaanse informatica-scenario

Ergens in een atoomveilige berg in Virginia schetst kolonel Mike Tanksley van het Intelligence and Security Command het scenario van de toekomstige "vrede"-interventie. Hij weet daarbij de aanleiding zeer nauwkeurig te omschrijven: "een tiran van een nieuw Babylon (Bagdad, Teheran of Tripoli bijvoorbeeld) bedreigt een Amerikaanse vriend (Jeruzalem, Kaïro of Riad, bijvoorbeeld)". De VS stuurt daarop geen legioenen soldaten of vloten oorlogsschepen meer. In de plaats wordt volgend scenario uit de computers gerealiseerd.

Eerst breekt een computervirus in in de telefooncentrales, waardoor normaal telefoneren onmogelijk wordt. Daarna vertrekken vooraf ingestelde computerbommen om de elektronische routes die spoorwegen en militaire konvoelen controleren te vernietigen. Hierdoor zullen zich gigantische verkeersopstoppingen voordoen.

Ondertussen gehoorzamen veld-officiëren totaal vervalste radio-bevelen, die de troep totaal desoriënteren. Vanuit Amerikaanse stealthvliegtuigen, speciaal uitgerust voor psychologische oorlogsvoering, wordt de tv-controle overgenomen. Het volk krijgt documentaires en nieuwsberichten te zien die hun steun aan de regering totaal ondermijnt.

Ondertussen verschijnt op de computerschermen van de banken, de regering en de ministeries dat de "tiran" miljoenen dollars naar Zwitserse kluisen heeft overgedragen, waar ze echter geblokkeerd worden.

Kolonel Tanksley besluit glimlachend: "We zullen kunnen een oorlog beëindigen voor hij gestart is".

Maar indien de vijand de defensie-informatica niet meer kan kraken, dan is het gemakkelijker hem te vernietigen. Denken we maar aan de steeds nieuwe computervirussen die wereldwijd maar blijven opduiken.

Een andere, verontrustende vaststelling is dat de informaticaontwikkeling momenteel bijna helemaal in privé-handen is. Waar vroeger de wapentechnologie ontwikkeld werd onder staatslicentie, en men kon spreken van een zekere spin-off naar burgerlijke toepassingen, is dat nu precies omgekeerd. De informaticaboom heeft een volledige privatisering doorgedruwd. Ook wapeninformatica en geïnformateerde verdedigingssystemen zijn te koop. Ook op dit vlak is de traditionele von Clausewitz-oorlog tussen naties verleden tijd. Hoe sterk de wapenindustrie en dito handel door privébedrijven en vennootschappen beheerst wordt is o.a. af te leiden uit de controle op de Belgische wapenexport, die, ondanks een zeer strikte wetgeving, toch maar niet sluitend kan gemaakt worden.

De niet-letale wapens

Een ander belangrijk toepassingsgebied zijn de **niet-dodelijke**, of niet-letale wapens. De jongste jaren zijn die zeer in de mode. Zij schieten netten of schuim af, produceren verblindend licht of verdovend geluid. Er wordt zelfs geëxperimenteerd met wapens die het zenuwstelsel of de evenwichtscontrole vernietigen. Ze zijn dus niet zo onschadelijk als ze voorgesteld worden.

In het herfst van vorig jaar organiseerde de Defence Research Group (DRG) van de NAVO een druk bijgewoond, gesloten seminarie over zulke wapens in het Centro Interforze Studi per le Applicazioni Militari (Cisam) te Pisa. Niet minder dan 148 militairen, ambtenaren en wapenhandelaars uit 12 NAVO-lidstaten, waaronder België, en 2 niet-NAVO-staten (Zweden en Zwitserland) luisterden er naar 32 sprekerbeurten. Deze eerste NAVO-conferentie over niet-letale wapens "gaf de deelnemende landen de mogelijkheid om informatie uit te wisselen over hun technologische activiteiten op dit belangrijk terrein", aldus de bondige perstekst. Voor de rest is er zelfs geen deelnemerslijst, noch een met de titels van de referaten ter beschikking.

Wel is duidelijk dat een nieuwe, niet-letale wapenwedloop ingezet is. Het Cisam-seminarie probeerde een overzicht te bieden van welke wapens reeds bestaan, welke zich in de ontwik-

kelingsfase bevinden, en aan welke nog maar gedacht wordt. Verschillende elektroshock-wapens zijn nu reeds voorhanden. Laserwapens zijn moeilijker te catalogiseren Wanneer ze de slachtoffers tijdelijk verblinden, behoren ze tot de niet-letale wapens. Andere lasers verblinden echter voorgoed. Niet-letale wapens worden echter gedefinieerd als "met een verminderde dodelijkheid of kans op langdurige verwondingen".

Eenn rapport van het Amerikaanse *Institute for Foreign Policy Analysis* (IFPA) bevat een lijst met 24 mogelijke niet-letale wapensoorten en -systemen: van petroleumetende microben via allerlei chemische middelen tegen "oproer" tot kalmeermiddelen, hologrammen, geluidsprojectoren, geurverspreiders, regenmakers tot zelfs middelen om het brein van de vijand te beïnvloeden. Voor de laatste wapensoort geeft het IFPA-rapport "onbekend" op als ontwikkelingstijd.

Nieuwe strategie en vijand

De inpassing van niet-letale wapens zal een ingrijpende aanpassing vragen in de werkmethode, uitrusting, opleiding, tactiek en strategie van het militaire apparaat. Hoe zal de reactie van de tegenstrever ingeschat worden? Bosnische of Somalische vrouwen en kinderen hebben geen traangas, laat staan rubberkogels. Revolutionaire en/of bevrijdingsbewegingen zullen zich wel trachten te voorzien tegen de nieuwsoortige wapens. Zal het onderscheid tussen de ordehandhaving en het militair apparaat nog verder verdwijnen? Met de concrete stappen naar een geïntegreerd commando onder leiding van de rijkswacht lijkt de commissie-Dutroux toch wel een verkeerde weg ingeslagen te zijn.

Het is duidelijk dat met de toename van "vredes"missies door geregelde legers is er een wereldwijde interesse voor ontstaan. Dergelijke wapens kunnen

echter ook in het binnenland tegen zich gestructureerde oppositie gebruikt worden. Wat is het technische verschil tussen een groep vrouwen en kinderen die in een ontwikkelingsland een VN-konvooi blokkeren en een sociaalbewogen betoging die naar de Wetstraat wil opstappen? In Noord-Ierland gebruikt men reeds decennia lang rubberkogels.

De vredesbeweging mag dus wel op haar hoede zijn voor de introductie van dergelijke wapens, de nieuwe wapenwedloop en de strategische en andere gevolgen van de nieuwe oorlogsvoering. Gelukkig kan ook de vredesbeweging de informatica als een wapen gebruiken.

In een volgend deel zal de nieuwe technologie (de cyber-war) en de communicatie in de nieuwe oorlogsvoering aan bod komen.

Lucien Bollaert 7.8.97

Anti-persoonsmijnen

Op initiatief van de Belgische Minister van Buitenlandse Zaken, Eric Derycke, werd in juni een conferentie in Brussel gehouden over de problematiek van de anti-persoonsmijn. Het werd een onverwacht groot succes.

Uiteindelijk hebben 98 landen het protocol van Brussel ondertekend waarin ze deze kleine landmijn willen verbieden. U weet waarschijnlijk nog dat op initiatief van het parlement België het eerste land werd dat de productie, aankoop, verkoop en doorvoer van de anti-persoonsmijn verbod. Later kwam daar ook het verbod op stockage bij. Sindsdien heeft de Belgische diplomatie actief dit terrein bewerkt en samen met Canada, en ook Oostenrijk, is België een ware voortrekker om deze problematiek aan te pakken. Vorig jaar kwam er in Canada een beweging op gang van landen die politieke druk wil uitoefenen om de anti-persoonsmijn te verbieden. Brussel was een belangrijke tussenstap naar een wereldwijd verdrag. Binnenkort is er nog een bijeenkomst in Oslo.

Een reeks gekende productielanden hebben zich aangesloten bij de 'Verklaring van Brussel'. Een aantal anderen ook niet. Landen die de anti-persoonsmijn blijven zien als een essentieel onderdeel in hun militaire defensie zijn o.m. Finland, Rusland, China. De Verenigde Staten ook, maar die lijken nu in augustus het geweer van schouder te veranderen. "If you can't beat them, join them"(1), moet blijkbaar het Pentagon gedacht hebben. Want er schuilen inderdaad grote adders onder

het Amerikaanse gras.

Het Pentagon wil met name uitzonderingen in het verdrag zien opgenomen. De andere landen opteren kennelijk voor een iets principiëlere houding. De uitzonderingen die Washington zeker wil laten vastleggen betreffen enerzijds Korea en anderzijds het leggen van anti-persoonsmijnen gemengd tussen anti-tankmijnen.

De Koreaanse uitzondering kadert in de algemene Amerikaans militaire strategie om via het leggen van mijnevelden een Noord-Koreaanse

invasie in Zuid-Korea te vertragen. Nochtans krijgen we ook hier dissidentie. Een voormalig bevelhebber van de VS-troepen in Zuid-Korea, generaal James Hollingsworth, is nu van oordeel dat dergelijk gebruik naar een ramp zou leiden, met vele onnodige slachtoffers in de eigen rangen.

De tweede uitzondering die het Pentagon wil invoeren, zou een bestaande clausule in het huidige ontwerpverdrag verder uitbreiden. Hierin wordt met name gespecificeerd in welke duidelijk afgelijnde omstandigheden anti-tankmijnvelden kunnen "bescherm" worden door anti-persoonsmijnen. Washington wil hier verder gaan om de huidige installaties te kunnen blijven gebruiken waarmee mijnen, anti-tank en anti-persoons door mekaar, vanuit de lucht worden gedropt.

Als de V.S. hun uitzonderingen zouden kunnen doen aanvaarden dan zullen ook andere deelnemers hun agenda-punten willen gerealiseerd zien. Een algehele uitholling van het verdrag over anti-persoonsmijnen is dan zeker het resultaat.

GS

(1)"als je ze niet kan verslaan, sluit je dan bij hen aan"

Bolivia - President - 1/6/'97

De gewezen dictator Hugo Banzer, die aan het hoofd stond van een militaire regering van 1971 tot 1978, werd op 5/8 door het parlement verkozen als president.

Tijdens de eerste ronde die op 1/7 plaats had kwam Banzer 22,3 % van de stemmen tegenover 17,7 % voor zijn directe rivaal Juan Carlos Duran die gesteund werd door de uittrekkende rechtse president Sanchez de Losada.

In het uit 157 leden tellende parlement, dat uit de best geplaatste kandidaten de president verkiest, kreeg Banzer 115 stemmen terwijl zijn rivaal er 30 behaalde.

Banzer kreeg de steun van zijn rechtse Accion Democratica Nacionalista (ADN) 43 zetels, van de Movimiento de la Izquierda Revolucionaria (MIR) 30 zetels, van de Unidad Civica Solidaridad (UCS) 23 zetels en van de Conciencia de Patria 22 zetels.

Deze vier partijen vertegenwoordigen 72 % van de stemmen. De 72-jarige Banzer kreeg wellicht als wederdienst de steun van MIR gezien hij in de jaren 80 haar kandidaat, Jaime Paz Zamora, steunde.

Banzer, die voor vijf jaar verkozen is, werd in 1978 als president verwijderd had steeds verklaard "via democratische verkiezingen" te zullen terugkomen. Tijdens de verkiezingen kondigde hij maatregelen aan ten gunste van de minst bedeedden in Bolivia. Dit zal zeker geen eenvoudige opdracht zijn gezien zijn voorganger, de rechtse Sanchez de Losada een groot aantal privatiseringen doorvoerde en door akkoorden gebonden is aan instellingen zoals het IMF en de Wereldbank.

Albanië - Parlement - 29/6 - 6/7/'97

Met het piramidespel, waarbij een groot deel van de bevolking samen een bedrag verloor van 1,2 miljard dollar, was in Albanië het hekken van de dam.

Het regime van president Sali Berisha, dat heel wat dictatoriale trekjes vertoonde, stortte ineen. De mensen kwamen in opstand en grepen naar de wapens uit de militaire depots. Tijdens de verkiezingen die dit alles was voorafgegaan, werd reeds aanvaard dat door Berisha bedrog was gepleegd. Het westen sloot echter de ogen en bleef de kaart Berisha spelen. Sali Berisha, die vijf jaar geleden als president verkozen werd, liet, ondanks de bestaande chaos, op 3 maart II, nogmaals door het parlement - waarin zijn democratische partij dank zij het kiesbedrog een absolute meerderheid had - zijn presidentiële macht hernieuwen. Zijn rechtstreekse tegenstander, Fantos Napo, van de socialistische partij, had hij voorheen tot een lange gevangenisstraf laten veroordelen. Deze kwam op 11 maart vrij, na vier jaar opsluiting, tijdens de opstand van de bevolking tegen het piramideschandaal.

Na de volksofstand kwam er een regering van Nationale Eenheid aan de macht waarin alle partijen vertegenwoordigd waren. Onder leiding van Italië kwam er een "vrede-macht" die moest instaan voor de verkiezingen van 29/6 (eerste ronde) en 6/7 (tweede ronde).

23 partijen dienden kandidaten in.

De socialistische partij (ex-K.P.) behaalde 53,3 % van de stemmen (53 zetels) waaraan nog 4 zetels van haar bondgenoten moeten toegevoegd worden.

De democratische partij van Berisha moest zich tevreden stellen met 25,3 % (11 zetels).

Van alle andere partijen overschreed slechts de monarchistische partij met 3 % de kiesdrempel.

Tijdens de eerste ronde werd gelijktijdig een referendum

gehouden over het herstel van de monarchie. "Koning Leka", de zoon van koning Zog de 1ste, een zonderling figuur die o.m. gekend is als wapenhandelaar, kreeg slechts de steun van 33,28 % van de kiezers en 66,72 % sprak zich uit tegen de herinvoering van de monarchie.

Op 18 juli heeft de centrale kiescommissie de officiële uitslag bekend gemaakt met betrekking tot de twee sterronden. Hieruit blijkt dat de socialisten en hun bondgenoten hun overwinning uit de eerste ronde bevestigden.

In het geheel behaalden ze 117 zetels op de 155 wat hen een tweederde meerderheid geeft.

Mexico - Parlement - 6/7/'97

Uit de officiële resultaten van de Mexicaanse verkiezingen blijkt dat de regeringspartij PRI (Institutionele Revolutionaire Partij), die reeds sinds 1929 aan de macht is, zijn meerderheid in het parlement verloren heeft.

De PRI (centrum-rechts) behaalde 38,23 % van de stemmen en 239 zetels op de 500 tegenover 27,31 % en 125 zetels voor de Democratische Revolutionaire Partij - PRD (centrum-links), 25,22 % en 122 zetels voor de Nationale Actie Partij - PAN (rechts), 4,16 % - 8 zetels - voor de Groene Ecologische Partij - PVEM - en 2,5 % - 6 zetels voor de Arbeiderspartij - PT -.

De PRI behoudt wel zijn meerderheid in de senaat met 77 zetels op de 128, PAN heeft er 33 en de PRD 13.

Met veel belangstelling werd uitgekeken naar de verkiezingen voor de burgemeester van Mexico-stad die voor de eerste maal rechtstreeks moest verkozen worden.

Cuathémoc Cardenas, de leider van de linkse PRD, veroverde het stadhuis met 47,11 % van de uitgebrachte stemmen. De kandidaat van de PRI behaalde 25,08 % en de conservatieve kandidaat van de PAN 15,26 %.

Cuathémoc Cardenas is de zoon van de vroegere president Lazaro Cardenas die in de jaren dertig, toen hij aan de macht kwam, de oliesector nationaliseerde en belangrijke landbouwhervormingen doorvoerde. Na de tweede wereldoorlog zou hij een van de medestichters zijn van de wereldvrede-raad. Cuathémoc, die vroeger tot de PRI behoorde, scheurde zich van deze partij af als protest tegen de hierin heersende corruptie, en startte met de PRD.

Cardenas wordt als burgemeester van de stad Mexico praktisch de tweede belangrijkste politieke figuur van het land wat zijn kans aanzienlijk verhoogt bij de presidentsverkiezingen die het jaar 2000 moeten plaats hebben.

Sinds haar oprichting in 1929 heeft de PRI in Mexico altijd de lakens uitgedeeld.

Gestart als een centrum-linkse beweging is ze steeds verder naar rechts afgedreven en sinds enkele jaren de grote voorstander van een liberale vrije makteconomie. Deze partij werd eveneens gekenmerkt door talrijke corruptie- en drugsschandalen waarin o.m. de vroegere president Carlos Salinas de Gortari betrokken blijkt te zijn.

Met het vrijhandelsakkoord met de Verenigde Staten en Canada (NAFTA) dat op 1 januari 1994 werd ingevoerd (tevens de opstand van de Zapatisten in Chiapas) zijn de bestaansmogelijkheden van de bevolking steeds moeilijker geworden. Op 20 december 1994 volgde een devaluatie waarbij de peso t.o.v. de dollar daalde van 3,74 naar 4 peso wat na korte tijd 6 peso voor een dollar zou worden. Hierop volgde een volledige ineenstorting van de Mexicaanse economie waardoor de ganse bevolking nog erger getroffen werd. 1995 was een zwart jaar. Het BBP zakte met 7 % en de inflatie bedroeg 51 % tegen 7 % het jaar voordien. De tussenkomst van de V.S. en het IMF

moesten 50 miljard dollar aanbrengen om een volledige ineenstorting te verhinderen.

Voor de bevolking werd dit een nieuwe catastrofe. Tijdens de laatste 15 jaar zijn de lonen namelijk gedaald met 70 %. Volgens de Nationale Bank bedroeg het minimumloon (in pesos waarde 1994) in jan. '82 40,81 pesos per dag en in april 1997 bedroeg dit nog slechts 11,36 pesos of een daling van 72 %. Minstens 31 % van de mensen die werken, 11 miljoen, beschikken niet over een inkomen om zich de onmisbare basismaaltijden te veroorloven waarvoor tweemaal de waarde van het minimumloon onontbeerlijk is.

Het groeiend verzet van de bevolking dat tot uiting komt in stakingen en betogingen heeft zich nu, met de nederlaag van PRI, politiek vertaald. Mexico telt 93 miljoen inwoners.

Vietnam - Parlement - 27/7/97

Veertig miljoen kiezers namen aan de verkiezingen deel om 450 nieuwe parlementsleden aan te duiden. Er was een keuze tussen 664 kandidaten waarvan 122 kandidaten geen lid waren van de communistische partij.

Deze verkiezingen stonden in het teken van de verjonging. Partijvoorzitter Do Muoi (80), president De Bue Anh (76), premier Ivo Van Riet e.a. stelden zich niet meer kandidaat. Het nieuwe parlement zal het nieuwe staatshoofd en de premier verkiezen. Van de 450 verkozenen komen er 342

voor de eerste maal in het parlement.

Onder de nieuwe verkozenen is er ook de katholieke bisschop van Vung Dinh Ai en een zekere Thanh Trai, een prominent dokter, die tijdens de Vietnamese oorlog deel uitmaakte van het door de V.S. gesteunde Zuid-Vietnamese leger. Trai behaalde in een gebied van Ho Chi Min Ville, het vroegere Saigon, 83,91 % van de stemmen. 85 % van de zetels in het nieuwe parlement ging naar kandidaten van de K.P.

Liberia - President - 19/7/97

Sinds 1989 kende Liberia een gruwelijke burgeroorlog tussen verschillende militaire fracties en rtnies. Honderdduizend mensen verloren hierbij het leven en evenveel namen de vlucht naar de buurlanden.

Na een tussenkomst van de West-Afrikaanse vredeskrachten, (militaire eenheden uit de verschillende buurlanden) werd na zeven jaar inzet eindelijk een vredesakkoord bereikt dat op verkiezingen uitmondde.

Charles Taylor, de leider van de belangrijkste militaire fractie, die aan de basis lag van de opstand, won deze presidentsverkiezingen met 75 % van de stemmen.

Informatie en commentaar: André De Smet

Eerlijkheidshalve

V.S.: De terugkeer van "Geronimo"

Elmer "Geronimo" Pratt, 50 jaar, een gewezen militant van de zwarte panthers werd op 10 juni jl. door de rechtbank van Santa Ana (Californië) in vrijheid gesteld.

Het was de zeventiende maal dat "Geronimo" Pratt een herziening van zijn proces had aangevraagd. Het was eindelijk de goede maal.

Pratt werd in 1972 tot een levenslange gevangenisstraf veroordeeld voor een moord die hij niet kon begaan hebben. Het was echter de tijd dat de Amerikaanse zwarten een organisatie hadden uitgebouwd die de Black Panthers (zwarte panthers) werd genoemd en actief was in de zwarte getto's.

Voor John E. Hoover, het toenmalig hoofd van het FBI, was deze organisatie vijand nr. 1 en werd dus iedere kans aangegrepen om deze te treffen.

De ter dood veroordeelde Mumia Abu-Jamal, die sinds jaren eveneens voor de herziening van zijn proces vecht, is een ander slachtoffer van deze FBI-strategie.

Pratt, een oudgediende uit de oorlog in Vietnam, was een jonge student aan de universiteit van Californië, werd aangehouden in 1968 onder beschuldiging in Los Angeles een onderwijzeres te hebben vermoord. Maar ... de dag van de moord was Pratt aanwezig op een meet-

ing van de "zwarte panthers" in Oakland in Zuid-Californië, zowat 600 km verwijderd van de plaats van de moord.

De rechtbank gebruikte echter de getuigenis van een zeker Julius Buther, gewezen lid van de zware panthers, waarvan later bekend werd dat het een vroegere crimineel is en als informant betaald werd door het FBI.

Een "kleinigheid" die niet bekend was bij het proces in 1972.

Drie jaar na de moord, in 1971, werd Pratt ook erkend door de echtgenoot van het slachtoffer na voordien andere personen te hebben beschuldigd.

Bij het proces werd met al deze tegenstrijdige verklaringen geen rekening gehouden om het door de FBI ineengestoken scenario niet te hinderen.

Het zou dus meer dan een kwart eeuw duren vooraleer door de rechtbank met de ware feiten werd rekening gehouden. Meer dan een kwart eeuw bleef hij in de gevangenis! De onaflaatbare inzet van zijn verdedigers en zijn vrienden heeft het echter gehaald.

Elmer "Geronimo" Pratt is eindelijk vrij. Het is nu te hopen dat dank zij de internationale solidariteit en de inzet van zijn verdedigers ook het proces van Mumia Abu-Jamal, die onschuldig tot de elektrische stoel veroordeeld werd, zal hierzinnig worden en dat men zijn invrijheidstelling zal kunnen bewerkstelligen. (ads)

Atoomwapenvrije zone

In het Duitse parlement heeft Gysi met z'n PDS een motie ingediend die de Bondsregering aanmaant initiatieven te nemen om een atoomwapenvrije zone te creëren in Midden- en Oost-Europa. Er zijn verschillende verdragen die atoomwapenvrije gebieden in het zuiden instellen, maar het noorden ontsnapt daar aan.

Ze vertrekken van het 2+4-akkoord over de Duitse vereniging waarbij het engagement werd aangegaan op het voormalige DDR-grondgebied geen atoomwapens te installeren. Daarbij onderstrepen ze ook dat Duitsland geen eigen atoomwapens heeft, en dat Wit-Rusland en Oekraïne zichzelf ook atoomwapenvrij hebben verklaard. Ze willen dat Duitsland zich inzet om de vagere verklaring in het NAVO-Rusland-verdrag te versterken zodat er garanties komen dat de nieuwe NAVO-leden echt atoomwapenvrij zullen zijn.

De zone behelst dus gans Duitsland, Midden- en Centraal Europa, en ook Skandinavië, de Baltische staten.

Dergelijke zone moet meer zekerheid inhouden in verband met nucleaire non-proliferatie. En bovendien moet de NAVO dan ook de nucleaire afschrikking laten varen.

IJskoud

In het vredescahier "Hoe koud was de vrede" komt de geschiedenis van de vredesbeweging aan bod en wordt er stilgestaan bij de rol van Vrede en haar voorganger BUVV (Belgische Unie voor de Verdediging van de Vrede).

In 1949 wordt de NAVO opgericht en in 1955 het Warschaupact. De koude oorlog tussen de twee grote machtshebbers (VS en SU) zal de politieke agenda tot 1990 blijven bepalen. Daartegenover staat het pacifisme dat vreed voor een derde wereldoorlog dat de mensheid met de ondergang zal bedreigen. In 1948 wordt de Wereldvredesraad opgericht en in maart 1949 de Belgische afdeling van de Wereldvredesraad, nml. de unitair gestructureerde Belgische Unie voor de Verdediging van de Vrede/Union Belge pour la Défense de la Paix (BUVV/UBDP).

De wapenwedloop komt na WO II snel weer op gang onder het mom van een Europese defensiestructuur, die de vrede in Europa zou waarborgen. De oprichting van de Europese Defensiegemeenschap (EDG) in 1952 is een doorn in het oog voor de vredesbeweging. Vanaf 1953 begint de BUVV actie te voeren tegen de EDG met als mobiliserend gegeven de vrees voor de Duitse herbewapening. De publieke opinie wordt echter niet gehoord en als politieke oplossing voor het vraagstuk West-Duitsland wordt op 6 mei 1955 de West-Europese Unie (WEU) opgericht. 8 dagen later wordt het Warschaupact ondertekend. Dit leidt het begin in van de bewapeningswedloop. De verhuis van het militaire hoofdkwartier van de NAVO (SHAPE) in 1966 naar België komt overeen met de installatie van Amerikaanse kernwapens op Belgisch grondgebied. Voor de BUVV is de NAVO niets anders dan een bedreiging voor de vrede. Verschillende acties en manifestaties kunnen de legerhervormingen en de aankoop van F-16-gevechtsvliegtuigen (voor een slordige som van 30 miljard) echter niet tegenhouden. En de geschiedenis blijft zich herhalen. De rakettenbetogingen van de jaren '80 duiden op de ontevredenheid van het Belgische volk over de militaire politiek die gevoerd werd. De manier waarop Tindemans de kruisraketten naar Florennes haalde, werd door Vrede als een regelrechte provocatie aanzien. De regering koos hier duidelijk de zijde van diegenen die de confrontatie en de wapenwedloop willen ten top drijven, terwijl België als klein land gemakkelijk de plaatsing van kernwapens op haar grondgebied kon weigeren om zo een bijdrage te leveren tot een politiek van ontspanning en ontwapening. De on-

derliggende kern van de rakettenzaak was dat de christen-democraten de keuze gemaakt hadden met de liberalen te blijven regeren en de socialisten zo te verbannen. VAKA (Vlaams Aktiekomitee tegen Atoomwapens) bleef echter niet bij de pakken zitten en startte in 1987 een verzoekschriften-campagne, gericht aan de voorzitters van kamer en senaat, die het debat over de plaatsing van kernraketten opnieuw aan de dagorde moet stellen. Inmiddels slagen de VS en SU erin om een akkoord te sluiten die de verwijdering van de middellange afstands-raketten op Europese bodem tot gevolg heeft. Op 13 december 1988 had de vredesbeweging alle redenen tot feest vieren wanneer de laatste kruisraketten richting de VS teruggestuurd worden.

Anno 1997 lijkt het bijna niet meer mogelijk mensen te mobiliseren om het onrecht in de wereld te bestrijden. De oorlog in ex-Joegoslavië lijkt de mensen koud te laten. De band naar een breed publiek wordt nu enigszins door de "Vlaamse Vredesweek" gerealiseerd. Preciese en concrete voorstellen op afgelijnde domeinen worden geformuleerd en aan de parlementsleden voorgelegd. In 1997 wordt gewerkt aan een verbeterde toepassing van de Belgische wet op de wapenhandel. Het cahier dient als achtergrond en catalogus bij de tentoonstelling van vredesaffiches tijdens de koude oorlog naar aanleiding van 40 jaar tijdschrift 'Vrede'. Er wordt dan ook een gans hoofdstuk gewijd aan de betekenis van de vredesaffiches en in het bijzonder de vredesduif.

Jeffrey Castelein

Hoe koud was de vrede ?

Onder deze titel heeft Vrede vzw een prachtige **tentoonstelling** uitgebouwd met 75 vredesaffiches van tijdens de koude oorlog. Op een bijzondere manier worden aldus de belangrijke wereldgebeurtenissen die de inzet vormden van de vredesstrijd getoond: atoomwapens, wapenwedloop, bevrijdingsoorlogen, enz... De affiches komen uit onze collectie van meer dan 2000 affiches. Ze werden geselecteerd op hun esthetische en historische waarde.

Deze tentoonstelling wordt uitgeleend aan de prijs van 5.000 Bf per week. Scholën uit Oost-Vlaanderen kunnen ze aanvragen met pedagogische begeleidingsmethodiek voor 500 Bf. Alle inlichtingen bij Vrede, Galgenberg 29 9000 Gent, tel 09 233 46 88 fax 09 233 56 78.

We schreven ook een **vredescahier-catalogus** bij mekaar met dezelfde titel. Historica Sarah Claes promoveerde vorig jaar met een thesis over de BUVV/Vrede vzw. We vroegen haar een en ander wat te populariseren en Ludo De Brabander maakte er een publicatie van met 24 reproducties uit de affichetentoonstelling.

Jeffrey Castelein van de jeugddienst Graffiti schreef voor ons een korte

voorstelling van dit vredescahier.

Het vredescahier kost 250 Bf + 50 Bf port.

Een abonnee krijgt echter tot 1 november 1997 de tijd om het aan de weggeefprijs van 150 Bf + port te bestellen.

Elke nieuwe abonnee krijgt het cadeau (aanbod tot einde van dit jaar).

Bijzondere bijeenkomst 40 jaar tijdschrift

Tijdens het gesprek met de politici (de CVP was verontschuldigd) konden we enkele markante uitspraken noteren.

NAVO :

Dirk Van der Maelen van de SP stelt dat er in de publieke opinie kennelijk een veralgemeende consensus is over het behoud van de NAVO. Bovendien, zegt hij, is de NAVO veranderd. Van puur defensieorgaan is het aan het evolueren naar een collectief veiligheidsmiddel. Zaken worden niet meer louter in militair technische en capaciteitstermen bekeken. Het feit dat de huidige uitbreidingsplannen geleid hebben tot de NAVO-Rusland raad is bijzonder hoopvol. De twee machtigste militaire constructies hebben nog nooit zo dicht bij mekaar gezeten in eenzelfde organisatie. Het heeft alle kansen om uit te groeien tot een instrument van vertrouwen. Deze raad zal een belangrijk overlegforum zijn voor wapenreducties en conflictpreventie. Mogelijk optreden van de NAVO moet wel altijd onder leiding van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa staan.

Hugo Van Dienderen van Agalev meent dat de NAVO een instrument is om de dominantie van de Verenigde Staten te bewerkstelligen. Dit samenwerkingsverband dat geen rol meer te spelen heeft, zit voor zichzelf constant nieuwe opdrachten te bedenken, om z'n

voortbestaan veilig te stellen.

Geert Versnick van de VLD ziet helemaal geen reden om de NAVO op te heffen. Hij is er van overtuigd dat de verdragsorganisatie een essentiële bijdrage tot het behoud van vrede en stabiliteit in Europa levert. Elk mogelijk optreden van de NAVO moet wel onder strikte controle van de Verenigde Naties gebeuren. De uitbreiding van de NAVO lijkt wel een gevaarlijker pad. In eerste instantie zou de bevolking van die kandidaat-toetreders zelf duidelijk hun wil tot lidmaatschap moeten kunnen laten blijken.

Nelly Maes van de Volksunie heeft het over de suprematie van de overwinnaar. De NAVO zoekt een nieuwe legitimiteit door de angst te onderhouden voor mogelijke onzekerheden in Rusland. Ze ziet de NAVO als gangmaker van het westers economisch systeem; de uitbreiding is alleen maar een zegen voor de bewapeningsindustrie. Voor haar moet alle energie en middelen gaan naar de OVSE.

Nucleair:

Dirk Van der Maelen meent een duidelijke trend te kunnen waarnemen naar een vermindering van het belang

van de nucleaire afschrikking. In dit verband moet de NAVO-Rusland-raad ook een rol kunnen spelen. Eerst moeten de twee grote hun atoomwapenarsenaal drastisch verlagen. Eens we nog slechts over honderdtallen spreken moeten de andere atoomwapenstaten mee in de denuclearisingsgesprekken betrokken worden.

Hugo Van Dienderen is van oordeel dat Europa, en zeker België, een actiever beleid op dit vlak zou moeten voeren. Zo verwijst hij naar de aankondiging van Canada om in het licht van de uitspraak van het International Gerechtshof over de onwettelijkheid van het atoomwapen, de politiek van nucleaire afschrikking opnieuw te bekijken.

Geert Versnick is voorstander om de onderhandelingen te intensifiëren die moeten leiden naar een kernwapenvrije wereld.

Voor Nelly Maes is het kernwapen een onaanvaardbaar aanvalswapen. Ze meent dat het beleid een actieve strategie moet bewerkstelligen voor denuclearisering. Ze ziet hier ook een zwaar tegenargument tegen de NAVO-uitbreiding.

Ter afsluiting van de tentoonstelling van vredesaffiches in het Vredeshuis waren op 28/7 een honderdtal vredesvrienden aanwezig in het praatcafé waaraan een vijftiental personen rond verschillende thema's aan het woord kwamen.

*Pijn, armoede en onrecht
hadden zich hemelhoog opgehoopt
de maat was vol
er werd gezegd
dat men eindelijk recht moest eisen.*

(Uittreksel uit een Chileense ballade, 1907, die de mijnwerkersstaking in Iquique verhaalt waarbij meer dan 2000 weerloze mijnwerkers werden neergemaakt door het leger, in dienst van het mijnpatronaat.)

17 december 1969: om een einde te maken aan de uitbuiting van het Chileense Volk en de nood van miljoenen Chileenen hebben in Chili zes partijen een verbond gesloten, de Unidad Popular. Dit volksfront bestaat uit de communistische Partij, de Socialistische Partij, de Radicale Partij, de Sociaal-Democratische Partij, de A.P.I. dit is een vereniging van progressief getinte partijlozen en de M.A.P.U., een scheurpartij van de Democracia Christiana. Hun gemeenschappelijk programma is een aanklacht tegen de buitenlandse monopolies en tegen de inlandse oligarchie. Het biedt de Chileenen de kans om langs democratische weg, met vreedzame middelen een revolutionaire ommekeer in de maatschappelijke verhoudingen te bewerkstelligen.

Wanneer op 4/9/1970 de kandidaat van het linkse volksfront, Salvador Allende, als president van Chili wordt verkozen staat de Unidad Popular voor een zware taak. Zij heeft geen meerderheid in Kamer en Senaat (88 leden UP tegen 112 oppositie) zodat iedere hervorming waarvoor het parlement moet tussenkomen zodanig moet uitgekend worden dat een deel van de oppositie de voorstellen van de Allendepleeg kan steunen. De sociale tegenstellingen zijn enorm groot: 17 % van de aandeelhouders beschikken over 78 % van het aandeelkapitaal. De grootste aandeelhouders (nog geen half procent) controleren twee derde van de productie. Chili is rijk aan grondstoffen. Haar bodem bergt ca. 25 % van de wereldkoperreserves waaruit de Verenigde Staten 62 % van hun koper halen. De opbrengst komt niet ten goede aan de bevolking vermits bijna 50 % van het kapitaal van de dertig grootste ondernemingen in Chili in

Inzet van de vredesbeweging: Chili

“De gebeurtenissen in Chili maken het ons meer dan ooit duidelijk welke de wisseloplossing is. Of men staat aan de zijde der uitbuiters, de financiële machten en hun handlangers die voor niets terugdeinzen, of men staat aan de zijde der uitgebuitenen die in de strijd voor een een betere en rechtvaardiger maatschappij slechts over één wapen beschikken: hun eenheid en solidariteit . Al wie zich in dit land op de democratie beroept moet dus zijn verantwoordelijkheid nemen.”

Uittreksel uit het edito van het maandblad vrede oktober 1973

Bovenstaande tekst is het begin van vele artikels over Chili na de fascistische staatsgreep van Pinochet in september 1973. Maand na maand worden de gebeurtenissen op de voet gevolgd. Solidariteitsacties voor de politieke vluchtelingen en demonstraties tegen de fascistische terreur worden op touw gezet. De vredesbeweging zet zich massaal in.

handen zijn van buitenlandse concerns, zodat ten tijde van het Frei-regime 43% van de bevolking ondervoed is en 30% van de gezinnen moet leven van een inkomen onder het levensminimum.

De nationalisatie van de kopermijnen

Een van de grote uitdagingen bestaat in het nationaliseren van de mijnbouw. De mijnbouw is de hoeksteen van de Chileense economie, de mineralen vertegenwoordigen ruim 80% van Chili's totale exportwaarde waarvan de koperwinning het leeuwenaandeel heeft. De UP verwezenlijkt de nationalisaties na een grondwetsherziening waarbij de vergoeding van de ont-eigende goederen voorzien is voor een periode van dertig jaar, via jaarlijkse belastingen met een interest van 3%.

De nationalisaties worden in de koperindustrie het meest doorgedreven. De enorme koperwinsten moeten dienen om de arbeidsomstandigheden in de mijnen te verbeteren en de lonen van de arbeiders op een leefbaar niveau te brengen. De landbouwhervormingen, degelijk onderwijs en gezondheidszorg voor de bevolking kosten handenvol geld. Er zijn deviezen nodig om de buitenlandse handel te bekostigen. De Chileense mijnarbeiders slagen erin de mijnproductie van koper op peil te houden

Koperproductie in Chili in 1.000 ton

1969	1970	1971	1972	1973
398	461	468	720	700

(bron: Britannica)

Het succes van deze cijfers komt ten volle tot zijn recht wanneer men weet dat het Amerikaans grootkapitaal de laatste jaren voor het aantreden van de

regering Allende een productiepolitiek op korte termijn aanhield: geringe investeringen, herleiden van de stocks tot een minimum. Directe sabotage tijdens de nationalisaties zijn niet te onderschatten: Amerikaanse kaders en ingenieurs verlaten Chili en nemen geologische plannen mee alsook de resultaten van hun research. Ten tijde van de machtsovername van Allende daalt echter de koperprijs van 75 centavos naar 48 centavos voor een pond waardoor de verhoopde inkomsten niet worden bereikt. Het Amerikaanse koperconcern Kennecott wiens bedrijf genationaliseerd wordt roept op tot koperboycot en zet regeringen onder druk om de koperleveringen vanuit Chili in beslag te nemen.

Landbouwhervormingen

Evenzo in de landbouwsector gaat de regering Allende tot hervormingen over. Akker en weideland bevinden zich voor 80% in handen van 4.2% van de bevolking, kapitaalachtige groepen die de uitbating van hun uitgestrekte landerijen overlaten aan mayor domo's die hetzij het landgoed verpachten, hetzij werkgever spelen voor een onderbetaald proletariaat. De regering van Allende laat er dan ook geen gras over groeien. Gedurende de eerste veertien maanden van haar bewind worden bijna 3 miljoen ha onteigend voor een geheel van 1.550 latifundia. In dit proces participeren de landbouwers: de landbouwhervorming gebeurt in de provinciale raden van de landbouwersraad die de lijsten opstellen van de gronden die voor onteigening in aanmerking komen. De overheid die instaat voor technische hulp en kredietverlening voert geen enkel plan uit dat niet door het gekozen beheersorgaan wordt goedgekeurd.

De landbouwproductie onder de vorige

Tarwe productie Chili in 1.000 ton

gem. '48-'52	gem. '61-'65.	1968	1969	1970	1971	1972	1973
928	1.082	1.196	1.204	1.307	1.368	1.195	747

bron: Britannica

regering was een ramp. Alhoewel 26% van de bevolking tot de landbouwsector behoort is de bijdrage van de landbouw in het bruto nationaal product slechts 6% en tonen deze cijfers de onmogelijkheid van het systeem van de latifundia om in de productiebehoeften te voorzien. De massale hervormingen brengen in de eerste overgangperiode een productievermindering teweeg. De reactionaire krachten maken hiervan gretig gebruik om een tegencampagne te voeren die onzekerheid moet brengen in de rangen van kleine en vooral middelgrote eigenaars. Zij bewapenen zich en voeren hun producten naar de zwarte markt of smokkelen naar het buitenland. Ondanks deze sabotage slagen de Chileense boeren erin om hun graanproductie op peil te houden. (zie bovenstaande tabel)

Wanneer in 1973 een langdurige droogte de oogst bijna halveert krijgt het regime Allende een zware klap. De meestal internationale banken geven daarenboven geen enkel krediet om graan in het buitenland aan te kopen.

De wurggreep van het internationaal kapitaal

Bij het aantreden van president Allende worden de kredietlijnen van de Wereldbank en de Interamerikaanse Bank aan Chili stopgezet. Kortlopende kredieten die Chili kreeg van Amerikaanse privébanken worden geschorst. In zijn toespraak voor de VN in december 1972 haalt president Allende dan ook zwaar uit naar de VS: ".....het bewijst dat de Internationale Organisaties van hun eigenlijk doel verwijderd worden. Het is moreel en juridisch ontoelaatbaar zich als instrument van de politiek van een land te laten gebruiken, hoe machtig dit ook is, om een zwak land uit te buiten. Dit betekent een volk straffen doordat het de rijkdom van zijn eigen bodem niet weer in zijn bezit mag nemen. Dit betekent inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van dat land. Dat is het wat wij verstaan onder imperialistische politiek".

De lakeien van het grootkapitaal slaan toe

Ondanks internationale solidariteit en daadwerkelijke hulp vanuit Cuba en de Sovjetunie kan het tij niet gekeerd. Via een efficiënte financieel-economische blokkade, de truckerstaking in 1972, gefinancierd door Amerikaanse dollars, die heel Chili gedurende 40 dagen plat legt, met de media in handen van reactionaire krachten en de CIA, werkt de vijfde kolonne aan de voorbereiding van de militaire putch.

Op 11 september 1973 slaat de fascistische militaire junta toe. Met bommen en pantservoertuigen vermoordt zij president Allende en begint een verschrikkelijke repressie tegen het Chileense volk. Een regime van massavervolging en uitroeiing van alle democratische krachten wordt gekenmerkt door opsluiting, deportatie en moord van arbeiders en boeren, aanhangers van de UP en linkse christenen. Zij zal tegen cultuur, leraars, artsen, studenten, vrouwen en kinderen, een fascistisch regime opzetten. De Chileense dichter Pablo Neruda verwoordt het in zijn gedicht "De Satrapen" (eigen vertaling):

*Satrapen, duizendmaal verkocht
verkopers ook, gedreven
door de wolven van New York.
Dollar-vretende machines,
bevekt door het offer
van het geslachtofferde volk,
geprostitueerde winkeliers
van brood en lucht uit Amerika
moordende modderpoel, bende
van pooiers
met geen andere wet dan foltering
en honger waarmee zij het volk geselt.*

Chili, "het stille Vietnam", gaat nu een periode in van antifascistisch verzet zoals in Europa ten tijde van het nazisme. Het UP is niet dood. "De geschiedenis behoort ons toe, het zijn de volkeren die ze maken", President Allende, 11 september 1973.

M J Vanmol

Bronnen:
Front tegen Front.
Chili vandaag, P. Devers, 1972
Chile, ein Schwarzbuch, 1974

Personalia

* Onze vrienden Tom en Kristien Heremans verheugen zich met de geboorte van een dochter. Onze oprechte gelukwensen en een hartelijk welkom aan Lieze.

* Te Aalst overleed mevrouw Yvonne Cammu, moeder en schoonmoeder van onze vrienden André en Myriam Van Boxtael uit Gent. Aan André en Myriam, hun kinderen en de familie bieden we onze oprechte blijken van deelneming aan.

Hommage aan soeur Françoise Vandermeersch

In Parijs is soeur Françoise Vandermeersch op 70-jarige leeftijd heengegaan. Zuster Françoise, dochter van een industrieel uit Noord-Frankrijk, koos als jonge volwassene in 1936 de zijde van het Volksfront in Frankrijk en zette zich haar ganse leven in om het lot van armen en verdrukt te verdedigen. Hiervoor vervoegde zij een sociaal geëngageerde kloosterorde. Ze stichtte te Parijs het enige tijdschrift dat door religieuzen werd uitgegeven "Echanges". Dit blad ging de moeilijke problemen als abortus, anti-kolonialisme e.a. niet uit de weg. Françoise kreeg hiervoor in 1970 een blaam. In 1978 werd het blad "Echanges" en het centrum door de Dominicanen overgenomen. Vanaf 1978 zou soeur Françoise met de organisatie "Broederlijkheid met Vietnam, Laos en Cambodja" haar levenswerk starten. Ze liet zich in Indochina in met vrouwen in moeilijkheden, prostituees e.a. benadelligen. Tevens betuigde zij haar onvoorwaardelijke solidariteit met de volkeren van Vietnam bij hun strijd tegen de Amerikaanse interventie. Op uitnodiging van Vrede vzw hield ze ook in Vlaanderen enkele druk bijgewoonde informatievoordrachten. We bewaren aan soeur Françoise de beste herinnering van een dame die haar verantwoordelijkheid opnam in de strijd voor vrede en rechtvaardigheid.

(ads)

■ **RIJKSTEN:** In de jaarlijkse klassering van "s werelds rijksten" die in het Amerikaanse tijdschrift "Forbes" werd gepubliceerd komt William H Gates II, ééneveertig jaar, de grote baas van Microsoft met een fortuin 36,4 miljard dollar op de eerste plaats als de rijkste ondernemer van onze planeet. Sinds in juli 1996 de aandelen van Microsoft op de beurs verhandeld werden stegen deze met 119 %.

Alleen de Sultan van Brunei, geen ondernemer, gaat met 38 miljard dollar Gates voorbij. Daarna volgen de familie Walton, erfgenamen van de Amerikaanse super-markten Wal-Mart met 27 miljard en de beursmagnaat Warren Buffet met 23,3 miljard dollar. De rijkste vrouw, ze staat op de 26ste plaats, is de Française Lilian Bettancourt met een fortuin van 6,4 miljard dollar. Reken maar even uit. Aan de huidige koers vertegenwoordigt één miljard dollar niet minder dan 38 miljard fr.

■ **TWEDE JOB:** Ondanks de hoge werkloosheid moet men vaststellen dat heel wat mensen uitkijken naar een tweede job. Volgens officiële cijfers - in 't zwart zal het zeker het dubbele zijn - maakt dit voor de actieve bevolking van de landen van de Europese Unie 3,4 % uit. Per land geeft dit voor Zweden 8,3 %, Denemarken 5,7 %, Portugal 5,6 %, Oostenrijk 5,2 %, Groot-Brittannië 5 %, Finland 5 %, Nederland 4,9 %, Frankrijk 3,4 %, Duitsland 2,7 %, België 2,6 %, Spanje 1,6 % en Italië 1,3 %. Het is wel opvallend dat het academici zijn die zich geroepen voelen om een tweede job uit te oefenen.

■ **NIGERIA:** Uit een onderzoek van de Nigeriaanse professor Bandipo blijkt dat één op de vijftientig vrouwen in Nigeria sterft van complicaties die betrekking hebben met hun zwangerschap d.w.z. 400 maal meer dan in de ontwikkelde landen... In Sierra Leone enregistreert men 1800 overlijdens van moeders op 100.000 levende geboren. In Afghanistan zijn er dit 1700. In Frankrijk 15 en in Noorwegen 7.

■ **VACANTIES:** Van de Belgen die in 1994 in verlof gingen waren er 71,3 % die naar het buitenland trokken. Met 22,5 % kreeg Frankrijk de voorkeur. Spanje volgde met 13,2 %, Italië 5,8 %, Oostenrijk 4,6 %, Zwitserland 3,1 %, Duitsland 2,4 %, Griekenland 2,3 %, Nederland 2,3 %, Groot-Brittannië 1,8 %, Oost-Europa 2,4 % en de rest 10,9 %. In ons land stond de kust vooraan met 15,8 %, de Ardennen volgden met 7,8 %, het plattelandstoerisme

3,7 % en het stadstoerisme 1,4 %.

■ **DUITSLAND:** Het Duits bureau voor statistiek in Wiesbaden maakte op 5/8 bekend dat het aantal inwoners in 1997 gestegen was tot 82,01 miljoen. In dit zelfde jaar stierven er echter 87.000 meer mensen dan dat er geboren werden wat er op wijst dat de immigratie voor Duitsland nuttig en belangrijk is. Tevens werd bekend gemaakt dat het aantal werklozen in juli toegenomen was met 131.800 eenheden om de 4,35 miljoen te bereiken. Ook wanneer er met de seizoeninvloeden rekening gehouden wordt, betekent dit nog een stijging van 17.000. Het percentage van het aantal werklozen t.o.v. de actieve beroepsbevolking steeg van 11 % naar 11,4 % in het westelijk deel wat wijst op een toename van 66.000 nieuwe werklozen en een totaal van 2,99 miljoen. In het oostelijk deel, de vroegere DDR, zaten in juli 1.365 miljoen mensen zonder werk of een stijging van 9,5 tot 9,7 %. 65.800 meer dan in juni. Het werkloosheidspercentage steeg er van 17,3 naar 18,1 %. Ondertussen blijft Kanselier Helmut Kohl beweren dat hij, tegen het jaar 2000, het aantal werklozen zal halveren.

■ **SPORT:** De inzet van sportlui is bewonderenswaardig. Om resultaten te behalen zijn langdurige inzet en persoonlijke offers onontbeerlijk. De periode waarin ze prestaties leveren is bovendien kort en het is normaal dat ze een appeltje voor de dorst op de kant leggen. Maar er zijn ook de dubieuze figuren die rond de sportlui draaien en mede van hun beroemdheid profiteren. Zeg maar misbruiken. Zo is de sport een echte commercie geworden. Alle records werden geslagen met de recente transfer van de Braziliaanse voetballer Ronaldo van F.C. Barcelona naar Inter Milaan. De duurste speler uit de geschiedenis van het voetbal werd door Inter Milaan afgekocht voor 1,01 miljard frank. Tijdens zijn eerste match op 27/7 bleef hij slechts tien minuten op het terrein.

■ **CORRUPTIE:** De organisatie Transparency International heeft in samenwerking met experts van de universiteit van Göttingen (Zweden) op 31/7 een lijst gepubliceerd van het corruptieverschijnsel in 1997 in verschillende landen. Het meest corrupte land is Nigeria gevolgd door Bolivia, Colombia en Rusland. Minst corrupt is Denemarken gevolgd door Finland (2), Zweden (3), Nieuw-Zeeland (4), Canada (5), Nederland (6), Noorwegen (7), Austr-

lië (8), Singapore (9) en Luxemburg (10). Frankrijk staat 20ste gevolgd door Japan en Costa Rica. België komt slechts op de 26ste plaats, en wat de Europese landen betreft, enkel gevolgd door Italië die op de 30ste plaats staat. Wanneer men de evolutie overschouwt van de plaats van België in de rangschikking van de minst corrupte landen dan merken we dat ons land van 1980 tot 85 op 10de plaats stond. Van 1988 tot 92 op de 17de plaats. In 1996 op de 20ste plaats om in 1997 op de 26ste plaats te geraken. De Agusta en Dassault affaires zullen hierbij zeker een niet te miskennen rol gespeeld hebben.

■ **KRANTEN:** Het land met de meest verkochte kranten in 1996 is Japan met 72,7 miljoen exemplaren per dag (+ 0,9 %). De Verenigde Staten volgt met 57 miljoen (- 2,1 % tegenover 95 en - 8,8 % in de laatste 10 jaar). Derde land is China (2.200 kranten) waarbij de tien belangrijkste instaan voor de verkoop van 28,5 miljoen exemplaren. India komt op de 4de plaats met 29,4 miljoen. In Europa staat Duitsland op de eerste plaats met 25,2 miljoen exemplaren gevolgd door Groot-Brittannië met 19,3 miljoen. Frankrijk is zevende met 8,4 miljoen voor Brazilië met 6,4 miljoen en Italië met 5,9 miljoen. Scandinavië en Japan zijn de landen waar de meeste kranten verkocht worden. Op 1000 inwoners zijn er in Noorwegen 592 die regelmatig een krant nemen, in Japan 582, in Finland 450, in Zweden 438, in Zwitserland 357, in Luxemburg 348, in Nieuw-Zeeland 344, in Groot-Brittannië 330 en in Duitsland 318. De V.S. komt op de 12de plaats met 297 en Frankrijk heeft 182 kopers van een dagblad op 1000 inwoners.

■ **LONEN:** In alle landen daalt het deel van de lonen in het nationaal product. Tussen 1965 en 1994 daalde dit in Duitsland van 62,7 % tot 61,2 % van het BBP. In de Verenigde Staten liep dit terug van 68,5 % naar 66,7 % en in Frankrijk zelfs van 68,8 % tot 59,7 %.

■ **RIJK EN ARM:** Tussen 1960 en 1993 groeide het deel van de 20 % rijkste wereldburgers van 70 % tot 85 % van het wereldproduct en ... daalde voor de 20 % armsten van 2,3 % naar 1,4 %. Zo leven 1,3 miljard mensen, met een inkomen van minder dan één dollar per dag, in de absolute armoede.

Noord-Korea, strijd tegen de hongersnood

In 1989 hebben, net zoals vorige maand in Cuba, duizenden jongeren Noord-Korea bezocht ter gelegenheid van het (13-de) Wereldfestival van de Jeugd. Onder hen waren een honderdtal Belgen. Ze werden erg verrast door de verwezenlijkingen van dit klein derdewereldland inzake architectuur en huisvesting, gezondheidszorgen, onderwijs, landbouw ...

"Dit toont in elk geval aan wat men kan realiseren wanneer men de rijkdommen van een land efficiënt verdeelt", was het oordeel van een van de deelnemers die nochtans erg kritisch stond tegenover het regime.

Begin dit jaar berichtten de media ons over een nakende grote hongersnood.

Wat is er gebeurd? Klimatologische catastrofes? De val van de Sovjetunie? Of de mislukking van het systeem?

Twee jaren van catastrofale overstromingen

Noord-Korea heeft twee perioden gehad met overvloedige stortregens, in augustus '95 en juli '96.

In '95 zijn een groot gedeelte van de landbouwgronden en 100.000 woningen door het water verwoest. Ook veel bewaarplaatsen voor voedsel gingen verloren.

In '96 hebben de overstromingen 75% van de oogsten vernield. Opnieuw werden 11.000 woningen weggespoeld samen met dijken, bruggen, wegen en andere infrastructuurwerken.

De schade van '96 wordt op 2,2 miljard dollar geraamd.

De omvang en de duur van de overstromingen is de voornaamste oorzaak van het oogstverlies, besluit de FAO, de landbouw en voedselorganisatie van de VN.

In de valleien in het noorden van het land heeft het water een meter vruchtbare grond meegesleurd. En in de vlakten hebben de afzettingen van zand en puin tot 40cm hoogte, de gronden onvruchtbaar gemaakt. Er zullen grote hoeveelheden meststoffen nodig zijn om deze gronden opnieuw geschikt te maken voor culturen.

Honderd gram rijst per dag

De normale productie van het land bedraagt 7 miljoen ton rijst, maïs en aardappelen bestemd voor menselijk verbruik, veevoeder en industriële verwerking. De natuurrampen hebben de productie herleid tot 2,1 miljoen ton, uitsluitend gebruikt om de bevolking te voeden. In de veeteelt behoudt men enkel wat nodig is voor de reproductie.

In Korea is het gemiddeld verbruik per persoon en per dag 450 g granen. De 100 g van vandaag volstaan nauwelijks om te overleven. Na de overstromingen van '95 heeft de Koreaanse Volksrepubliek een openbaar distributiesysteem ingevoerd. Het waarborgt een rechtvaardige verdeling van het

beschikbare voedsel aan alle inwoners. De VN-organisaties erkennen de efficiëntie van het regeringssysteem voor voedselbedeling. "Gezien het institutioneel belang en de doeltreffendheid van het openbaar verdeelsysteem in het land, zou het goed zijn het te gebruiken als voornaamste kanaal voor voedselbijstand", is de aanbeveling van het FAO¹.

Tot begin '97 bedroegen de rantsoenen nog 300 à 500 g per persoon. Sindsdien worden ze herleid tot 100 g, minder dan een kom. Voor de kinderen en zwakkere personen is dit totaal onvoldoende. Vorige lente schatte men dat het leven van 320.000 kinderen in gevaar was indien deze rantsoenen niet konden verhoogd worden.

Gevolgen van de val van de Sovjetunie

De verdwijning van de S.U. en van de socialistische landen van Oost-Europa heeft gevolgen gehad voor de economie van Noord-Korea, zoals voor deze van Cuba en talloze landen van de derde wereld.

Voor 1989 was de buitenlandse handel van de Koreaanse Volksrepubliek vooral gebaseerd op ruilhandel met de socialistische landen. Sedert de contrarevoluties in de S.U. en Oost-Europa verlopen de handelsuitwisselingen in deviezen, wat enorme problemen stelt voor dit kleine land met weinig uitvoermogelijkheden. Noord-Korea moet heel wat op de wereldmarkt kopen, waaronder zijn petroleum.

Het was het enige Aziatische land waar de rijstcultuur volledig was gemechaniseerd. Vandaag is dit niet meer helemaal zo bij gebrek aan brandstof voor de machines.

Ondanks alles is Noord-Korea er vorig jaar in geslaagd cement, staal en goud te ruilen voor 523.000 ton granen. Maar dit was onvoldoende, zelfs wanneer men er de 320.000 ton voedselhulp² bijvoegt.

Het systeem verantwoordelijk?

Verscheidene dagbladen hebben

geschreven dat de hongersnood niet enkel te wijten is aan de regen, maar ook aan het socialistisch systeem, aan het ontbreken van private landbouw.

Deze bewering weerstaat niet aan een analyse van de geschiedenis van het land.

Bij de verdeling van Korea aan het einde van de tweede wereldoorlog stond Noord-Korea voor een moeilijke situatie. De bebouwbare gronden lagen vooral in het zuiden. Niettemin heeft het noorden, waarvan de cultiveerbare gronden slechts 20% van zijn grondgebied uitmaken, een overvloedige en gevarieerde voeding kunnen verzekeran aan zijn bevolking tot in 1995, het jaar van de eerste grote overstromingen.

In de jaren '80 was het land uitvoerder van granen, en heeft het giften gedaan aan landen die door hongersnood of natuurrampen werden getroffen, waaronder Zuid-Korea!

Tijdens de Koreaanse oorlog, van 1950 tot 1953, werd het land volledig verwoest door de Amerikaanse bombardementen. De collectivisatie van de landbouw was een voorwaarde om te overleven. Aldus konden de landbouwgronden worden ingedijkt en het landbouwmaterieel rechtvaardig verdeeld.

Noord-Koreanen zegden onlangs nog aan Belgische bezoekers: "Indien wij het socialisme en zijn systeem van planeconomie niet hadden, dan waren er al honderdduizenden doden geweest, vooral in de geïndustrialiseerde gebieden en in de steden. In een markteconomie zouden sommigen zich, dankzij speculatie, mateloos verrijken en de armen zouden sterven. Ons volk beseft zeer goed dat het deze vreselijke beproeving alleen door het socialisme kan doorstaan".

Natuurrampen voorkomen

Talrijke specialisten zijn vandaag bezig met de relatie tussen de opwarming van de planeet en de vermeerdering van de overstromingen in gans de wereld.

Ook in de Koreaanse Volksrepubliek is men zich bewust van dit probleem, en

werkt men er aan sedert haar onafhankelijkheid.

Een voorbeeld. Aan de monding van de Daedongstroom die door de hoofdstad Pyongyang vloeit heeft men een afdamming van 8 km lengte gebouwd en drie sluizen, waarvan één voor zeeschepen met een grote tonnenmaat. Deze dam heeft verschillende voordelen. Hij verhindert de overstroming van de bebouwde velden bij springvloed. Hij verhoogt het zoetwaterreservoir voor de bevoeiings- en drinkwatervoorziening. Maar vooral maakt hij de winning mogelijk van 3.300 ha nieuwe landbouwgronden door inpoldering. Deze grote bouwwerken werden op 5 jaar voltooid door het Volksleger en vrijwilligersbrigades.

Dit soort werken kunnen de meeste overstromingen vermijden, zoals in Nederland, maar een ramp is altijd mogelijk.

Zeer moeilijke weken

Het Koreaanse volk beleeft nu de moeilijkste periode. De rijstogst, het basisvoedsel, is voor einde september, begin oktober. Verscheidene vervangingsculturen zijn in tussentijd aangevat: aardappelen, maïs, kolen ... Maar, terwijl de julimaand gewoonlijk de eerste is van het regenseizoen, is er in 4 weken nog geen druppel water gevallen. De droogte heeft al het verlies veroorzaakt van 700.000 ton granen en de sterfte van 237.000 stuks vee. Gans het volksleger is gemobiliseerd om de boeren te helpen.

De VS hebben, na herhaalde druk, slechts 25 miljoen dollar voedselhulp toegestaan aan Korea. Van haar kant heeft de Europese Gemeenschap 69 miljoen dollar verleend. Dit is nauwelijks voldoende om 200.000 ton graan te kopen.

Volgens de FAO heeft het land ongeveer 2 miljoen ton nodig. China heeft 75.000 ton voedselhulp gestuurd.

De Amerikaanse journalist Bernard Krisher, die een voedselsteuncampagnes voert, trekt aan de alarmbel: "De kinderen groeien niet meer, en zelfs als er nu eindelijk hulp komt, is het misschien al te laat. Een hele generatie Koreanen zal zwak en ziek zijn. Ook nog jaren na de ramp. Zij en onze kinderen zullen ons vragen: waarom hebt gij ons volk van honger laten sterven?"³

Een berekende vrijgevigheid

Net als Cuba staat Noord-Korea bovenaan de lijst van onafhankelijke landen, die het imperialisme en in de eerste plaats het Amerikaanse, ten allen

prijze wil destabiliseren en vernietigen. Alle middelen en omstandigheden werden en worden daartoe aangegrepen.

Humanitaire hulp is een plicht voor alle landen die in staat zijn die te geven. Op onmenselijke wijze speculeren bepaalde westerse middelen op de honger, in de hoop een socialistisch regime te zien ten onder gaan. Ze speculeren op de dood van honderdduizenden om te trachten een systeem op te leggen dat het Koreaanse volk niet wil. Het Rode Kruis heeft die cynische houding veroordeeld.

De VS stellen politieke voorwaarden bij elke wezenlijke hulp. Zuid-Korea verbiedt aan zijn burgers, op straffe van gevangenis, hulp in te zamelen of rechtstreeks te verzenden naar het noorden. Dit veroorzaakt een heftige beroering in Zuid-Korea en bij de emigratie in de VS.

Maar de schijnbaar "edelhoediger" hulp van Europa is al even baatzuchtig. "De Europese Unie tracht zijn politieke en militaire banden in de regio te versterken", schrijft de Far Eastern Economic Review⁴.

De inspanningen van de EU zijn niet beperkt tot voedselhulp. De EU onderhandelt over een Europese deelname in de Korean Peninsula Energy Development Organization (KEDO). Het betreft de organisatie die is opgericht voor de ontmanteling van de Noord-Koreaanse oude nucleaire installaties en hun vervanging door nieuwe. De VS en Zuid-Korea waren tot nog toe de enige belangrijke deelnemers aan dit project. "De EU wil voor ongeveer 75 miljoen Euro (ongeveer 100 miljoen dollar) bijdragen aan KEDO in de zes volgende jaren".

Dus in ruil voor een hulp van 69 miljoen dollar, eist de EU een som van 100 miljoen dollar te investeren ten voordele van de nucleaire lobby ...

Maar de hulp dient ook om landbouwoverschotten van de hand te doen, die anders zouden verloren zijn. De landbouwoverschotten worden gekocht door ontwikkelingssamenwerking. Dit laat toe bepaalde economische sectoren in moeilijkheden aan te zwengelen. Het mooiste voorbeeld wordt door Nederland gegeven. Dit heeft het voornemen ingeblikt varkensvlees (niet besmet) uit de zones met varkenspest uit te voeren. Een Nederlands dagblad beschrijft cynisch de voordelen van een dergelijke "humanitaire" operatie: "de vernietiging van het vlees vermijden (200.000 à 300.000 dieren zouden gerecupereerd kunnen worden voor vlees in blik) en de voedingsnijverheid stimuleren. Het vlees uit de door pest besmette regio's mag niet op de normale markt verkocht worden (...) De

varkens worden gekocht door het ministerie van landbouw met steun van de EU. De Noord-Koreanen zouden de transportkosten moeten ten laste nemen vanaf Nederland. Alleen de kosten voor het inblikken door de fabrikanten zouden overschieten. Het ministerie van landbouw zou kunnen een beroep doen op het budget van ontwikkelingssamenwerking⁵.

Hoe het Koreaanse volk helpen?

In verschillende landen hebben verenigingen of progressieve partijen steuncampagnes gelanceerd. Deze fondsen dienen om granen aan te kopen, die rechtstreeks verdeeld worden door het Noord-Koreaanse publiek distributiesysteem, dat bijna zonder voorraad zit in gans het land sedert einde juni. Dat heeft het land het meest nodig.

De FAO doet ook aan fondsenwerving om meststoffen aan te kopen en doet een beroep op UNICEF (kinderfonds VN) voor de aankoop van vaccins.

Het socialistische Korea heeft vandaag je hulp nodig om twee redenen. De meest dringende is humanitair, het helpen overleven van zijn bevolking, speciaal zijn kinderen.

De tweede, niet minder belangrijk, is politiek, het helpen verhinderen dat het imperialisme er nogmaals in slaagt een onafhankelijk derdewereldland met een rechtvaardig sociaal-economisch systeem, terug te werpen in de barbarij van de zgn. vrije markt, waarvan de wandaden en uitzichtloosheid reeds 40 jaar in de kolommen van Vrede worden aangeklaagd.

*Stort je steun op postrekeningnr.
000-0956015-80 van VREDE met
vermelding "Hulpfonds Korea".*

Eric De Bleeckere

¹ FAO, Rome, 20.12.96

² FAO, Rome, 6.09.96

³ The Internet Campaign to Help North Korean Flood Victims, <http://shrine.cyber.ad.jp:80/mrosin/flood>

⁴ Far Eastern Economic Review 5.06.97

⁵ Volkskrant 18.06.97

**Door Unicef wordt eveneens
een internationale steunactie
gevoerd.**

Komt er een einde aan de Cambodjaanse tragedie ?

Eind juni werd gespeculeerd over het einde van de Rode Khmers in Cambodja, of alleszins over het einde van Pol Pot - Saloth Sar met z'n echte naam. Twee weken later kwamen er beelden van een Phnom Penh onder vuur, waaruit duizenden mensen vluchtten. Een bloedige staatsgreep ontzette de eerste minister, Prins Ranarrih van de koninklijke partij FUNCINPEC, uit zijn positie ten voordele van de tweede eerste minister, Hun Sen van de ex-communistische partij Cambodian People's Party CPP. De gebeurtenissen waren zo onverwacht dat de berichtgeving nauwelijks of geen melding maakte van de aanleiding tot deze machtsgreep, en de duiding beperkte zich meestal tot 'een bittere strijd tussen twee rivaliserende personen'. Hun Sen haalde het. Sindsdien hoort men over achterhoedegevechten in het verre noord-westen van het land, waar nooit een echte militaire weerstand tot stand is gekomen tegen de machtsgreep van Hun Sen.

Coup de force

Toch is er meer aan de hand, en de betekenis van de laatste gebeurtenissen is diepgaand voor het politiek bestel van het land. De officiële aanleiding voor de gevechten was enerzijds de onwettige invoer van wapens voor de FUNCINPEC-politiemacht, en anderzijds de overbrenging van verschillende honderden - illegale - Rode-Khmersoldaten om de FUNCINPEC-geledingen te versterken. Het was voor Hun Sen onaanvaardbaar dat de privé-garde en de politie onder controle van de FUNCINPEC, zich gevoelig zouden uitbreiden, en het machtsoverwicht van de troepen die door de CPP worden gecontroleerd, zou uitdagen. Maar hetgeen een "politie-interventie" moest zijn - zoals Hun Sen het later beschreef -, bleek uit te lopen op een reële machtsgreep die erop uit was de belangrijkste opposanten van Hun Sen van het politiek toneel te verwijderen. De eerste minister, prins Ranarrih, werd uit z'n functie ontzet, zijn politie- en legereenheden werden beschoten of ontwapend, de burelen van de koninklijke partij en andere partijen werden beschoten en geplunderd, hoogstaande leden van de FUNCINPEC werden gearresteerd of geïntimideerd, sommigen onder hen geëxecuteerd. Meer dan 20 parlementsleden vreesden voor hun leven en vluchtten weg, tienduizenden Cambodjanen sloegen eveneens op de vlucht. Er vielen meer dan honderd doden, en duizenden werden het slachtoffer van plunderingen. Door tanks en mortiergranaten als eerste minister ontzet worden door z'n rivaal kan nog moeilijk bestempeld worden als een politie-interventie. Het is een duidelijk politiek signaal.

Sindsdien lijkt de situatie grotendeels genormaliseerd. Buiten een grensgebied met Thailand, waar de weerstand met steun van de Rode Khmers haar laatste posities verdedigt, is het politiek leven hernomen. De "coup de force" werd de facto gelegaliseerd nadat het parlement een nieuwe eerste minister van de FUNCINPEC-partij

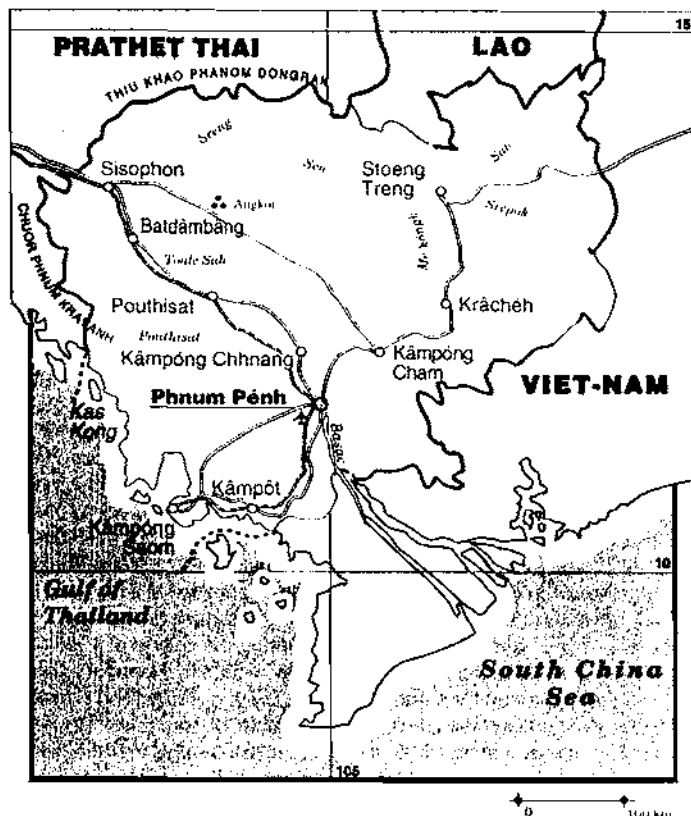
schillende wetten te stemmen ter voorbereiding van de komende verkiezingen in mei 1998. Alsof er niets gebeurd was.

Het verleden speelt nog

Waarom moest de succesvolle vredesoperatie van de Verenigde Naties na enkele jaren op zo'n bloedige machtsgreep uitmonden? Cambodja blijft nog steeds diep getekend door een verleden van geweld, oorlog, volkerenmoord: de Amerikaanse bombardementen tijdens de Vietnam-oorlog begin de jaren zeventig, het regime van Pol Pot, en na het verdrijven van de Rode Khmers met hulp van het Vietnamese leger, de burgeroorlog vanuit de Thaise vluchtelingenkampen door een coalitie van koningsgezinden, Rode Khmers en republikeinen. Het land, dat volledig moest worden heropgebouwd, stond ook onder zware druk van een volledig economisch en politiek embargo van het westen, later nog verergerd door de val van het Sovjetblok, z'n belangrijkste bondgenoot. Geweld werd het middel bij uitstek om politieke conflicten op te lossen. Gerechtigheid voor slachtoffers is er nooit gekomen. Geweld bleef de laatste jaren het politiek leven tekenen. Wie van de gevormde kaders, wie van de intellectuelen, dokters, juristen, leraars, journalisten heeft de recente geschiedenis overleefd? Wie van de internationale gemeenschap is niet medeplichtig geweest aan de gruwel van Cambodja? Welke referentiepunten blijven nog overeind in Cambodja om interne conflicten op te lossen?

Geen ontwapening

De Vredesakkoorden van Parijs,

aanstelde, en een bevel tot aanhouding tegen de prins Ranarrih uitvaardigde. Toch blijft koning Sihanouk weigeren om zijn zoon, prins Ranarrih, af te zetten. Hij verklaarde dan ook dat er in Cambodja 3 eerste ministers zijn: "de eerste eerste minister, prins Ranarrih, de tweede eerste minister Hun Sen, sterke man van Cambodja, en de Ung Huot, de Hun Sen puppet eerste minister". Het parlement heeft na vele maanden blokkering haar werkzaamheden hernomen onder andere om ver-

ondertekend in 1991, zouden nochtans nieuwe hoop brengen. Ze werden door de internationale gemeenschap en de Verenigde Naties als een algemeen succes beschouwd. Inderdaad, de vluchtelingenkampen in Thailand - uitvalbasis voor het gewapend verzet - werden gesloten, vrije en eerlijke verkiezingen werden georganiseerd. Cambodja werd met haar nieuwe grondwet een parlementaire rechtsstaat. Na bijna 20 jaar keerde het terug als volwaardig lid van de V.N.. Toch hebben de laatste evenementen aangetoond dat verkiezingen niet synoniem zijn voor een democratische rechtsstaat, laat staan voor vrede. Indien de verkiezingsoperatie inderdaad een succes is geweest, zijn er andere fundamentele taken van de vredesoperatie op een mislukking uitgelopen. Deze liggen voor een groot deel aan de oorsprong van de huidige crisis. Twee fundamentele opdrachten van UNTAC (UN Transitional Authority in Cambodia) werden niet uitgevoerd: het ontwapenen van de verschillende vechtende fracties, en een neutrale administratie opzetten.

De Vredesakkoorden van Parijs werden door alle strijdende partijen ondertekend. Toen al klonken er stemmen over een politieke rehabilitatie van de Rode Khmers in alle straffeloosheid. Dit bleek de prijs te zijn voor de vrede in het land. Maar de Rode Khmers hebben de akkoorden niet nageleefd. Zij hebben hun wapens niet ingeleverd. De vluchtelingen onder hun administratie werden grotendeels onder druk naar gebieden onder eigen controle geparatriëerd. De Verenigde Naties werd verboden deze gebieden zelfs te betreden.

Privé-milities

De legereenheden van de verschillende partijen werden weliswaar ondergebracht binnen de Royal Cambodian Army Forces, ze werden echter niet ontbonden, en bleven trouw aan hun respectievelijke leiding. Leger en politie is dus een samengaan van de verschillende legers (met een overwicht voor de CPP-arm in het leger), zonder onafhankelijke leiding noch democratische controle. Door internationale druk en militaire samenwerkingsprogramma's moest daar verbetering in komen. Geleidelijk werden dan door de politieke partijen privé-milities opgezet. Deze van de CPP telde meer dan 1500 manschappen. Lokale administraties werden tijdens de vredesoperatie niet verkozen, en bleven hoofdzakelijk CPP gezind. De voorziene machtsdeling tussen de coalitiepartijen is op lokaal

niveau nooit doorgevoerd. De CPP heeft zich daar steeds tegen verzet. In plaats van ontwapening kregen we een situatie waar leger, politie en milities een doorslaggevende factor werden om de politieke machtsbasis van de partijen te bepalen. De lokale administratie en de ambtenarij werden ook een instrument in deze machtsverdeling. Geen eengemaakt leger, geen neutrale administratie.

Al hadden de Rode Khmers zich uit het openbaar politiek leven teruggetrokken, toch moest er met hen verder rekening worden gehouden. Prins Ranarrieth en Hun Sen verschilden fundamenteel van houding. Terwijl de eerste erop uit was om door verdere onderhandelingen tot een totaal vredesakkoord te komen, wilde Hun Sen geen onderhandelingen en koos voor de militaire optie. Tijdens de eerste jaren van de coalitieregering werd weliswaar voor een tussenweg gekozen die haar vruchten afwierp: een combinatie van amnestie en van militaire operaties. De spanning is echter weer aangewakkerd nu de belangen ook verder zijn toegenomen. Er wordt onderhandeld met de kopstukken van de Rode Khmer en over de controle van grondgebied. Regeringspartners worden tegen mekaar uitgespeeld door de Rode-Khmerleiders om meer autonomie te verkrijgen over hun gebied, en om een politieke rol te kunnen blijven spelen op het nationaal niveau.

Oude coalitie

Met de komende verkiezingen in 1998 zocht prins Ranarrieth een nieuwe coalitie te vormen tegen Hun Sen. De laatste onderhandelingen met de Rode Khmers moeten ook in dit perspectief gezien worden. Een brede coalitie nam vorm met de koninklijke partij, republikeinen, liberalen en de Rode Khmer. Een oude coalitie die in de jaren '80 tegen het regime van Hun Sen vocht, en die het wellicht tijdens de verkiezingen zou halen! Hun Sen en de CPP bereidden dan hun tegenoffensief voor.

De politieke spanning steeg gevoelig wanneer een aanslag werd gepleegd tijdens een oppositiebetoging voor een onafhankelijk gerecht, en tegen het machtsverwicht van de CPP. Er vielen meer dan 20 doden. Een FBI-onderzoek, gevoerd omdat er een Amerikaanse gewonde bij was, wees op de hoogstwaarschijnlijke betrokkenheid van Hun Sen bij de aanslag. Interne spanningen binnen de FUNCINPEC werden door Hun Sen handig uitgespeeld. Prins Ranarrieth's leiderschap wordt nl. door een deel van z'n

parlementsleden in vraag gesteld. Voor Hun Sen het teken van verdeeldheid dat hij zo nodig had om zijn machts-greep internationaal te rechtvaardigen. Het parlement lag met name volledig lam door die verdeeldheid binnen FUNCINPEC. De verdeeldheid kwam scherp in het licht toen een grote meerderheid volksvertegenwoordigers van z'n partij de oproep tot verzet van de prins niet volgden. Met een vrij geweten of onder druk van de CPP verkozen ze te onderhandelen met Hun Sen, en besloten ze een vervanger aan te stellen als eerste eerste minister. Hun Sen verwerpt dan ook de notie 'coup', omdat de partijen, het parlement, de coalitieregering blijven bestaan. Hij heeft wel kunnen aantonen dat hij de sterke man is in Cambodja.

ASEAN

De internationale gemeenschap, waarvan de Cambodja regering zo afhankelijk is (bijna tweederden van het nationaal inkomen komt van ontwikkelingshulp), reageert doorgaans afwachtend. ASEAN heeft wel het lidmaatschap van Cambodja voorlopig uitgesteld. Hun Sen had zich wel vergist door te denken dat als Birma lid werd, dat zijn machtsgreep wel zonder gevolgen zou blijven. Toch lijkt ASEAN zich neer te leggen bij de nieuwe politieke constellatie in Cambodja. Politiek blijven ze het principe verdedigen van niet-inmenging in interne aangelegenheden van de lidstaten. De Verenigde Staten, onder druk van een belangrijke Cambodjaanse diaspora in hun land, staan erg geïsoleerd met de terugkeer van prins Ranarrieth te eisen. Politieke wil lijkt er wel niet te zijn om die eis kracht bij te zetten.

Toch wil de internationale gemeenschap dat de volgende verkiezingen doorgaan. Of de gevluchte parlementsleden zullen mogen of willen terugkeren en vrij hun verkiezingscampagne voeren, blijft zeer de vraag. Het lijkt immers dat Hun Sen inspiratie heeft gevonden bij het type regime dat in de regio, en in de ASEAN, wel meer aanwezig is: Indonesië, Maleisië, Singapore... De politieke betekenis van de verkiezingen liggen dan eerder in het polsen van de populariteit en de macht van de sterke man. De verkiezingen zullen dan het sluitstuk vormen om Hun Sen de politieke legitimering te geven die hij tijdens de vorige verkiezingen niet heeft kunnen halen.

Thierry Kesteloot
(projectverantwoordelijke bij
Oxfam-Solidariteit)

India vijftig jaar. Wat nu ?

Vijftig jaar geleden werden India en Pakistan onafhankelijk van het Britse gezag. Het was geen geschenk van Groot-Brittannië, maar het resultaat van de grote verandering in de krachtsverhouding die zich na WOII heeft voltrokken.

Groot-Brittannië verloor zijn kroonjuweel uit zijn koloniaal rijk op 14 augustus (Pakistan) en 15 augustus 1947 (India). Miljoenen mensen van het Britse Raj verloren door de opsplitsing hun huis; hun leven werd verwoest, hun geschiedenis gesmeed door hindoes, moslims en sikhs vloog aan diggelen. Het werd de grootste volksverhuizing in de hedendaagse geschiedenis.

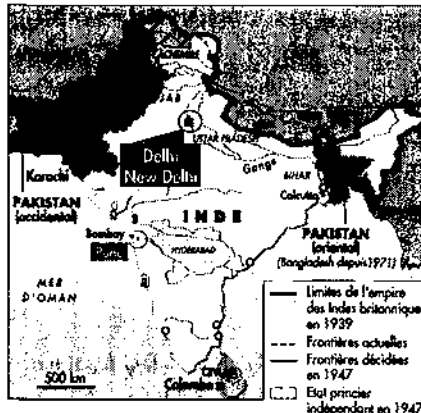
De draagwijdte van de beslissing van het Britse Lagerhuis van 15 juli 1947 waarbij het Britse Indische rijk in twee autonome staten werd opgedeeld, Pakistan voor de moslims en India voor de hindoes, was enorm. Voor het vastleggen van de landsgrenzen stelde men de advocaat Cyril Radclif aan als voorzitter van de commissie die belast was de Raj op te splitsen. Ze kreeg twee weken om de opdracht te klaren. Ze moest zich laten leiden en steunen op het demografische principe dat 82,5 % van het gebied moest toegewezen worden aan de hindoes, en 17,5% aan de moslims.

De resultaten van de pennentrekken van Radclif, die nog nooit een voet in India had gezet, werden pas in al haar verschrikkingen duidelijk voor de Indische volkeren en voor de buitenwereld op 14 augustus 1947 na middernacht. Miljoenen mensen ontdekten plots dat ze zich langs de verkeerde kant van de grens bevonden, dat ze in de verkeerde volksgroep geboren waren. Voor hen brak de hel los. Miljoenen mensen moesten op de dool. De bronnen variëren maar er werden zowat 1 miljoen burgers vermoord, dorpen werden platgebrand, vrouwen verkracht en ontvoerd, kinderen op beestachtige wijze afgeslacht.

Het zou al te simplistisch zijn de schuld van dit menselijk drama uitsluitend in het kamp van de Indische nationalistenvierde van de Congresprijs van Nehru, Pattel en Gandhi te leggen, die niet in staat waren de moslim-leefgemeenschap te overtuigen dat ze in het onafhankelijk India een volwaardige plaats zou hebben. De oorzaken moet men eerder zoeken in de typische politiek van verdeel en heers, eigen aan alle koloniale heersers en die door de Britten gedurende de ganse Britse Raj in alle ijver werd toegepast. Kortom voor de

Britten bestond er geen eenheid India, maar drie India's, d.w.z. dat van de hindoes, van de moslims en het India van de prinsen en de maharadja's. Het zaad van de tweedracht werd door de Britten gezaaid en in de mate dat de roep naar onafhankelijkheid luider werd, zette ze de verdeelpolitiek met meer kracht op de dagorde, en spoorde ze de moslims aan een eigen kiezersvolk op te eisen.

Het waren de Britten die in 1909 in Bengalen twee onafhankelijke kiezerskorpsen voor de hindoes en moslims vaststelden, waardoor de kloof tussen beide een wettelijk kader kreeg, en waarbij een vreedzaam samenleven van de gemeenschappen een flinke deuk kreeg.

De door onze media zo geprezen rol van Mountbatten, de laatste Britse onderkoning voor India, in de overgangsfase van het Britse Raj naar de onafhankelijkheid, draagt in werkelijkheid een grote verantwoordelijkheid in het drama van 1947.

De laatste Britse onderkoning, die graag iedereen verblindde met zijn glamour, was een man die bewust was van zijn opdracht, d.w.z. zo spoedig mogelijk India verlaten zonder gezichtsverlies voor Groot-Brittannië. London was na de Tweede Wereldoorlog zo verzwakt dat het niet meer mogelijk was een koloniale oorlog in India te voeren voor het behoud van haar kroonjuweel. De dekolonisatieperiode was aangebroken en niet meer te stuiten.

Door de haast waarmee Mountbatten de onafhankelijkheid en de opdeling op 3 juli 1947 bekend maakte, draagt hij een verantwoordelijkheid voor de bloedbaden en de menselijke drama's.

Middernacht van 14 augustus moest het uur van de vrijheid zijn voor India, maar men liet er tegelijkertijd de demonen los. De Britten wisten hun handen in onschuld.

Wat heeft 50 jaar onafhankelijkheid gebracht ?

Vijftig jaar later zijn de fundamentele problemen van de opdeling tussen de beide staten nog niet opgelost. Beide landen hebben met elkaar oorlogen gevoerd rond het probleem Kasjmir. Het conflict van 1971 heeft geleid tot de onafhankelijkheid van Oost-Pakistan, nu Bangladesh.

De rivaliteit tussen Pakistan en India hebben deze ontwikkelingslanden meegesleurd in een wapenwedloop die deze landen alleen maar armer maakt en de wapenfabrikanten en trafikanten rijker, en hen een goed afzetgebied verzekert. Deze rivaliteit was en is voor de imperialistische krachten interessant. Het liet hen toe de rol van de niet-gebonden landen, waarbij India een belangrijke plaats innam, te ondermijnen en in een verkeerd daglicht te stellen. Door de politieke positie van de ongebonden landen te verzwakken konden de rijke landen hun verloren machtspositie in de pas vrijgevochten kolonies herstellen, om over te gaan tot de economische herkolonisatie van de ontwikkelingslanden.

Ook bepaalde landen in de regio, zoals China, maken handig gebruik om er hun geopolitieke en economische invloed te vergroten. Zo is er een geprivilegieerde relatie tussen China en Pakistan. Peking is naast de V.S. een groot leverancier van wapentuig en wapentechnologie. China verkoopt aan Islamabad de nodige technologische kennis om hen toe te laten de nieuwe Pakistaanse Anza MKII-SAM-raket op punt te stellen, een raket die zeer goed lijkt en dezelfde eigenschappen heeft als de Chinese CPMIEC-GW1-raket.

De spanningen tussen Pakistan en India hebben er ook toe geleid dat Pakistan een deel van Kasjmir, met name Aksai sin, aan China heeft moeten overdragen.

Sedert de implosie van het socialistisch wereldsysteem en de bevrozing van de niet-gebonden landen heeft de V.S.

ook haar houding tegenover India gewijzigd. Niet dat ze plotseling India zo lief vinden, en het land willen helpen. Hun houding wordt zoals altijd bepaald door hegemonistische motieven en eigenbelang. Door het verdwijnen van hun tegenpool na de koude oorlog willen de V.S. verhinderen dat de moslimlanden hun invloedssfeer in dit deel van Azië vergroten, waardoor hun machtspositie in het Midden-Oosten en hun protégé Israël bedreigd zouden worden. Anderzijds wil de V.S. ook toegang krijgen tot belangrijke strategische grondstoffen in India.

Het beheeren van de belangrijkste wereldgrondstoffenmarkt is voor de V.S. van bijzondere betekenis in een globaliserende wereldeconomie waar men afsteekt op de profilering en de confrontatie van drie grote economische zones: Amerika, Europese Unie, Azië (Japan).

Een onklare toekomst

In onze media wordt het post-koloniale India steeds in verband gebracht met Nehru en zijn dynastie, met het socialisme van Nehru. Nehru was een vertegenwoordiger van de Indische burgerij, een nationalist, maar zeker geen socialist. Zijn politiek had überhaupt niets gemeen met wat wij verstaan onder het begrip socialisme.

Tijdens zijn regeerperiode heeft hij zeker geen socialistische hervormingen in de Indische staatsstructuur doorgevoerd die de macht van de burgerij verminderde. Wat we hem wel kunnen toeschrijven was zijn visie en inzicht dat de rol van de staat in een land dat onder zeer moeilijke omstandigheden zijn onafhankelijkheid verwerft, zeer groot is, en dat de burgerij deze taak op dat tijdstip niet aankon wilde ze niet onmiddellijk haar krediet bij de bevolking verliezen.

Zijn nakomelingen hebben deze principes prijsgegeven onder druk van de nationale burgerij en de internationale financiële instellingen zoals IMF, Wereldbank, Wereldhandelsorganisatie, de waterdragers van de transnationale investeerders.

Door corruptie ook moet India 50 jaar na zijn onafhankelijkheid het hoofd bieden aan niet opgeloste problemen. Een land met meer dan 950 miljoen inwoners en een jaarlijkse aangroei van 2% zodat het land aan de vooravond van de eeuwwisseling 1 miljard burgers zal tellen. Een relatieve jonge bevolking, waarvan de grote meerderheid (37%) in een extreme langdurige armoede leeft. Waar 60% van de vrouwen

analfabeet is. India is het land waar de corruptie in alle geledingen van de maatschappij en vooral bij de politieke partijen hoogtij viert, ten koste van de noodlijdende bevolking.

De opvolgers van Nehru bouwden de rol van de staat in het economisch en sociaal leven af, ten voordele van de vrije markt en de buitenlandse investeerders. Ze offeren een belangrijk werkingsinstrument die hen zou moeten toelaten de sociale noden van de bevolking, vooral deze beneden de armoedegrens, te lenigen, op het altaar van de vrije markt.

De Indische zakenwereld in de roes van de liberalisering, schijnt geen grenzen te kennen wanneer het om hun interesse gaat een maximale winst te realiseren. De bestaande Indische democratie is voor hen een rem geworden.

Het resultaat van dit alles is een breder wordende kloof tussen de meerderheid van de arme bevolking en de zeer kleine minderheid van het rijkste deel van de Indische bevolking. Daaraan kan de opkomst van een kleine groep middenklasse niets veranderen.

Het opengooien van de landsgrenzen voor buitenlandse investeerders en goederen, vormt een levensbedreiging voor de lokale economie, die in eigen land van de markt gedrukt worden. Wat leidt tot de verdwijning van de broodwinning van werknemers, en dus het inkomen en levensonderhoud van vele gezinnen hypothetisch maakt, met alle sociale gevolgen van dien.

In het land zien we dat de productie van een ganse reeks producten, zowel in de landbouw als in de industrie, een andere bestemming krijgen. Ze worden niet meer geproduceerd of geteeld om de interne behoeften te bevredigen, maar voor de exportmarkt die valuta opbrengt om de internationale schuldenlast en andere staatsschuld af te betalen. De producten die slecht verkoopbaar zijn op de exportmarkt zullen niet meer geproduceerd of verbouwd worden, om aldus productiecapaciteit vrij te maken voor deze die gemakkelijker te verkopen zijn. Het economisch leven onder deze omstandigheden draait niet meer om de levensbehoeften van de bevolking te dekken, maar alleen om de nodige valuta op te brengen. De winnaars zijn alleen de buitenlandse schuldeisers.

De Indische burgerij, de industrie en de banken profiteren ook van deze ontwikkeling. Zij kunnen dank zij deze

liberalisering en toetreding tot de vrije markt hun werkgebied uitbreiden en hun winsten veilig onderbrengen in een fiscaal paradijs. India kan onmogelijk de impact en de gevolgen van de opgelegde liberalisering verwerken zonder dat ze het gevaar loopt meer en meer geconfronteerd te worden met enorme sociale spanningen, die zelf de Indische federatie als één natie in gevaar brengt.

India is een meervolkerenstaat, met diverse geloofsgroepen. Haar bodemschatten en vruchtbare landbouwgebieden zijn niet gelijkmatig over het land verdeeld. Door de invoering van de spelregels van de vrije markt, zal de ontwikkeling nog ongelijkmatiger gebeuren. De ene regio zal een zekere groei kennen terwijl de andere wegwijkt zonder hulp van de federale staat. Mensen zullen het platteland ontvluchten naar de eventuele economische groeipolen, waardoor er dan druk ontstaat op de arbeidsmarkt. Burgers die uit de boot vallen zullen de schuld van hun tegenslag bij de andere migranten leggen, waardoor etnische of religieuze spanningen kunnen ontstaan. De extremisten die steunen op religieuze of etnische principes vinden in een dergelijke ontwikkeling de beste verspreiding van hun xenofobisch gedachtengoed.

Deze gevaarlijke ontwikkeling is reeds goed merkbaar in de grote steden van India. Zo telt Bombay nu reeds 15 miljoen inwoners, waarvan 1,5 miljoen werklozen, meer dan 400.000 daklozen of slumbewoners. 500 tot 800 duizend moeten in hun levensonderhoud voorzien door kleine criminaliteit. Bombay is de stad die regelmatig in het nieuws komt door rellen tussen hindoeën moslimgemeenschappen, die dikwijls gemanipuleerd worden door de Indische maffia en zakenwereld.

India en haar politieke leiders zullen zich bewust moeten zijn of ze wel een antwoord en oplossing kunnen bieden voor de nood van de miljoenen werkloze jongeren, voor de miljoenen hongerende gezinnen, die van hun politieke leiders een menswaardiger toekomst verwachten.

Wanneer de politieke kaste van India alleen maar oog heeft voor de kleine groep rijken en de buitenlandse investeerders, of voor haar persoonlijke verrijking door corruptie, is de toekomst van het land vrij somber, en zijn we niet zeker dat India in zijn huidige vorm zal blijven bestaan.

Antoine Uytterhaeghe

Amerikaanse werknemers van U.P.S. vechten tegen deeltijdarbeid

Regelmatig wordt door regeringen, patronaat en media de zogezegde vermindering van de werkloosheid als voorbeeld naar vorgebracht. Het is hun nochtans bekend dat de V.S. de internationale normen niet hanteert voor de bepaling van haar werkloosheidsstatistieken.

Werkloosheidscijfers worden onder vorm van opiniepeilingen opgesteld en die, al was het maar een uur gewerkt heeft, wordt niet als werkloze beschouwd. Het is een van de redenen waarom steeds wordt uitgepakt met deeltijdse arbeid.

Het Internationaal Muntfonds (IMF), de Wereldbank, de OESO, regeringen en patroons nemen het dan ook op voor deeltijdarbeid als het wondermiddel om de werkloosheid te verminderen, en dit ondanks het hun bekend is dat de werknemer hiervan de dupe is.

De keerzijde van de medaille

In de nu sinds 4 augustus uitgebroken staking van de 185.000 werknemers van de pakjesvervoerder United Parcel Service (U.P.S.) is het nu juist de deeltijdarbeid die aan de basis ligt van de arbeidersactie. Bij de U.P.S. werken minstens zes op de tien personeelsleden deeltijds. Dit betekent dat ze flexibel kunnen worden ingezet wanneer het voor de patroon het beste past. Maar dit betekent ook dat een deeltijds werknemer, zelfs als hij 35 u. per week aan de slag is, ongeveer de helft minder verdient dan een voltijdse werknemer. Bij U.P.S. ontvangt een deeltijdse arbeider zelfs als hij per week 40 u. presteert minder dan 16.000 dollar per jaar (608.000 Bfr.).

Het drempelinkomen waarop een gezin met twee kinderen in de V.S. een beroep kan doen op ondersteuning van de sociale zekerheid is echter eveneens 16.000 dollar.

Bovendien zijn de pensioenrechten e.a. sociale voordelen voor de deeltijdse werknemers ook een aanzienlijk stuk lager dan voor de voltijdse.

Het is dus armoede troef.

In een vakbondsenquête die bij voormalige arbeiders van U.P.S. werd gehouden verklaarden twee op drie dat ze hun ontslag gaven omdat ze onder de bestaande voorwaarden van een deeltijdse baan de eindjes niet aan elkaar kunnen knopen.

Maar U.P.S., die vorig jaar een winst boekte van 1,1 miljard dollar (± 36 miljard fr.) beweert geen andere mogelijkheden te hebben en wijst het voor-

stel van de vakbond af om in de volgende vijf jaar 10.000 deeltijdse contracten in voltijdse om te zetten.

Frans Masereel

Steun van de A.F.L.-C.I.O. en Europese vakbonden

De voorzitter van de grote Amerikaanse vakbond A.F.L.-C.I.O., John Sweeny, toonde aan dat van de 46.000 banen die in de voorbije vier jaren bij U.P.S. tot stand kwamen er acht op de tien deeltijdse "nepbanen" waren.

Terecht voegde hij er aan toe: "Een parttime Amerika werkt niet. Winklerekeningen zijn niet parttime, hypotheekleningen zijn niet parttime, waarom zouden de banen dan parttime moeten zijn? Bedrijven moeten volwaardige lonen betalen waarmee de mensen hun gezin kunnen onderhouden". Het A.F.L.-C.I.O. heeft dan ook besloten de stakers van U.P.S. onvoorwaardelijk te steunen en heeft hiervoor een bedrag van 10 miljoen dollar per week uitgetrokken.

De vakbond wil met deze de strijd inzetten tegen de onrechtvaardige deeltijdse arbeid in de Verenigde Staten waarvan nu reeds 18 % van de werkende bevolking de nefaste gevolgen ondervindt.

De Europese transportbonden die, op initiatief van het Nederlandse F.V.V., te Brussel samenkwamen wensden ook hun steun te verlenen aan de stakers van U.P.S.

Het is hoog tijd dat de Europese vakbonden, ook deze van ons land, alhier

het ballonnetje gaan doorprikken van de deeltijdarbeiden en flexibiliteit waarmee regering en patronaat steeds uitpakken als het "wondermiddel" om de werkloosheid te verminderen.

André De Smet
12/8/97

Persbericht

Met Via 1 jaar als vrijwilliger de wijde wereld in

Stel: je bent jong (18-30), je studeert of je werkt en je wil een tijdlang iets helemaal anders doen. Je hebt zin voor avontuur, bent geëngageerd en ziet een interculturele uitwisseling van langere duur wel zitten. Dan hebben wij misschien iets voor jou. Wij, van Via, sturen namelijk elk jaar, van juli tot juli, een groep jongeren de wijde wereld in.

Niet als toerist. Je gaat naar het buitenland met de bedoeling om andere landen, andere maatschappijen en andere culturen beter te leren kennen. Daarvoor bestaan er bij ons 2 basiselementen: vrijwilligerswerk in socio-culturele projecten (b.v. onderwijs, gezondheidszorg, alfabetisering, werken met kinderen, vluchtelingen, etnische minderheden of bejaarden, ecologische projecten,...) en verblijf in een gastfamilie, die je kost en inwoon geeft. Op die manier leer je werkelijk hoe andere mensen in andere landen leven. En als we zeggen andere landen bedoelen we daarmee dat je werkelijk alle windrichtingen uit kan. Uiteraard is het nodig mensen voor te bereiden als je ze voor een langere tijd weg stuurt. Daarom kun je nu al info aanvragen bij Via over het jaaruitwisselingsprogramma. Het adres is: Draakstraat 37, 2018 Antwerpen. Telefonisch zijn we tijdens de kantooruren te bereiken op het nummer (03) 235 94 19, faxen kan op (03) 235 29 73, E-mail viaiju@glo.be.

De strijd loont

Na veertien dagen is een einde gekomen aan de staking van het personeel van U.P.S. in de Verenigde Staten.

De voorzitter van de vakbond van Teamsters, Ron Caery, die de 185.000 stakers vertegenwoordigde op de 300.000 werknemers en de vertegenwoordigers van de directie van United Parcel Service (U.P.S.) hebben gedurende een 100 uren durende non stop onderhandeling een akkoord bereikt. In tegenstelling tot president Reagan die in 1981, om de staking van de luchtleiders te breken, alle stakers op straat zette heeft president Clinton het wenselijker geoordeeld dat zijn minister van arbeid mev. Alexis Herman, bij de onderhandelingen zou bemiddelen. Het moet gezegd worden dat, in tegenstelling tot wat vroeger dikwijls het geval was, de staking op het begrip van de bevolking kon rekenen. Uit een opiniepeiling georganiseerd door CNN en USA Today, bleek dat 55 % van de Amerikanen de staking

van de Teamsters ondersteunden alhoewel 28 % verklaarde er nadelige gevolgen van te ondervinden. Slechts 27 % van de ondervraagden steunden het standpunt van U.P.S.

Niet zonder reden had de gewezen minister van arbeid, Robert Reich, met betrekking tot de staking, nog kort geleden voor T.V. en radio verklaard "De beurs kent een nooit gekende hoogte. De winsten van de bedrijven stegen in de laatste vijf jaar met 19 % maar de gemiddelde lonen stagneren, aan dit proces van een daling van de lonen moet een einde komen".

Volgens Ron Carey heeft men in de onderhandelingen besloten dat U.P.S. in de komende vijf jaar 10.000 nieuwe extra jobs zal creëren zoals de vakbond had vooropgesteld in plaats van de 1.000 die U.P.S. voorstelde. Ook een loonstijging werd aan de sta-

kers toegezegd. Deeltijdse werknemers zullen voortaan vijftien in plaats van elf dollar per uur verdienen.

Ook de pensioenuitkeringen worden hoger.

Het positief resultaat van de actie bij de U.P.S., die 80 % van de markt van het pakjesvervoer in de V.S. verzorgt en waar de lonen reeds hoger lagen dan bij de concurrenten, zal zeker zijn invloed hebben op deze andere sectoren. Het is reeds lang geleden dat de arbeidersbeweging in de V.S. nog zo'n resultaat heeft geboekt. Kort geleden moesten het personeel van Caterpillar en van de twee grootste kranten van Detroit na een staking nog de duimen leggen.

De stakingsactie van U.P.S. en de steun van de Amerikaanse openbare opinie wijzen er op dat iets aan het veranderen is. Alhoewel er zich in de reeds genoemde opiniepeiling nog 31 % tegen de syndikaten uitspraken denkt de grote vakbond A.F.L.-C.I.O. die de staking bij U.P.S. onvoorwaardelijk steunde, dat hier wellicht een ommekeer merkbaar is. (ads)

Aziatische lage lonen zijn te hoog voor "Nike"

Begin juli werd in de pers bekendgemaakt dat de Amerikaanse sportkledingfabrikant "NIKE" vorig jaar een recordwinst boekte. In het vierde kwartaal van het boekjaar, dat tot eind mei liep, lag de winst slechts 17 % hoger dan vorig jaar in dezelfde periode.

Over het hele jaar steeg de omzet tot 19 miljard dollar (321 miljard frank) en steeg de winst met 44 % naar 796 miljoen dollar of bijna 28 miljard frank. Het boekjaar 1996-1997 werd zodoende de topper in de 25-jarige geschiedenis van deze Amerikaanse multinational.

De keerzijde van de medaille

Tienduizend personeelsleden van het bedrijf O.5 Ardaya Aneka, een ondernemer van "Nike" in Indonesië, kregen na een twee weken durende staking in april jl. een loonsverhoging van 10,70 %. In deze Indonesische "Nike" vestiging bedroeg het gemiddeld loon 2,1 dollar per dag, de gemiddelde arbeidsdag duurt er 11.30 uur en onafhankelijke vakbonden zijn er verboden. De arbeiders, 90 % vrouwen tussen de 17 en 20 jaar, worden onmiddellijk ontslagen als ze ziek zijn. Tijdens de hogergenoemde staking die gepaard ging met massale betogingen traden leger en politie hardhandig op. Verschillende arbeiders werden aangehouden en gewond.

Een woordvoerder van "Nike" verklaarde na de staking dat, ondanks het gemiddeld jaarloon van de Indonesiërs de 45.000 fr. niet bereikt, "het niet denkbeeldig is dat Indonesië op weg is te duur te worden in verhouding tot de

markt".

In Vietnam, in Ho Chi Minh Ville speelde zich een gelijkaardig schouwspel af bij een andere onderaannemer van "Nike", de Zuid-Koreaan Sam Yang. De arbeiders, gesteund door de autoriteiten protesteerden er met kracht tegen het brutaal optreden van directie en eisten eveneens een loonsverhoging. De groep die er een bedrijf met 6.000 arbeiders uitbaat, die een salaris krijgen van 1.620 fr. per maand, had zich hiertegen hardnekkig verzet. Volgens de lokale pers heeft de baas, als antwoord op de looneis en de staking 447 arbeiders aan de deur gezet.

Mondialisering

De globalisering van de wereldeconomie laat de multinationals toe de voordelen van de ontwikkelingslanden met hun lage lonen tegen elkaar uit te spelen wanneer de arbeidsvoorwaarden en het niveau van de lonen voor hen het gunstigste zijn.

"Nike" is een van de multinationals die hoofdzakelijk in de derde wereld produceert om in de ontwikkelde landen te verkopen en monsterwinsten te maken. De tweederde van de producten van "Nike" worden in Indonesië, Vietnam en China geproduceerd. De verkoop, 9,19 miljard dollar in '96-'97 (een netto

winst vertegenwoordigend van 796 miljoen dollar), heeft in hoofdzaak plaats in de Verenigde Staten waar iedere inwoner jaarlijks 720 fr. aan "Nike" schoenen uitgeeft. Voor Japan geeft dit 144 fr. en voor China 0,18 fr.

Philip Kniht, de stichter van "Nike", startte met een bedrijf in 1963 in Japan. Vervolgens liet hij in de jaren 90 produceren in Zuid-Korea en Taiwan. Na de stijging van de lonen in deze landen verhuisde hij naar China, Vietnam en Indonesië (120.000 arbeiders) om zijn schoenen te vervaardigen. Eens dat China en Zuid-Oost-Azië door de loonstrijd van de arbeiders te duur zullen worden in verhouding tot de markt, zoals de woordvoerder van "Nike" reeds zegde, zal deze Amerikaanse multinational wellicht zijn productie-eenheden naar Afrika overbrengen...

Ondertussen geeft "Nike" miljoenen dollar uit aan publiciteitscampagnes en wordt b.v. aan de Amerikaanse sportster Michael Jordan 600 miljoen dollar per jaar betaald voor reclame-spots en de miserie, armoede en uitbuiting van de Aziatische arbeiders ten spijt, rinkelt jaarlijks de kas voor de aandeelhouders van "Nike".

André De Smet

Olie zonder grenzen

De onverwoestbare dollarzucht van de olie-industrie

De olie-industrie ziet de toekomst rooskleurig in. De oliemarkt blijft groeien. Ze ligt daarbij niet wakker van de milieu- en sociale schade die ze veroorzaakt door steeds naar meer olie te boren. De gemakkelijke oliedollars verhinderen de zoektocht naar de noodzakelijke alternatieve energievormen.

Het wegvervoer behoort nog steeds tot de belangrijkste consument van olieproducten en het gaat in stijgende lijn. Uiteraard is daar veel geld mee gemoeid. Ongeveer 90 landen verdienen een mooie cent alleen al aan de exploitatie van olie en gas. Dikwijls om op een gemakkelijke manier ontwikkelingsprogramma's te financieren, maar ook voor prestigeprojecten. Bij een daling van de dollarkoers of - bij een overaanbod op de markt een daling - van de olieprijs, komt de weerbots. Landen als Algerije en Nigeria hebben aan de lijve onderzonden dat het exclusief mikken op petrodollars en het verwaarlozen van andere economische sectoren tot onaangename verrassingen kan leiden. Op de achtergrond zit de drijvende kracht en grote promotor van de oliemarkt, met name de zeven grote private oliebedrijven: Shell, Exxon, Mobil, Texaco, nl. Amoco, BP en Chevron. Hun toekomst is verbonden met de liefde die deze wereld toont voor het motorvoertuig. Amoco, bijvoorbeeld, voorspelt dat transport, nu goed voor de helft van het oliegebruik, in de toekomst voor twee derde van de groei zal instaan. Tegen het jaar 2006 schat men het aantal motorvoertuigen in de wereld op 1 miljard. Vooral in Azië groeit de markt. China's jaarlijkse vraag naar diesel en benzine zal naar schatting van 47 tot 120 miljoen ton stijgen tegen het jaar 2010. De wereldwijde vraag naar aardolie zal in 1997 toenemen tot ongeveer 73,7 miljoen barrels (1 barrel = 159 liter) per dag. Volgens Shell zal de vraag naar aardolie stijgen met twee derde en die naar gas verdubbelen tegen 2020. De olie-industrie is in haar nopjes. Voor Shell-functionarissen is het duidelijk dat "het belang van olie en gas eerder zal toe- dan afnemen als we de 21ste eeuw binnentreden". Lucio Noto, grote baas bij Mobil voegt daaraan toe: "Heel wat mensen hebben geprobeerd deze industrie te vernietigen, maar ze zijn daar niet in geslaagd omdat die goed werk levert door het leveren van goederen en diensten noodzakelijk om deze aardbol te doen draaien. De toekomst is wellicht rooskleuriger dan vermoed."

Maar is deze euforie terecht? Aardolie is een eindige grondstof. Aan het huidige consumptieniveau en volgens de gekende reserves in het jaar 1995, zou er nog voor 43 jaar aardolie zijn, en voor 65 jaar gas. Er zijn nog heel wat ongekende reserves. De *US Geological Survey* schat dat er nog 4,7 triljoen barrels op een economisch rendabele manier kunnen worden bovengepompt, wat goed is voor nog een extra 95 jaar. De verbeterde technologie maakt dat ook uit de bestaande olievelden meer kan worden teruggewonnen. Maar de meeste velden, vooral in de Noordzee en in Alaska lopen op hun laatste beentjes. De zoektocht naar aardolie heeft zich verplaatst naar tot nog toe 'ontoegankelijke' of 'grens'-gebieden, zowel in zee (offshore) als aan land. Een recent onderzoek naar de activiteiten van 228 oliemaatschappijen leert dat de uitgaven voor exploratie en productie beduidend zijn gestegen. De uitgaven voor exploratie van de top 105 maatschappijen zonder de Verenigde Staten, zullen dit jaar naar verwachting stijgen tot 16 procent van de uitgaven, wat neerkomt op 50 miljard dollar.

Offshore

Vooral de offshore reserves in diepere zee wekken meer en meer belangstelling. Zo heeft de olie-industrie haar begerige oog laten vallen op het Atlantische grensgebied ten westen van de Shetlandeilanden, Ierland en Noorwegen. Het gebied ter hoogte van de Shetlandeilanden, met onder andere *Schiehallion* en *Foinhaven*, is reeds onder meer dan 30 oliemaatschappijen verdeeld. Allemaal zijn ze present: BP, Shell, Esso, Texaco, Mobil, Elf... tot het Belgische Petrofina toe. Men schat de reserves in het veld op meer dan 15 miljard barrels, goed om de hele wereld bijna een heel jaar te bevoorraden. Volgens Greenpeace zijn Foinhaven en Schiehallion tot testgebied voor nieuwe technologie gebombardeerd. Er moet immers op vrij grote diepte worden geboord. Foinhaven, waar BP opereert ligt op 400 tot 600 meter. Greenpeace verzet zich heftig tegen deze boringen omdat nieuwe olie-exploratie niet te verenigen is met de strijd tegen klimaatveranderingen. Bij de verbran-

ding van fossiele brandstoffen komt er onvermijdelijk CO₂ vrij, een broeikasgas dat zorgt voor de opwarming van de aarde en veranderingen in de verschillende klimaatgordels, wat catastrofale gevolgen kan hebben voor o.m. de voedselproductie en de kustzones. Mobil is nu bezig met technologische verbeteringen waardoor het mogelijk zou worden om op nog grotere diepte te boren. De ambitie van Mobil is om 100 km ten noordwesten van de Shetlandeilanden naar olie te boren.

Om de paar jaar houdt de Britse regering een vergunningsronde waarbij oliemaatschappijen kunnen dingen naar nieuwe olievelden. In april van dit jaar ging de 17de vergunningsronde door waarbij het deel van de Atlantische Oceaan ten noorden en westen van Groot-Brittannië is verkaveld. Het is een gebied met een grillig en stormachtig klimaat. Volgens Greenpeace is daar naar olie boren sowieso om moeilijkheden vragen. Uit protest houdt de milieuorganisatie Rockall, een piepklein rotsereilandje in het verkaveld gebied, bezet. Het is een eilandje waar de Britten hun soevereiniteit over laten gelden, waardoor een recht ontstaat op een Exclusieve Economische Zone (EEZ)¹ van 200 zeemijl. De soevereiniteitsaanspraken worden, zeker na berichten over olie, betwist door Denemarken en IJsland.

De technologische successen in de Atlantische Oceaan hebben regeringen in Azië en West-Afrika doen water-tanden. Zij hebben nu hun offshore-gebieden ten prooi gelegd voor de exploratie door oliemulti's. Zo zijn recent nieuwe grote diepzeevorraden ontdekt voor de kusten van Angola en Nigeria. In Indonesië besteden Exxon en de Indonesische staatsoliemaatschappij Pertamina 42 miljard dollar voor de ontginning van de olie- en gasrijke Natuna-velden, een gebied dat trouwens door China wordt geclaimd en zoals vele oliegebieden in de Zuid-Chinese Zee een ontzettend conflict-potentieel bezit (zie Vrede nr 319). In Birma zijn er twee belangrijke gasvelden in de Golf van Martaban waarbij de maatschappijen Total/Unocal, Texaco en Nippon Oil betrokken zijn. Hoe

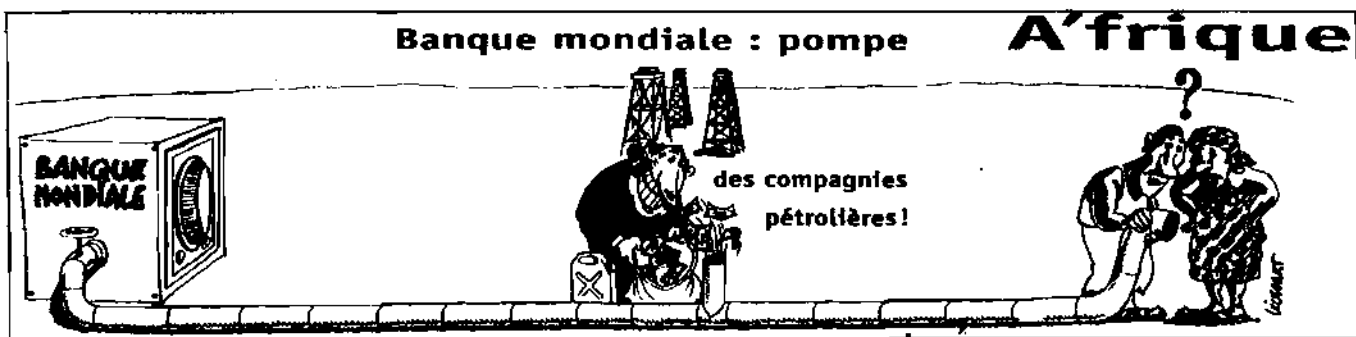
verguisd het Birmaanse regime ook, olie-exploratie kent geen ethiek, alleen maar harde cash. De industrie ziet blijkbaar geen grenzen: "Noord-Canada, de Barentssee, Groenland en zelfs het poolgebied kunnen regio's worden waar het ontginnen van bronnen niet langer oneconomisch is en haalbaar wordt", aldus James Crump van de *WereldEnergie Groep*. Over de politieke haalbaarheid wordt zedig gezwegen.

Aan land

Op het vaste land schuift de exploratiegrens op naar de poolgebieden, de tropische wouden, de delta's van de

activiteiten gemakkelijker te bespreken. Via een netwerk wordt bovendien onderzoek verricht. Te oordelen naar de praktijken van de oliemulti's zijn het vooral instrumenten die het milieu-imago moeten verbeteren. De nieuwe activiteiten aan land worden dikwijls ondernomen in gebieden waar inheemse volken huizen. Tot onlangs zag het 2 miljoen barrels rijke olieveld in *Cusiana* (Colombia), dat bij BP in concessie is, er veelbelovend uit. Maar de droom veranderde in een nachtmerrie wanneer de eerste berichten over schendingen van de mensenrechten en milieuschade de publieke opinie bereikten. De 5.000 man sterke

verrichtte kwamen de werknemers van Shell in contact met de Nahua die nooit eerder met de buitenwereld in aanraking waren geweest. Verschillende besmettelijke ziektes, waaronder griep, doodden nagenoeg de helft van de bevolking. Een deel van de bevolking vluchtte dieper het woud in. Ondanks deze gebeurtenis blijft Shell plekken in het Nahua-gebied ontbossen voor boringen. De toegekende concessie beslaat ook het Manu National Park, dat door de Verenigde Naties wordt omschreven als één van de plaatsen met de hoogste graad aan biodiversiteit. Als er al afspraken worden gemaakt met de inheemse bevolking, dan

rivieren en de binnenmeren. Zo heerst er een echte prospectieboom in de voormalige Sovjetunie. In Azerbeidzjan plant BP een investering van 10 miljard dollar. In Kazachstan is er al voor meer dan 80 miljard aan licenties uitgeschreven.

In Latijns-Amerika zorgt de liberalisering van de staatsolie-industrie voor een ware hausse. Het blad *World Oil* omschrijft de regio als het "investeringsdoel van de wereld". In Brazilië en Venezuela gaan de staatsoliebedrijven allianties aan met privémaatschappijen. Argentinië wordt druk gesolliciteerd door Amerikaanse oliebedrijven, terwijl Shell en BP Peru en Colombia onder mekaar verdelen.

Een oorlog tegen mens en milieu

De wereldwijde nieuwe ontginningen door de oliemaatschappijen brengen in de meeste gevallen allerlei schade toe aan het milieu en zorgen voor ernstige sociale, culturele en ethische problemen.

Het Atlantische offshore gebied bijvoorbeeld, herbergt zo'n 22 soorten walvissen, bruinvissen en dolfinen. Als antwoord op de toenemende milieukritiek hebben BP, Shell en andere oliemaatschappijen de *Atlantic Frontier Environmental Forum* opgericht, zogenaamd om de milieu-effecten van hun

15de brigade van het Colombiaanse leger is in 1991 opgericht met geld van de oliemaatschappij. De militairen moorden, verkrachten en folteren 'critici' van de oliemaatschappij en doen vuile zaakjes met doodseskaders. BP wordt beschuldigd van het doorspelen van informatie over demonstranten aan de militairen. Een mensenrechtencommissie, opgericht om de beschuldigingen na te trekken, rapporteert dat BP 1,5 miljoen dollar heeft betaald aan de Colombiaanse autoriteiten via een oorlogsbelasting, en dit sedert 1992. BP ontkent alles, maar brengt geen overtuigend tegenbewijs.

De hele zaak vertoont verwantschap met de Shell-activiteiten in Nigeria. Het Europarlementslid Richard Hewitt, die lid was van een Europese delegatie in Columbia in 1996, vergelijkt de BP-affaire met "Shell's onmenselijke exploitatie van Ogoni in Nigeria" (zie ook *Vrede* nr. 317 en 322).

Behalve Nigeria wordt Shell ook genoemd bij mistoestanden in andere landen. Met 2,7 miljard dollar in het *Camisea-project* leidt Shell de grootste enkelvoudige investering in Peru. De bronnen die Shell wil aanboren liggen allemaal op territoria van inheemse volken. Twee daarvan zullen de *Kugapakori* en *Nahua*-Indianen treffen. Toen Shell eerste proefboringen

worden ze zelden of nooit nageleefd. Zo begon Shell met het lozen van afvalwater in een rivier nabij het dorpje *Cashiriari* (bevolkt door leden van de *Matsiguenga*-bevolking), hoewel vooraf is overeengekomen dat dit niet zou gebeuren. De rivier is voor de verschillende nederzettingen verder stroomafwaarts een bron van voedsel en drinkwater.

Op lange termijn zal het *Camisea*-project, aldus Brendan Tobin medewerker van een gezaghebbende Peruaanse milieubeweging, een hele reeks repercussies hebben zoals "het ontsluiten van de regio voor de coca-handel, penetratie in inheems gebied, geweld en kolonisatie."

Een ander project waar veel rond te doen is zijn de plannen van het VS-bedrijf *Occidental Petroleum* in Columbia. De *Llanos van Columbia* - een gebied van vlaktes dat zich uitstrekt tot het noorden van de Amazone tot Venezuela in het oosten - is rijk aan petroleum. Sinds de jaren '80 is Occidental actief in het gebied. Dagelijks worden 180.000 barrels olie uit het *Llanos Caño Limon*-veld bovengepompt, maar de productie is nu aan het dalen. Vlakbij ligt het *Samoré* Blok, aantrekkelijk omdat Occidental een pijplijn in de buurt heeft liggen die in 1985 is voltooid. Het Amerikaanse

bedrijf heeft er een concessie over verworven van *Ecopetrol* (bedrijf in staats eigendom) en reeds voor 12 miljoen dollar seismische testen (ondergrondse explosies - de gangbare manier om olielagen te schatten) verricht. *Occidental* hoopt op een exploitatie van 1 tot 2,5 miljard barrels. Eén derde van *Samoré Block* maakt deel uit van het territorium van de U'wa. Zoals dikwils bij dit soort aangelegenheden, is dit inheemse volk amper geconsulteerd, laat staan betrokken bij het hele opzet. De U'wa verzetten zich heftig omdat de olieoperaties op zowel cultureel, als ecologisch en sociaal vlak een ramp zouden betekenen voor de toekomst van hun volk. De voltallige stam, die ongeveer 5.000 zielen telt, heeft nu bedreigd met collectieve zelfmoord.

Occidental stuit trouwens ook elders in de regio op moeilijkheden. Elk jaar zijn de pijpleidingen van *Occidental* het doelwit van gemiddeld 45 aanslagen. Dit jaar zijn reeds 5 werknemers gedood. Vorig jaar waren dat er 14. 10 procent van de totale onkosten voor de exploitatie van het *Caño Limon*-veld gaan naar beveiliging.

Klimaatveranderingen

De olie-industrie is bereid mens en milieu te offeren om haar eigen bedrijfswinsten veilig te stellen. Met een misdadig optimisme blijft ze de uitputbare fossiele brandstoffen op een onverantwoorde manier exploiteren. Zelfs de overheden liggen er niet wakker van. Ronkende verklaringen op milieuconferenties beletten niet dat zij het spel meespelen, dikwijls omdat ze er zelf (corrupte) belangen bij hebben. In Groot-Brittannië krijgen de oliemulti's voor de exploitatie van het Atlantisch grensgebied fiscale voordelen. En wat te denken van het volgende pers(branderie)bericht dat door het handels- en industriedepartement van de Britse regering de wereld werd ingestuurd: "De jacht op nieuwe olie- en gasbronnen rond Groot-Brittannië gaat onverminderd door", alsof het de verkoop van een wasproduct betrof.

Terwijl de exploitatie van fossiele brandstoffen gul wordt gesteund en gesubsidieerd, krijgen hernieuwbare energiebronnen en energie-efficiënte technologie een stiefmoederlijke behandeling. Ook het beleid van de Europese Unie zorgt ervoor dat het onderzoek naar alternatieve energievormen nog steeds maar een fractie van de middelen krijgt die gaan naar fossiele energie en kernenergie. Dit ondanks de voortdurende wetenschappelijke bevestiging dat de verbranding van fossiele brandstoffen

ernstige klimaatstoornissen met zich meebrengt. Vandaar ook dat in het Internationaal Klimaatverdrag (in de marge van Rio) overeengekomen is dat de CO₂ uitstoot moet verminderen. Maar België bijvoorbeeld moet 5 jaar na Rio toegeven dat de CO₂ uitstoot ondertussen met 8 procent is gestegen. Er is amper een land op de wereld die zich aan de gemaakte afspraken houdt. Hoewel we dringend schone energie nodig hebben blijft men de fossiele brandstofreserves promoten en aanspreken.

Waarom gebeurt die logische overschakeling op schone energie dan niet? Greenpeace: "Omdat die overschakeling een politieke beslissing is, die niets te maken heeft met ratio, logica, technologie of wat dan ook. Energie besparen betekent immers: veel minder olie, gas of steenkool verbruiken. Wat de fossiele energie-industrie uiteraard niet zint".

De industrie doet er dan ook alles aan om het fenomeen van de klimaatveranderingen te minimaliseren. De olie-industrie, in coalitie met autobedrijven en andere energieslokken, vecht tegen elke beperking van CO₂-emissies. "Verenigd blijven we recht op, maar verdeeld vallen we", aldus Lee R. Raymond, de baas van Exxon. En hij vervolgt "we kunnen ons gewoon niet permitteren van te 'vallen' omwille van langetermijnproblemen die onze industrie bedreigen, zoals klimaatveranderingen".

Duidelijker kan niet. Al die bedrijven hebben zich verenigd in een alliantie met de naam *Global Climate Coalition* die zichzelf omschrijft als een "organisatie van handelsbedrijven en privé-ondernemingen opgericht in 1989 om de participatie van het bedrijfsleven te coördineren bij het wetenschappelijke en politieke debat over algemene klimaatveranderingen". Zij verzetten zich sterk tegen de bevindingen van het door de Verenigde Naties opgezette Intergouvernementele Panel voor Klimaatveranderingen (IPCC), een organisatie van gezaghebbende wetenschappers uit de hele wereld die het in één van haar rapporten heeft over "een vaststaand feit dat menselijke handelingen aan de basis liggen van klimaatveranderingen". De oliebedrijven hebben geprobeerd te verhinderen dat deze bevindingen ter ore komen van de hele wereld. Terwijl die bedrijven praten over algemene verantwoordelijkheid ten aanzien van hun aandeelhouders - in de businessprincipes van Cor Herströter, voorzitter van Shell, staan de belangrijkste waarden van Shell-bedrijven: integriteit, eerlijkheid en respect voor de mens - spenderen zij miljoenen dollars om de

hele VN-politiek rond klimaatveranderingen te ondergraven. De olie-industrie argumenteert dat elke actie zal leiden tot een vertraging van de economische groei en - in een vlaag van sociale verantwoordelijkheid - grote werkloosheid. Bovendien vinden zij dat ontwikkelingslanden geen voorkeursbehandeling mogen krijgen. Daarbij pogen ze alle schuld in de schoenen te schuiven van ontwikkelingslanden als Indië en China (een sterke groeier). Het devies van de industrie luidt: wachten... tot nieuwe technologie opduikt die het probleem vanzelf zal oplossen. Dit geloof in het menselijke kunnen wordt door David Simon van BP verwoord als volgt: "Heel wat van de hedendaagse milieuproblemen zullen, zo leert ons het verleden, een oplossing vinden in nieuwe technologie". Nieuwe technologie heeft groei nodig; groei heeft olie nodig.

Met glanzende brochures spuit de olie-industrie haar propaganda, waarbij de wetenschappelijke bevindingen worden geridiculiseerd. In een publicatie geeft Shell het officiële standpunt weer: "Het is helemaal geen wetenschappelijke evidentie dat een door de mens veroorzaakte klimaatverandering nu plaatsvindt". Die wetenschappelijke evidentie zal er voor Shell en co pas zijn als het te laat is.

Ludo De Brabander

Bronnen:

Andrew Rowell. *Crude operators. The future of the oil industry.* In: *The Ecologist*, mei/juni 1997
Greenpeace Magazine, nr. 3, herfst 1997

(1) Het Internationale Zeerecht geeft aan kuststaten het recht op een gebied van 200 zeemijl met een permanente soevereiniteit over alle biologische en minerale rijkdommen.

■ **VOLKSWAGEN:** De eerste Europese autoconstructeur, de Duitse Volkswagen, heeft op 18/8 bekend gemaakt tijdens het eerste trimester van 1997 een nieuwe opgang te hebben vastgesteld van zijn winsten. De groep die in 1996 een netto winst boekte van 678 miljoen mark wijst er op dat in het eerste semester van 1997 de netto winst opliep tot 488 miljoen mark. (± 9,6 miljard frank) In verhouding tot dezelfde periode van 1996 betekent dit een stijging van 73 %.

Het multi-investeringsakkoord (MAI multi agreement on investment)

In de populaire mythologie die men ons vertelt is economische globalisering een natuurlijk fenomeen, zoals het afdrijven van continenten. Het is met andere woorden onmogelijk om zich er tegen te verzetten of het te controleren. In werkelijkheid is globalisering het modelleren van economische regels op vooraf geplande institutionele en internationale veranderingen. Deze veranderingen zijn op zich ook weer het resultaat van een ganse reeks internationale akkoorden, zoals GATT/WTO (wereldhandelsorganisatie), NAFTA (Noord-Amerikaanse vrijhandelsassociatie), E.U. (Europese Unie) e.a., die allen de ongereguleerde geld- en goederenstroom promoot.

Ze hollen de regelgevende autoriteit van gekozen organen uit, en dragen deze macht over aan niet te controleren instellingen zoals de Wereldhandelsorganisatie (WTO), de opvolger van GATT (General Agreement on Tariffs and Trade). Virtueel is het waarschijnlijk gevaarlijkste akkoord nog in discussie bij de OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling). Het discussiethema is beter gekend onder de naam MAI (Multi Agreement on Investment), het zogenaamde multi-investeringsakkoord. Met dit akkoord willen de transnationale investeerders het onbeperkte recht en de vrijheid verwerven te verkopen - goederen en bedrijven -, of segmenten van hun economische activiteiten te verplaatsen naar eigen goeddunken.

Om dit te bereiken moet men een ganse reeks van wetten en reglementeringen die vandaag nog van kracht zijn omzeilen, om aldus een vrijbrief te krijgen en door de burgers niet verantwoordelijk kunnen gesteld worden voor de nefaste gevolgen van hun optreden. Men hoopt de gesprekken nog dit jaar te kunnen afronden en ze door de OESO-landen te laten goedkeuren. Eens de instemming van OESO binnen, kunnen de hevigste voorvechters van de MAI, de V.S. en de E.U., deze nieuwe handels- en economische code aan de ontwikkelingslanden en de rest van de wereld opdringen.

De onderhandelingen over dit thema zijn reeds in een gevorderd stadium, maar de publieke opinie in de V.S. en de E.U., worden in onwetendheid gehouden, en hebben er nog niets over gehoord. De officiële handelsexperten behandelen MAI als een topgeheim en confidencieel onderwerp, de media zijn vergeetachtig wat dit onderwerp betreft. Hoe diep zullen de deregulerende tentakels in het economisch en sociaal leven zijn wanneer MAI aangenomen wordt? Welke zullen de opposenten zijn die het vooropgestelde akkoord vanuit de duisternis naar het voetlicht kunnen brengen om er in het openbaar over te debatteren?

Het MAI beoogt de regeringen te verplichten om de buitenlandse investeerders op gelijke voet te behandelen als de lokale maatschappijen. Wetten die dit verhinderen zullen niet meer toegelaten zijn. Onder deze voorwaarden schept men een gunstig klimaat voor de transnationale maatschappijen, een gemakkelijker en meer rendabele mogelijkheid om hun investeringen, - inclusief hun productie-faciliteiten - te delocaliseren naar lageloonlanden. Gelijkijdig worden deze landen in de onmogelijkheid gesteld nog strategieën te ontwikkelen, die ze in het verleden konden afdwingen van de buitenlandse investeerders, in het belang van hun staatsfinancien en de lokale economie. Inspanningen om de plaatselijke economie te ontwikkelen of te ondersteunen door subsidiëring, of vermijden dat de bodemschatten in buitenlandse handen vallen, behoren met MAI tot het verleden. Het opheffen van dergelijke beperkingen zal leiden tot een verscherpte vlucht van arbeidsplaatsen zowel in het noorden als in het zuiden. Met als gevolg een grotere wedijver voor het binnenhalen van investeringen op basis van goedkope arbeidskrachten en soepeler milieuvorschriften. Het MAI betekent dus een sleutel om de gunstigste investeringsvoorwaarden van de regeringen af te kunnen dwingen.

MAI kan aldus het statuut ondergraven van die landen die beperkingen opleggen, of die door middel van subsidies en belastingen de belangen van de lokale economie, handel en sociale vangnetten willen veilig stellen. MAI verbiedt al deze praktijken, waardoor regeringen, als ze het al willen, lam gelegd worden en volledig onderworpen worden aan de economische handelsstrategie van de multi-nationale groepen.

Het MAI-akkoord betekent ook een sleutelement voor de strategie van de vlucht naar goedkope-loonregio's. Een strategie die als gevolg heeft: het verlies van arbeidsplaatsen, stagnatie van inkomens en verdere ontmanteling van de sociale vangnetten in de geïndus-

trialiseerde wereld. Hierdoor bereik men meer flexibiliteit, versoepeling van de arbeidswetgeving en ondergraaf men de onderhandelingsbasis van de vakbonden. Men zet de politici onder druk om met de beoogde MAI-politiek in te stemmen en deze bij hun kiezersvolk te doen aanvaarden uit vrees dat anders de begeerde investering aan haar neus voorbijgaat.

Indien het MAI-akkoord van kracht wordt kan men het aanwenden om alle bestaande internationale akkoorden en verdragen in vraag te stellen. MAI kan gebruikt worden om de lokale of nationale instanties voor een internationaal tribunaal te dagen wegens inbreuk op de handelsreglementering van toepassing in de OESO en WTO. De volledige integratie van de nieuwe handelscode in de Wereldhandelsorganisatie (WTO) is trouwens verwoord door zijn directeur-generaal Renato Ruggiero, toen hij over MAI het volgende zegde: "We schrijven een grondwet voor een ééngemaakte globale economie". Eens MAI de nieuwe handelswet is geworden, geeft men alleen nog rechten voor de transnationale investeerders. Ze biedt geen bescherming aan werknemers, verbruikers en de lokale handels- en economische actoren tegen de praktijken van de transnationale economische en financiële giganten.

De uitkomst van MAI is zeer kritisch, niet alleen om haar destructieve inhoud. Maar het creëert het volgende slagveld in de campagne van de transnationale financiële machtsgroepen om hun dominantie op ons dagelijks leven te institutionaliseren. MAI laat de politici opdraven om ons de doelstellingen van de transnationals te laten slikken, en ons te verplichten hun globale markten te laten vereren als de heilige graal.

Antoine Uytterhaeghe

Bron:
Michael Schneider, Globalisation in Third World Resurgence n° 74
Scott Nova en Michelle Storza-Roderick, Constitution of a single Global Economy, in the Ecologist Jan-Feb 1997

In Turkije maakt het leger de politiek

De Turkse politieke partijen mogen kibbelen en ruziën zoveel ze willen, als ze maar niet op de gevoelige tenen van het leger trappen. Erbakan en Ciller maakten het alvast te bont. Zij moesten plaats ruimen voor Mesut Yilmaz en die heeft van zijn voorgangers geleerd.

Amper een jaar heeft de veelgeplaagde regering Erbakan het uitgehouden. Hoewel zijn coalitie met islamisten (Welvaartspartij - Refah) en de centrum-rechtse Partij van het Rechte Pad (DYP) voortdurend heeft geprobeerd te schipperen tussen de wensen van het leger en de respectievelijke achterban van beide partijen, is het doek na een wekenlange aanslepende crisis gevallen. Eerst werd nog gepoogd met dezelfde coalitie naar vervroegde verkiezingen te trekken, waarbij Erbakan zijn post als premier zou afstaan aan Tansu Ciller. Maar het akkoord tussen de twee regeringspartijen, die tot dan over 276 van de 550 zetels konden beschikken, ging niet door. President Demirel speelde het spel strikt. Volgens de grondwet komt het aan de tweede grootste partij, ANAP (Moederlandpartij) van Mesut Yilmaz toe om een nieuwe coalitie op te zetten en die is daar wonderwel in gelukt. Hij heeft een meerderheidscoalitie bijeengesprokeld met deelnemers van rechts en links wiens programma's sterk uiteenlopen of zelfs regelrechte tegenstellingen bevatten. De hoofdmoot van de nieuwe meerderheid bestaat uit de Moederlandpartij zelf en de Democratisch Linkse Partij (DSP) van Bülent Ecevit die de post van vice-premier en Buitenlandse Zaken heeft gekregen. Het Ministerie van Defensie en het tweede vice-premierschap is voortaan in handen van Ismet Sezgin lid van de derde regeringspartij, de kleine rechtse Democratische Partij van Turkije. De drie partijen kunnen samen rekenen op de steun van de Republikeinse Volkspartij (RVP) van Deniz Baykal. Tenslotte is er nog de steun van dissidenten van de DYP. De partij van de in opspraak gebrachte Ciller, kampt met een ware leegloop. Uit onvrede verlieten nagenoeg 1/4 van de oorspronkelijk 135 parlementsleden het partijnest. Een aantal hebben de rangen van Yilmaz' partij versterkt.

Wat deze nieuwe ploeg samenbrengt is hun gezamenlijke afkeer voor de islamisten en de druk uit het leger. Vooral het Turkse leger heeft extra zwaar gewogen op het politieke landschap. Een staatsgreep leek nakende. De legerleiding heeft Erbakan voortdurend afgedreigd, onder meer over diens beleid om het koranonderwijs in de openbare scholen te bevorderen. Het leger was ook behoorlijk ontstemd omdat Erbakans eerste buitenlandse bezoeken telkens een moslimland

golden. Eerst Iran, dan Nigeria, Maleisië, Indonesië en Libië. Erbakan heeft nochtans heel wat water in de wijn gedaan. Zo heeft hij de militaire banden met Israël versterkt en het leger carte blanche gegeven in de strijd tegen de Koerden. In feite verschilde Erbakans regeringspolitiek op een paar religieuze accenten na, weinig van zijn voorgangers. Het leger bepaalt immers traditiegetrouw via de beruchte Nationale Veiligheidsraad de grenzen van het politieke handelen. Maar het leger moet in de Refah een ernstige bedreiging hebben gezien voor hun eigen politieke macht.

Met Yilmaz beschikt het leger nu over een betere pion. Van de belangrijkste legereisen is meteen werk gemaakt.

De repressie ten aanzien van de Koerden bijvoorbeeld zal zonder meer worden aangehouden en mogelijks nog worden opgevoerd. Volgens het coalitieakkoord van de nieuwe Turkse regering wordt de Koerdische opstand in het zuidoosten van het land niet veroorzaakt door etnische gevoelens, maar door armoede en buitenlandse provocatie: "De strijd tegen de terreur zal worden voortgezet".

Rond de kwestie Cyprus wil de regering evenzeer een toonbeeld zijn van vastberadenheid. De minister van Buitenlandse Zaken, Bülent Ecevit, tekende met de alleen door Turkije erkende Turks-Cypriotische regering een overeenkomst die voorziet in nauwere samenwerking inzake economie en defensie. Deze eerder symbolische daad is vooral een reactie op de beslissing van de Europese Unie (EU) om onderhandelingen te starten met (de Griekse helft van) Cyprus met het oog op een toetreding tot de Unie. Ecevit heeft daarnaast overigens aangekondigd de douane-unie met de EU te willen herzien omdat die in het nadeel valt van Turkije, dat een groot handelsdeficit heeft met de EU.

Rond een ander heikel punt, het onderwijs, trekt de Yilmaz resoluut een streep onder het beleid van zijn voorganger. Midden augustus heeft het Turkse parlement de nieuwe onderwijswet goedgekeurd waardoor de leerplicht wordt verlengd van 5 naar 8 jaar. De leiding van het Turkse leger heeft het parlement voorgerekend dat de religieuze scholen jaarlijks 53.000 gediplomeerden afleveren, waardoor steeds meer jonge afgestudeerden hun plaats opeisen aan politietscholen en

universiteiten. Met de verlenging van de leerplicht willen de strijdkrachten bekomen dat de Imam Hatips, de lagere categorie van religieuze scholen, hun deuren sluiten. Het verzet tegen de nieuwe wet komt niet alleen uit religieuze hoek. Volgens tegenstanders beschikt de regering over onvoldoende infrastructuur en personeel om aan de nieuwe toeloop van leerlingen tegemoet te komen. De ergernis is bovendien groot dat deze wet niet zozeer gemaakt is voor een beter onderwijs, maar om aan de wil van het leger tegemoet te komen.

Het conflict tussen het leger en de islamisten nadert intussen zijn hoogtepunt. Net voor de val van het kabinet Erbakan had de Turkse legerstaf in een reeks van 'voorlichtingsbijeenkomsten' de rechterlijke macht 'geïnformeerd' over de groeiende invloed van de politieke islam. Hoewel de toenmalige islamitische Minister van Justitie, Sevket Kazan, de bijeenkomst had verboden, gaven ruim 400 rechters en andere juridische functionarissen gehoor aan de dwingende oproep van de legerstaf. Daar bleek reeds dat de militairen zinspeelden op een verbod van Refah. De Turkse procureur-generaal, Vural Savas, schrijft nog geen twee maanden later in een verslag aan het grondwettelijke hof, dat de welvaartspartij moet verboden worden omdat ze als uiteindelijk doel heeft de seculiere maatschappij te vervangen door een islamitische en dat dit onverenigbaar is met de democratie.

Erbakan roept nu de hulp in van datzelfde westen, waarvan hij als premier wat meer afstand wilde nemen. In het verleden hebben heel wat partijen (vooral linkse en Koerdische) een verbod opgelegd gekregen. De kans op een verbod is dus reëel. Het verschil is evenwel dat Refah niet zomaar een partij is, maar beschikt over de grootste fractie in het parlement. Een verbod zou wel eens kwalijke gevolgen kunnen hebben. Nu reeds zijn er tekenen dat radicale aanhangers van Refah zich niet zomaar zullen neerleggen bij een verbod. Meer dan eens wordt de vergelijking gemaakt met Algerije. In dat geval zou het Turkse leger in plaats van één (Koerdisch) front een tweede (islamitisch) front moeten openen. Of de Turkse economie en het politieke bestel dat aankunnen is een groot vraagteken.

Ludo De Brabander

Dialogoavonden

Gent

23 september 1997 20u De Brusselse rand en z'n Europese kiezers

inl. *Cecile Harnie*
(ex-senator Agalev, coörd. Objectief)
Vredescentrum Galgenberg
Galgenberg 29 9000 Gent
org: Masereelfonds Vrede Regio Gent

21 oktober 1997 om 20u Arbeidsgeneeskunde in China

inl. *dr Michel Vanhoorne* (RUG)
Vredescentrum Galgenberg
Galgenberg 29 9000 Gent
org: Masereelfonds Vrede Regio Gent

18 november 1997 om 20u Ierland

inl. *Ria Van Herck* (lic.
godsdienstwetensch.)
Vredescentrum Galgenberg
Galgenberg 29 9000 Gent
org: Masereelfonds Vrede Regio Gent

Oostende

10 oktober 1997 om 20u India

inl. *Antoine Uytterhaeghe*
(ervaren India-reiziger, medewerker
Vrede)
Trefcentrum Het Baken
Fortuinstraat 18 Oostende
org: Vredesbeweging Regio Oostende

17 oktober 1997 om 20u In de Anklap - zetel Culturele Raad - Leffingestraat 82 "Privatiseringen van de openbare bedrijven, een winst voor de multinationals ten koste van de gemeenschap"

spreker: *prof. Piet Frantzen* - V.U.B.
economist
ingericht door *DE MOO*
org: Vandaag en morgen i.s.m.
uitbreiding V.U.B.
begeleiding: vrede vzw

Vacature

Voor 28 uur logistieke ondersteuning van het educatiewerk bij Bolivacentrum.

Uw schriftelijke motivatie en c.v., 30 september 1997, tel. (03) 237 74 36, Lange Lozanastraat 14, 2018 Antwerpen.

Studiedag Congo Rwanda

zaterdag 18 oktober 1997

Centrum Maalbeek
Oudergemsesteenweg 90 1040 Etterbeek

9u30 welkom

10u Inleiding : grote historische lijnen en het geostrategische kader :
Mark Vandepitte (KVS)

11u panel : *Kerk en staat in Rwanda*

panel met Dirk Tuypens (auteur boek over 100 jaar kerk in Rwanda),
Jef Demolder (Broederlijk Delen)

12u30 middagpauze

13u30 panel : *Congo heropbouwen in het post-Mobututijdperk*
met Tony Busselen (Geneeskunde vr Derde Wereld), Stefaan Marijsse (UFSIA),
Eric Todts (Oxfam-solidariteit)

15u groeps gesprekken

- *de etnische factor* (gevr. Koen Vlassenroot, RUG)
- *NGO's* (gevr. Bert Cleymans ex-NCOS)
- *geopolitiek* (Georges Spriet, Vrede)
- *Belgisch beleid* (gevr. Ludo De Witte, auteur)

17u einde

organisatie : Kristenen voor het Socialisme (KVS) i.s.m. Vrede vzw, Werkplaats Theologie en Maatschappij (WTM), Oxfam-solidariteit

De auteurs maken een analyse van de verschillende conflictgebieden en van de oorzaken van de conflicten. Ze stellen zich eveneens de vraag hoe men met dergelijke situaties dient om te gaan. Daarbij komt uiteraard het vraagstuk van de internationale (militaire, humanitaire...) interventies uitgebreid aan bod.

De auteurs benadrukken ook de nood aan preventie, en brengen in dat verband originele ideeën naar voor.

Daarnaast worden ook andere vragen behandeld. Wat is de houding van de Verenigde Naties? En wat met de Organisatie voor Afrikaanse Eenheid? Welke rol speelt de wapenhandel in de geweldexplosies? Hoe kan een staat, na de ontwrichting en de ontreding die een oorlog aanricht, opnieuw terugkeren naar de «normaliteit»?

Door bouwstenen aan te brengen en die vragen te beantwoorden, proberen de auteurs bij te dragen tot een vreedevolle toekomst.

Dit werk, resultaat van een project van de Koning Boudewijnstichting en Artsen Zonder Grenzen, bevat bijdragen van: **Bernard Adam**, Directeur van het *Institut européen de Recherche et d'Information sur la Paix et la Sécurité* (GRIP); **Eric David**, Professor aan de *Université libre de Bruxelles* (ULB) en **Gérard Dive**, Wetenschappelijk Medewerker aan de ULB; **Gauthier de Villiers**, Directeur van het Afrika Instituut - ASDOC; **Ruddy Doom**, Professor aan de Universiteit Gent (RUG); **Luc Reyckler**, Professor aan de Katholieke Universiteit Leuven (KULeuven); **Filip Reyntjens**, Professor aan de Universiteit Antwerpen (UA).

Een boek van 304 pagina's, 895 BF. Te bestellen by GRIP (Van Hoordestraat, 33 - 1030 Brussel T.02/ 241.84.20), of by Van Halewyck (Diestsesteenweg, 71 A - 3010 Leuven).

*wij nemen
uw drukwerk
au sérieux*

DRUKKERIJ GOFF N.V.
Kaleweg 5
9030 Mariakerke
Tel. (09) 216 73 73
Fax (09) 216 73 74

NOG STEEDS DE BOEKHANDEL DIE HEEFT
WAT U ELDERS NIET VINDT !

BOEKHANDEL MARNIX

NEDERKOUTER 109

9000 GENT

TEL. (09) 225 10 92

FAX (09) 223 55 56

Elke dag van 9 tot 18 uur.

's Zaterdags van 10 tot 12.30 uur
en van 13.30 tot 18 uur.

De Lingerie
van de Kerkstraat DE MUNCK
L O K E R E N

LINGERIE CORSETTERIE BADMODE

KERKSTRAAT 47 • 9160 LOKEREN • 09/348 58 23

*Wat gevoelig ligt,
wordt goed opgevangen.*

[Linde Vanneste]

Steun juni-juli 1997 - Vredesfonds

L.V. Gent 500; J. St.-Boutersem 400; J.V. Oostende 200; D.v.J. Zwevezele 400; L.V. Gent 500; A.B. Brussel 300; M.B. Gent 400; H.V. Ohain 400; T.H. Gent 400; Z.V. Gent 1.000; A.D.S. Oostende 200; F.D. Zedelgem 200; E.L. Oostende 200; V.S. Leuven 400; W.D.R. 's Gravenwezel 500; R.V. Ranst 200; L.V. Lokeren 200; C.V. St.-Niklaas 200; G.R. Kontich 400; E.D. Veldegem 200; T.H. Antwerpen 500; L.M. Drongen 1.000; J.D.L. Aalst 200; M.Th. D. De Pinte 400; U.C. Torhout 200; C.D.S. Aalst 200; A.D.B. Oostende 100; G.D.B. Oostende 200; L.B. Wilrijk

200; L.V. Antwerpen 400; J.E. Mechelen 200; W.D. Assebroek 500; L.B. St.-Eloois-Vijve 400; E.M. Gent 200; W.W. Kortrijk 200; C.D.S. Gent 200; M.V. Gent 200; J.E. Gent 600; M.T. Zwalm 1.000; E.D. Brugge 200; A.C. Mariakerke 400; R.N. Keerbergen 500; K.D. Lokeren 1.000; B.P. Oostende 400; Y.G. Hoevenen 200; K.L. Gent 200; F.V.V. Gent 200; H.D.S. Brugge 300; R.B. Gent 400; J.C. Antwerpen 200; F.V.L. Bornem 200; N.B. Berchem 1.000; R.M. Oostende 300; H.V.S. Oostende 200; M.C. Bredene 200; M.V. Pollare 400; P.V.C. Maldegem 400; D.C. B. St.-Martens-Latem 400; J.D.S. Luik 200; B.H. Berlijn 2.000. Totaal: 23.500 fr.

Kan het NCOS beschouwd worden als een criminele organisatie?

Volgens de "wet ter bestrijding van de criminele organisaties" die op 5 juni in de Kamer van Volksvertegenwoordigers met 112 stemmen voor en 10 tegen (alleen de V.U. en de Groenen stemden tegen) werd goedgekeurd, kan het NCOS als derde-wereldorganisatie bestempeld worden als "crimineel".

Elke organisatie die opkomt voor een rechtvaardige samenwerking en vecht tegen onrecht en daartoe initiatieven neemt om die aan te kaarten of zich solidair verklaart met organisaties die onrecht aanklagen en vechten voor hun rechten is in hun ogen een "criminele" organisatie.

Volgens het wetsontwerp is "Elke organisatie bestaande uit meer dan 2 personen met als oogmerk het in onderling overleg en gestructureerd plegen van misdaden of wanbedrijven die strafbaar zijn met gevangenisstraf van 3 jaar of een zwaardere straf om op onwettige wijze vermogensvoordelen te verkrijgen of de werking van publieke overheden of openbare of particuliere ondernemingen af te wenden en waarbij gebruik gemaakt wordt van intimidatie, bedreiging, geweld, wapens, listige kunstgrepen of corruptie, of waarbij commerciële of andere structuren worden aangewend om het plegen van misdrijven te verbergen of te vergemakkelijken, is een misdaad of een wanbedrijf door het enkele feit van het organiseren".

De politieke actie waarbij we het brede publiek aanspreken "om de productiefout te zoeken" en de slechte arbeidsomstandigheden in de sportschoenensector aan te klagen, kan geïnterpreteerd worden als een vorm van intimidatie of listige kunstgreep.

De concrete eisen die we naar voren schuiven om de macht van de multinationale ondernemingen aan banden te leggen en vakbondsvrijheid en respect voor de rechten van de arbeid(st)ers te garanderen, komt dicht in de buurt van "de werking van particuliere ondernemingen af te wenden".

En dan hebben we het nog niet over "de werking van de publieke overheden af te wenden". Denken we hierbij maar aan onze jaarlijkse sirenenzang inzake het budget voor ontwikkelingssamenwerking en onze kritieken op het Belgische ontwikkelingsbeleid.

Tijdens het kamerdebat gaven de parlementairen zelf voorbeelden en konden het vroegere ANC, of de ETA bestempeld worden als criminele organisaties.

Moet het NCOS die de anti-apartheidsstrijd van het ANC onder-

steunde dan gestraft worden?

Deze wet heeft een duidelijk fascistisch en repressief karakter.

Dit omdat men veroordeeld kan worden niet noodzakelijk meer om een inbreuk die gepleegd wordt op een burgerlijke wet. Het volstaat lid te zijn van, advies te geven aan een "criminele" organisatie om veroordeeld te worden. De organisatie moet niet tot de daad zijn overgegaan. De intentie om een misdrijf te plegen volstaat om vervolgd te worden.

Het verdedigen van een open grenzen asielbeleid en hulp verlenen aan zogenaamde 'illegale' vluchtelingen geeft aanleiding tot het zich begeven in de criminele sfeer volgens deze nieuwe wet.

Deze wet is een nieuwe poging om een strijdvaardige derdewereldbeweging aan banden te leggen en de mond te snoeren.

Iedereen is akkoord dat de georganiseerde criminaliteit moet aangepakt worden maar het huidige strafrecht biedt hiertoe reeds voldoende middelen. Alleen de wil om de strijd tegen de georganiseerde criminaliteit aan te pakken ontbreekt. Om

de drugsbaronnen, de hongermakers, de bende van Nijvel, Dutroux, de witte boorden criminelen (= witwassers van zwart geld) te vinden heeft men zulke nieuwe wetten niet nodig. De afschaffing van het bankgeheim, de instelling van een vermogenskadaster, een betere controle op de manier waarop de rijkswacht onderzoeken voert en een doorzichtiger financieel en sociaal beleid van de MNO's kan deze 'echte' criminelen aanpakken. In het kader van de lopende campagne "werk aan de wereld" dienen we diegenen die de arbeid wereldwijd bedreigen te beschouwen als criminelen.

De goedkeuring van de "wet ter bestrijding van de criminele organisaties" die kan toegepast worden om actievoerende arbeiders, syndicalisten en progressieven als misdadigers te behandelen, moet dan ook bestreden worden.

Kinderen

*Kinderen dromen zich een wereld
met de mens als hoogste goed.
Is het niet om bij te wenen
dat een mensenkind ook nog
langs de straat van honger sterven moet?*

*Kinderen dromen zich een wereld
waar het goed is om te wonen
en de lucht nog zuiver is.
Wie zal het gelag betalen
wanneer de mens zich heeft vergist?*

*Kinderen dromen zich een wereld
waarin de vrede wordt hersteld
zonder haat, nijd of oorlogsgeweld.
Waarom moesten er zoveel sterven?
Waarom mochten zij geen vrede erven?*

*Kinderen dromen zich een andere wereld
waar de mens trouw aan God en natuur verschuldigd blijft.
Helaas de natuur is als een onschuldig kind
waarvoor de mens
geen eerbied en geen liefde meer vindt.*

Jozef Vandromme

Anita Cautiers
uit Hefboom, 8/97

TE ZOT...

Het stadsbestuur van Parijs heeft tussen 1990 en 1996, voor rekening van verkozenen en functionarissen, die met auto's van de stad - dikwijls ten private titel - verantwoordelijk waren voor verkeersovertradingen voor 42 miljoen frank aan boetes betaald.

Op 18 april 1996 bombardeerde het Israëlsche leger het UNO-kamp in Cana (Zuid-Libanon) waarbij 105 burgers werden gedood. De algemene vergadering van de Verenigde Naties heeft Israël op 13 juni verzocht een bedrag van 1,7 miljoen dollar te betalen als schadevergoeding. Uiteindelijk gaat het hier toch maar om een peulschil waaruit nog maar eens blijkt dat men er van uitgaat dat sommige mensen minder waard zijn dan andere. Israël weigert niettemin deze schadevergoeding te betalen.

De grote baas van de New York Times Arthur - Hays Sulzburger, verbood in 1954 zijn journalist, Sydney Gruson, nog een voet te zetten in Guatemala. Een normaal geval? Neen, want nu blijkt dat deze beslissing genomen werd in opdracht van Allen Dulles, de toenmalige chef van de CIA. De betrokken journalist zou namelijk in Mexico aanwezig geweest zijn op een receptie waaraan Tsjechische diplomaten deelnamen. Sulzburger beloofde toen aan Dulles alle artikels van Gruson nauw te controleren. Dit is een bewijs dat bevestigt dat de rechtse militairen in Guatemala tijdens hun vuile oorlog, die zesendertig jaar duurde en waarbij 100.000 mensen het leven verloren, op de steun van de CIA en de Verenigde Staten konden rekenen.

De miljoenen dokters, leraars en personeel van de staatsbedrijven in Rusland die met maanden vertraging hun loon ontvangen mochten zich op dinsdag 8 juli in een TV-toespraak van president Jeltsin verheugen. Met de "grootste" ernst kondigde hij aan dat zij hun achterstallige lonen zouden ontvangen maar dit op 31 december e.k.

Elk van onze ministers voert graag een nummertje op om in de kijker te komen. Defensie-minister Poncelet, je weet de man die steeds klaagt dat zijn budget voor defensie veel te laag is, had er ook iets op gevonden. Om er de nadruk op te leggen dat de "humanitaire acties" de belangrijkste zorg zijn van het leger liet hij in de militaire optocht van 21 juli vanzelfsprekend 357 Belgische blauwhelmen opstappen. Maar dit was niet genoeg. Ook blauwhelmen, soldaten uit Rusland, Slovaakije, Oekraïne, Tsjechië,

Jordanië, Pakistan en Polen waren uitgenodigd om mee op te marcheren. Mag er gevraagd worden hoeveel dit grapje van minister Poncelet aan de gemeenschap gekost heeft? Bovendien is dit soort militaire defilés op 21 juli, wat toch enkele miljoenen kost, in vredetijd niet overbodig?

Nadokula Mobutu, de zoon van de ex-president van Zaire, werd op 12 juni in België aangehouden voor de uitgave van een cheque zonder dekking voor een waarde van drie miljoen bfr. en dit voor rekening van de transportmaatschappij Lusen Air Congo. De zoon Mobutu werd na betaling van een borgsom van drie miljoen vrijgelaten. De betaling werd uitgevoerd van uit Marokko waar papa Mobutu op zijn renten leeft. Wie over geld beschikt, vanwaar dit ook komt, kan dus nog wel wat bereiken.

De Zweedse premier is, na een opiniepeiling bij 8000 leerlingen tussen twaalf en achttien jaar, tot een onthullende vaststelling gekomen. Slechts 60 % onder hen wist iets over de nazigruwelkampen uit de tweede wereldoorlog. 47 % was de mening toegedaan dat de democratie voor Zweden de beste oplossing is maar 8 % dacht het tegenovergestelde. 12 % verklaarde meermaals naar naziliederen geluisterd te hebben en 12 % verklaarde dat "de joden een te grote rol spelen in de huidige samenleving". De meeste kinderen zegden van hun grootouders nooit iets gehoord te hebben over de oorlog. Zweden was natuurlijk neutraal maar dit heeft het land niet belet concessies te doen aan de nazis. Het is slechts nadat kort geleden aan het licht kwam dat Zwitserland een dubieuze rol speelde met de nazis dat eveneens bekend werd dat Zweden, in ruil voor goud dat de nazis gestolen hadden van de oorlogsslachtoffers, ijzermineralen bestemd voor de Duitse oorlogsmachine leverde. Hierover sprak de Zweedse premier niet.

De ministers van Buitenlandse Zaken van de Europese Unie hebben op 16 juni jl. beslist de bevrozing van hun humanitaire betrekkingen met Cuba met zes maand te verlengen er van uitgaande dat de situatie inzake mensenrechten niet verbeterd is. De bevrozing van de coöperatie met Havana werd, op voorstel van Spanje, in december 1996 door de vijftien beslist. Het ziet er echter naar uit dat dit vanwege de Europeanen nogmaals een gebaar is t.o.v. de Verenigde Staten. Dit land dat Cuba sinds meer dan dertig jaar met een embargo onder economische druk plaatst, wil dit embargo nog verstrakken.

Op 1 mei 1997, tijdens de verkiezingen van de Economische en Sociale Raad van de Verenigde Naties (ECOSOC) te New York werd Peru opgenomen als lid van de commissie voor mensenrechten die zijn zetel heeft in Genève. Dit voor een periode van drie jaar. Dat er in het Peru van president Fujimori mensen worden onderdrukt, heel wat mensen werden en worden vermoord, duizenden mensen in ontoelaatbare omstandigheden worden opgesloten en Peru 45 % armen heeft waarvan 20 % extreem arm, schijnt voor de VN-leden de minste zorg te zijn. Hoe rijm je dat tesamen?

Naar mate ge rijk of arm bent ... Jean-François Mancel is de gewezen algemene secretaris van de RPR, de partij van de Franse president Chirac, maar tevens voorzitter van de algemene raad van het departement l'Oise. In 1996 kwam het parket tot de vaststelling dat deze man, als voorzitter, 1,4 miljoen F.fr. had uitgegeven onder de rubriek "publieke relaties" tussen '89 en '92. Een onderzoek bracht aan het licht dat minstens 400.000 F.fr. hiervan een familiaal karakter hadden. De rechtbank van Beauvais besloot niettemin de zaak te klasseren op voorwaarde dat J.F. Mancel deze "speciale" uitgaven zou terug betalen. Zo was hij er zonder straf vanaf. Op 17 januari 1997 werd Françoise, een moeder met beperkte inkomsten aangehouden om een stukje vlees te hebben gestolen voor haar twee kinderen. Op 5 februari werd ze, door een begrijpende rechter, te Poitiers vrij gesproken omdat hij er van uitging dat ze uit nood gehandeld had. Het openbaar ministerie ging echter in beroep en ze werd veroordeeld tot een boete van 18.000 fr. met uitstel. Leg de twee zaken naast elkaar en denk er aan dat men dit een onafhankelijke rechtspraak noemt.

De Franse president Chirac schouwde op 14 juli jl. met fierheid de nieuwe gevechtstank Leclerc. Deze weegt 60 ton, wordt slechts door drie man bemand, steekt vol elektronische apparatuur, ontwikkelt op alle terreinen een snelheid van 40 km per uur en kan, al rijdende, een doel treffen op 3 km afstand. Het prijskaartje van dit nieuwe moordtuig is ± 180 miljoen B.fr. De regering Juppé heeft het aantal bestelde tanks reeds tot 420 exemplaren verminderd. De Golfstaat Abou Dhabi, die heel wat rijker is, kocht er 436 maar, met het akkoord van de vorige regering, werden deze met verlies verkocht. En... zo wordt er geld door deuren en vensters gegooid terwijl een belangrijk deel van de bevolking de buikriem moet toehalen.

... OM LOS TE LOPEN

Duw mee aan de kar!

Informatie is een machtig wapen. De financiële groepen gebruiken de grote middelen om de openbare opinie te beïnvloeden.

"Vrede" kan slechts op zijn lezers een beroep doen om het tijdschrift beter te verspreiden.

Duw dus ook aan de kar.

Werk onder je vrienden of familieleden een nieuwe abonnee voor "Vrede".

Ook een bijdrage in het "Vredesfonds" wordt ten zeerste op prijs gesteld!

Dank bij voorbaat!

100 nieuwe abonnees!

Dat was het streefdoel dat we ons hadden gesteld. We hebben totnogtoe 1/3 van dit cijfer bereikt.

Er is dus nog heel wat werk aan de winkel. We hebben uw hulp nodig.

Terugstuurstrook

Lezer,

Naam .....

Voornaam .....

Adres .....

werft één nieuwe abonnee aan:

1) Naam .....

Voornaam .....

Adres .....

en ontvangt gratis de volgende publicatie (kies uit het aanbod - zolang de voorraad strekt):

De sociale gevolgen van de structurele aanpassingsprogramma's in Afrika

José Gavilan, 57 blz.

De samenzwering tegen de Spaanse Republiek

Albert De Coninck, 58 blz.

Groene conflicten, veiligheid breed bekeken

Ludo De Brabander, 182 blz.

Dossier. Shell in Nigeria

Hoe koud was de Vrede?